

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 520

din 9 noiembrie 2022

referitoare la obiecțiile de neconstituționalitate privind Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, în ansamblul său, și ale dispozițiilor art. 17 alin. (5), art. 21 alin. (4), art. 22, art. 25, art. 26 alin. (1), art. 33 alin. (1), art. 43 alin. (2), art. 45 alin. (1), art. 59 alin. (3) și (4), art. 63 alin. (1), art. 75 alin. (5), art. 88 alin. (2), art. 89, art. 114, art. 115, art. 117 alin. (6), art. 121 alin. (4), art. 128, art. 132, art. 133, art. 135, art. 139—141, art. 143 alin. (2), art. 145—149, art. 150, art. 160 alin. (6), art. 167, art. 169 alin. (8), art. 172 alin. (8), art. 188 alin. (4), art. 206, art. 228 alin. (5)—(7), art. 234 alin. (2), art. 235 alin. (2), art. 269 alin. (16), art. 271, art. 273 alin. (1) lit. c) și d), art. 275 alin. (1), (3) și (6), art. 277 alin. (6), art. 278 alin. (2), art. 279, art. 283, art. 284 alin. (5), art. 289 alin. (2), art. 290 din aceeași lege și ale anexei nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la aceasta

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciochină	— judecător
Cristian Delliorga	— judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scânteie	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— prim-magistrat-asistent

expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției. Având în vedere lipsa de claritate a textelor legale, nu rezultă dacă îndeplinirea acestor funcții este sau nu de natură patrimonială, astfel că acestea tind să contureze cadrul legal pentru obținerea de venituri, altele decât cele din activitatea de înfăptuire a justiției. Acesta este motivul pentru care Avocatul Poporului apreciază că textele art. 206 și ale art. 234 alin. (2) din legea criticată vin în contradicție cu regimul strict al incompatibilităților judecătorilor și procurorilor, prevăzut de art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție și consacrat în jurisprudența Curții Constituționale.

4. Întrucât magistratura constituie o activitate judiciară desfășurată de judecători în scopul înfăptuirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, iar esența activității lor constă în aplicarea și interpretarea judiciară a legii și în conducerea și controlul activității de urmărire penală, după caz, Avocatul Poporului susține că magistrații nu pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției și nici nu pot ocupa funcții în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat, chiar fără scop patrimonial, însă generatoare de venituri. Arată că un judecător sau un procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, neputând presta alte activități în afara celor expres reglementate de Legea fundamentală, motiv pentru care implicarea sa în activitățile enumerate de lege reprezintă o încălcare a incompatibilităților reglementate în termeni imperativi de Constituție. Invocă literatura de specialitate în care s-a subliniat că regimul incompatibilităților stabilite în privința judecătorilor nu reprezintă îngrădiri în exercițiul funcțiilor acestora, ci garanții pentru exercitarea funcțiilor lor în condiții adecvate, mai ales prin evitarea unor activități care ar atrage neglijarea obligațiilor lor profesionale ori afectarea independenței, integrității sau chiar a demnității judecătorului. Totodată, prin respectarea de către judecător a regimului legal al incompatibilităților ce i s-au stabilit în sarcină, acesta este pus la adăpost față de orice suspiciuni de parțialitate. Întrucât independența judecătorilor este de ordine constituțională, tot astfel, incompatibilitățile cu funcția lor judiciară sunt stabilite tot prin normă constituțională. Constituția a prevăzut o singură derogare de la regimul constituțional al incompatibilității judecătorilor, și anume dreptul de a exercita fără nicio îngrădire funcțiile didactice din învățământul superior, indiferent care ar fi specializarea disciplinei predate.

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 206, art. 228 alin. (5)—(7), art. 234 alin. (2) și art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de Avocatul Poporului.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 7.404 din 20 octombrie 2022 și constituie obiectul Dosarului nr. 2.332A/2022.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se susține că dispozițiile art. 206 și ale art. 234 alin. (2) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor contravin prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 125 alin. (3) și ale art. 132 alin. (2) din Constituție. Analizând conținutul capitolului II, cu denumirea marginală *Incompatibilități și interdicții*, din cadrul titlului III al legii, Avocatul Poporului observă că la art. 227 alin. (1) este reglementată, în acord cu art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, regula potrivit căreia funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent și personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior și a funcțiilor didactice de la Institutul Național al Magistraturii și de la Școala Națională de Grefieri. Legea continuă însă cu o serie de reglementări aflate în antiteză cu regula incompatibilității, conferind judecătorilor și procurorilor dreptul de a deține funcții în organisme publice sau private. Astfel, cele două norme criticate operează modificări în privința sferei activităților desfășurate de judecători, procurori, magistrați-asistenți și personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, în virtutea dreptului de asociere, aceștia putându-se organiza sau adera la organizații profesionale locale, naționale și internaționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor profesionale, și putând fi membri ai societăților științifice sau academice. În plus, legea preconizează o extindere a ariei funcțiilor ce pot fi ocupate de judecători și procurori, care excedează activității de înfăptuire a justiției. Soluțiile legislative criticate le permit acestora să fie membri în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, precum și să aibă calitatea de

5. Avocatul Poporului invocă, de asemenea, jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia „Spre deosebire de alte sisteme constituționale (spre exemplu, Germania sau Suedia; a se vedea Avizul nr. 806/2015 privind libertatea de expresie a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, la cea de-a 103-a sa reuniune plenară din 19–20 iulie 2015), care sunt mai permissive în ceea ce privește compatibilitatea funcției de judecător cu cele de demnitate publică, în sistemul nostru constituțional normele sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică). În caz contrar, dacă prin diverse mecanisme legale, s-ar eluda acest text constituțional, activitatea judecătorului/procurorului ar fi pusă sub semnul lipsei de independență și al parțialității, după caz, iar percepția cetățenilor cu privire la justiție ar fi grav și iremediabil afectată.” (Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 169). De altfel, incompatibilitatea cu orice altă funcție publică sau privată prevăzută de art. 125 alin. (3) din Constituție a constituit temeiul pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-a argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia, de exemplu, Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010, Decizia nr. 153 din 6 mai 2020.

6. Așa fiind, Avocatul Poporului consideră că, prin extinderea sferei activităților desfășurate de magistrați în afara actului de înfăptuire a justiției și/sau de apărare a intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și a libertăților cetățenilor, se încalcă în mod direct, pe de o parte, principiul independenței judecătorului și dispozițiile referitoare la rolul și incompatibilitățile judecătorului [art. 125 alin. (3) din Constituție], iar, pe de altă parte, dispozițiile constituționale referitoare la rolul și incompatibilitățile care însoțesc statutul procurorului (art. 132 din Constituție).

7. În continuare, susține că prevederile art. 228 alin. (5), (6) și (7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor aduc atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție, întrucât exclud de la controlul judecătoresc actele care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații. Prin dispozițiile art. 228 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor se reglementează interdicția judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți, personalului de specialitate juridică asimilat acestora, personalului auxiliar de specialitate și personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații. Persoanele menționate au obligația, în conformitate cu prevederile art. 228 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu. Verificarea veridicității declarațiilor se realizează de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, anual, din oficiu sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției, Plenul sau secțiile Consiliului Superior al Magistraturii ori judecătorul sau procurorul vizat, iar rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității prevăzute la art. 228 alin. (1) din legea criticată se concretizează într-un înscris care se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat de verificare, precum și, la cerere, oricărei persoane. Astfel,

Consiliul Suprem de Apărare a Țării emite un înscris numai în situația în care constată că una dintre persoanele prevăzute la art. 228 alin. (1) a încălcat incompatibilitatea, nu și în situația în care se constată că declarațiile sunt veridice și persoana verificată nu a încălcat incompatibilitatea.

8. Potrivit art. 228 alin. (7) din legea criticată, actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării poate fi contestat la instanța de contencios administrativ competentă, în termen de 3 luni de la data la care a fost luat la cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform legii. Or, sesizarea instanței doar în situația în care înscrisul emis de Consiliul Suprem de Apărare a Țării constată incompatibilități constituie o încălcare a accesului la justiție, întrucât nu poate fi vorba de un acces real ori efectiv la justiție atunci când o persoană nu poate să declanșeze o procedură judiciară decât într-o anumită situație. Accesul efectiv la justiție implică obligația pozitivă a statelor de a asigura în mod real posibilitatea oricărei persoane de a avea acces la justiție. Cu alte cuvinte, statul nu numai că trebuie să asigure existența unei instanțe care să beneficieze de plină jurisdicție și a unei proceduri prin care aceasta să poată fi sesizată, ci are obligația ca, prin mijloace legislative ori administrative, să permită, în mod real, accesul oricărei persoane la serviciile instanțelor. Așadar, susține Avocatul Poporului, orice condiționare a accesului liber la justiție reprezintă o nesocotire a acestui principiu constituțional fundamental și a unor standarde internaționale universale, în orice democrație reală. Pornind de la premisa că drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție. Acest drept impune obligații în sarcina legiuitorului și a executivului, iar statul este ținut să acorde oricărei persoane toate facilitățile rezonabile de drept și de fapt, pentru a accede la instanță.

9. În concluzie, din interpretarea dispozițiilor art. 228 alin. (5)–(7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, rezultă că, în condițiile în care Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu emite niciun înscris dacă nu s-a constatat încălcarea incompatibilității, persoana care justifică un interes legitim, conform legii, nu are acces la instanța de contencios administrativ. Textul legal criticat nu stabilește limitări sau condiționări ale dreptului de acces liber la justiție, aspecte compatibile, de principiu, cu exigențele intrinseci ale acestuia, ci chiar refuză beneficiul acestui drept fundamental persoanelor care justifică un interes legitim conform legii, astfel încât lipsa controlului judecătoresc în materia analizată constituie o încălcare a accesului la justiție. Prin urmare, excluderea de la controlul judecătoresc a actelor care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații este de natură să aducă atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție.

10. În fine, Avocatul Poporului susține că dispozițiile art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor contravin prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 124 alin. (3), ale art. 126 alin. (3), ale art. 132 alin. (1) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție prin omisiunea de a reglementa răspunderea judecătorilor și a procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

11. Analizând succesiunea reglementărilor în materia răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, observă că abaterea disciplinară referitoare la „nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul

legii" a fost introdusă prin art. 1 pct. 3 din Legea nr. 24/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. Soluția legislativă a fost supusă controlului de constituționalitate în cadrul controlului anterior promulgării, Curtea Constituțională pronunțându-se în sensul constituționalității acesteia. Prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a constatat că prevederile referitoare la abaterea disciplinară pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție. În considerentele acestei decizii, Curtea a constatat că textul de lege criticat nu prevede sancționarea judecătorului pentru modul în care interpretează și aplică legea, ci reglementează ca abatere disciplinară nerespectarea de către acesta a unor obligații impuse de lege, Constituție, tratate internaționale în materia drepturilor omului la care România este parte.

12. În privința lipsei răspunderii judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale, Avocatul Poporului reține că, potrivit art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală, de la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Textul constituțional nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile instanței de contencios constituțional, în întregul lor, sunt general obligatorii. Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu, prin Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, prin care a reținut că „decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor”. Tot astfel, prin Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că „puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta”. Curtea a mai statuat că „atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei” (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009 sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010). Cu referire la ambele categorii de decizii, Curtea a constatat că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, respectarea acestora nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și 148 din Constituție. Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

13. Curtea a mai reținut că art. 124 alin. (3) din Constituție prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și obligația acestora de a se supune numai legii. Noțiunea de „lege” prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție „este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție” (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011).

14. Coroborând dispozițiile art. 124 alin. (3) privind obligația judecătorilor de a se supune numai legii și pe cele ale art. 132 alin. (1) care consacră principiul legalității în activitatea procurorilor cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, Avocatul Poporului apreciază că este firesc ca nerespectarea de către judecători și procurori a acestor obligații constituționale să atragă răspunderea disciplinară ca o garanție a îndeplinirii obligațiilor față de justițiabili și față de stat. Principiul constituțional al independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității, întrucât, în mod contrar, însăși Constituția și respectarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ar deveni facultative.

15. În sensul celor de mai sus sunt și argumentele reținute de Curtea Constituțională potrivit cărora legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi însă interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative — care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de „independență” —, ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora — care, în acest caz, se circumscriu sintagmei „se supun numai legii”. Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor da expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Una dintre formele răspunderii juridice, personale și directe a judecătorului este răspunderea disciplinară, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat. Întrucât justiția privește persoane, toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional care se referă la înfăptuirea sa servesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora.

16. În privința lipsei răspunderii pentru nerespectarea deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, în considerentele Deciziei nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea a reținut, pe lângă dispozițiile art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, că necesitatea unei jurisprudențe unitare a fost subliniată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a observat că divergențele profunde de jurisprudență sunt susceptibile să creeze un climat general de incertitudine și insecuritate juridică. De exemplu, prin Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza *Păduraru împotriva României*, potrivit căreia „divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar ce se sprijină pe un ansamblu de instanțe de fond cu autoritate asupra circumscripției lor teritoriale”, Curtea europeană a considerat că, „în lipsa unui mecanism care să asigure coerența practicii jurisdicțiilor naționale, asemenea divergențe profunde de jurisprudență, ce persistă în timp și țin de un domeniu ce prezintă un mare interes social, sunt de natură să dea naștere unei incertitudini permanente (...) și să diminueze încrederea publicului în sistemul judiciar care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept” (paragraful 98). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai arătat că „rolul unei jurisdicții supreme este tocmai cel de a regla contradicțiile de jurisprudență” (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza *Zielinski, Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței*, paragraful 59).

17. Avocatul Poporului subliniază, așadar, cele reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, în sensul că principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea

principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.

18. În plus, apreciază că reglementarea ca abatere disciplinară a nerespectării normelor de drept material sau procesual, în cadrul activității jurisdicționale, în cazul îndeplinirii condițiilor pentru angajarea răspunderii disciplinare, pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, nu constituie o garanție suficientă pentru înfăptuirea justiției cu respectarea obligativității deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, și a celor ale Curții Constituționale, în sensul celor reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012. Deși în cauză se pune problema unei omisiuni legislative, ceea ce ar aduce în discuție calitatea Curții Constituționale de legislator negativ, Avocatul Poporului consideră că, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Curtea nu poate ignora viciul de neconstituționalitate creat tocmai prin această omisiune care generează încălcarea Constituției, prin lipsa reglementării, în cuprinsul legii privind statutul judecătorilor și procurorilor, a răspunderii disciplinare a acestora pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție. În sensul competenței sale de a interveni pentru restabilirea stării de constituționalitate în situația în care constată existența unor omisiuni legislative cu relevanță constituțională, Curtea s-a pronunțat în numeroase rânduri, de exemplu, Decizia nr. 363 din 8 iunie 2022, Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, Decizia nr. 107 din 27 februarie 2014, Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015 sau Decizia nr. 458 din 25 iunie 2020. Or, în cauza de față, relevanța constituțională decurge tocmai din nesocotirea unor obligații constituționale ce rezultă din dispozițiile art. 124 alin. (3), ale art. 132 alin. (1), ale art. 126 alin. (3) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție.

19. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a-și exprima punctele lor de vedere asupra acesteia.

20. Președintele Camerei Deputaților apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

21. Cu privire la criticile de neconstituționalitate formulate în privința dispozițiilor art. 206 și ale art. 234 alin. (2) din Legea contestată, se arată că, în virtutea dreptului de asociere, judecătorii și procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate asimilat acestora se pot organiza sau pot adera la organizații profesionale pentru apărarea drepturilor și intereselor lor profesionale, pot fi membri ai societăților științifice și academice, precum și ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial.

22. În mod evident, în proiectele cu finanțare externă în domeniul justiției, judecătorii și procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora sunt persoanele cele mai calificate pentru a avea calitatea de expert, precum și de a fi membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a unor proiecte de acte normative, de documente interne ori internaționale. Astfel, legea supusă controlului de constituționalitate se axează pe rolul constituțional al judecătorilor și procurorilor, cu respectarea dispozițiilor art. 125 alin. (3) și ale art. 132 din Constituție, referitoare atât la incompatibilitățile judecătorului, cât și la incompatibilitățile care însoțesc statutul procurorului (a se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018).

23. Cu privire la criticile formulate în raport cu prevederile art. 228 alin. (5)–(7) din Legea contestată, se arată că, din interpretarea art. 228 alin. (1), rezultă că s-a reglementat

interdicția judecătorilor și procurorilor, magistraților-asistenți, personalului de specialitate juridică asimilat acestora, personalului auxiliar de specialitate și personalului conex personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații.

24. Potrivit alin. (3) al art. 228, persoanele menționate au obligația de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații, iar verificarea veridicității datelor din declarații se realizează anual de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării pentru fiecare declarație în parte sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției sau Plenul/secțiile Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorul sau procurorul vizat. Rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității se concretizează într-un înscris care se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane.

25. În cazul de față, sunt îndeplinite toate acele condiții cumulative pentru ca actul ce conține „rezultatul verificărilor” să fie considerat un act administrativ. Totodată, actul emis are caracter individual. Consiliul Suprem de Apărare a Țării este o „autoritate administrativă autonomă”, chiar cu rang constituțional, cu competențe în domeniul verificării veridicității declarațiilor date de judecători și procurori cu privire la calitatea acestora de ofițeri acoperiți, lucrători sau colaboratori ai serviciilor de informații, iar actul emis de Consiliul Suprem de Apărare a Țării în urma verificărilor „dă naștere, modifică sau stinge raporturi juridice” atât în raport cu judecătorul sau procurorul vizat, cât și cu funcționarul care l-a emis.

26. În situația în care Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu a constatat încălcarea incompatibilității în cazul unui judecător sau procuror, efectuarea unui control efectiv al rezultatului verificărilor efectuate nu se blochează. Așadar, dacă cetățeanul are indicii/dovezi din care să rezulte că răspunsul Consiliului Suprem de Apărare a Țării este eronat, cu respectarea dispozițiilor art. 21 din Constituție, acesta își poate exercita dreptul de a contesta respectivul răspuns prin verificarea acestuia de către instanța de judecată pe calea unei acțiuni separate. Or, criticile formulate neagă însuși dreptul de acces la justiție al cetățeanului, contrar naturii sale de drept fundamental al cetățenilor.

27. Pe de altă parte, din perspectiva cetățeanului, interdicția stabilită prin lege are ca rațiune garantarea unei componente a independenței justiției, ca element al dreptului la un proces echitabil. Ca atare, destinatarul acestui drept — cetățeanul ce justifică un interes — are și el calitate procesuală activă pentru a contesta veridicitatea rezultatului unei astfel de verificări, tocmai în garantarea efectivă a dreptului său fundamental la un proces echitabil.

28. Cu privire la lipsa de reglementare a răspunderii judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, se arată că prevederile art. 124 alin. (3) din Constituție fundamentează activitatea judecătorilor, pe de o parte, și fixează poziția lor față de lege, pe de altă parte. Noțiunea de „lege” prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție este folosită în sensul său larg, care include Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ, pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011). Astfel, prin legea supusă controlului de constituționalitate, cu respectarea art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, legiuitorul a realizat echilibrul necesar între cele două principii constituționale ce vizează atât independența, cât și responsabilitatea judecătorilor și procurorilor.

29. Obligatorietatea dezlegărilor date problemelor de drept prin soluționarea unui recurs în interesul legii obligă atât judecătorul, cât și procurorul să se conformeze unei interpretări normative unitare date de instanța supremă (a se vedea în acest sens Decizia nr. 8 din 18 ianuarie 2011).

30. Ca urmare, față de textul constituțional de referință al art. 126 alin. (3) și al art. 132 alin. (1), dezlegarea dată problemelor de drept judecate de către Înalta Curte de Casație și Justiție este obligatorie pentru instanțele judecătorești și pentru parchete în ceea ce privește interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor legale, cu sensul de acte normative. O eventuală nerespectare a acestor decizii ar conduce la aplicarea dispozițiilor art. 273 alin. (1) din legea supusă controlului de constituționalitate, care prevede sancțiunile disciplinare care se pot aplica judecătorilor și procurorilor.

31. Potrivit dispozițiilor alin. (4) al art. 147 din Legea fundamentală, *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt generale obligatorii și au putere numai pentru viitor.”*

32. Reglementarea ca abatere disciplinară a nerespectării normelor de drept material sau procesual, în cadrul activității jurisdicționale, în cazul îndeplinirii condițiilor pentru angajarea răspunderii disciplinare, pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență prevăzută la art. 271 lit. s) raportat la art. 272 din legea supusă controlului de constituționalitate, constituie o garanție suficientă pentru înfăptuirea justiției cu respectarea obligativității deciziilor Curții Constituționale, precum și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în vederea unificării practicii judiciare.

33. Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie unor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Răspunderea disciplinară a judecătorului este una dintre formele răspunderii juridice, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat. Așa fiind, independența judecătorilor reprezintă o garanție destinată înfăptuirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii.

34. Potrivit art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului. Circumscrisă rolului său de *legiutor negativ*, Curtea Constituțională nu poate emite noi norme juridice, fie ele și numai cu rol complinitor, și nici să le modifice pe cele existente în sistemul normativ (a se vedea în acest sens Decizia nr. 367 din 14 mai 2015, paragraful 14, sau Decizia nr. 162 din 24 martie 2016, paragraful 27). Așa-numita *omisiune legislativă* este un aspect ce ar putea viza o eventuală oportunitate, și nu legalitatea actului normativ, Curtea Constituțională fiind investită cu efectuarea unui control de legalitate în sens larg și nicidecum a unui control de oportunitate a legiferării.

35. Obligația judecătorilor de a lua decizii fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea autorităților judiciare este formulată în mod clar, precis și previzibil, astfel că aspectele de neconstituționalitate ale legii invocate nu încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție.

36. Guvernul apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

37. În ceea ce privește art. 206 și art. 234 alin. (2) din legea contestată, se arată că în stabilirea unei incompatibilități (fie că stabilirea acesteia cade în sarcina legiuitorului sau, ulterior, a organului de aplicare a legii) nu prezintă vreo relevanță aspectul referitor la obținerea sau nu a unor venituri din exercitarea unei

anumite funcții, decât dacă legea prevede expres acest lucru, și că incompatibilitatea există doar între funcții (indiferent că sunt remunerate sau nu), publice sau private, nu între calități, activități sau altele asemenea (acestea din urmă pot constitui cel mult interdicții, cum sunt cele de la art. 231 din lege), textul constituțional fiind clar în sensul de a nu deține funcții.

38. Textul criticat se referă la calitatea de membru în asociații profesionale locale, naționale sau internaționale, societăți științifice sau academice ori persoane juridice fără scop patrimonial, calitate de membru care îi conferă drepturi în cadrul respectivei persoane juridice, inclusiv dreptul de a face parte din organele colective de conducere ale acesteia. Textul nu face referire la deținerea vreunei funcții executive sau de conducere în cadrul acestor persoane juridice fără scop patrimonial, ci doar la ipoteza „de a face parte din organele din conducere” ale acestora. În mod concret, se arată că adunarea generală a asociației este organ de conducere colectiv al acesteia din care fac parte toți asociații. De asemenea, tot organ colectiv de conducere este și consiliul director al asociației, care este alcătuit din asociați sau persoane din afara asociației. În ceea ce privește activitatea de control, legea prevede că în cazul în care asociația nu are obligația numirii unui cenzor, fiecare dintre asociați care nu este membru al consiliului director poate exercita dreptul de control.

39. În cazul fundațiilor, realizarea scopului și a obiectivelor fundației, adică realizarea atribuțiilor acesteia, cum ar fi stabilirea strategiei generale și a programelor fundației, se exercită de consiliul director, singurul organ de conducere și de administrare al acesteia. Consiliul director se compune din cel puțin 3 membri desemnați de fondator sau, după caz, de fondatori la momentul constituirii fundației (după cum se poate observa, orice membru are vocația de a fi desemnat în consiliul director).

40. Prin urmare, este esența calității de membru al asociației sau al fundației dreptul de a participa la viața și deciziile colective ale asociației sau ale fundației (de a vota), de a controla modul în care se desfășoară activitățile specifice sau în care se cheltuie resursele financiare, toți membrii asociației sau fundației trebuind să aibă drepturi egale în procesul de luare a deciziilor sau de exercitare a atribuțiilor persoanei juridice. Or, dacă legea îi dă posibilitatea magistratului de a fi membru în aceste asociații (caritabile sau fără scop patrimonial, de exemplu, asociațiile de părinți, asociațiile de proprietari, dar și alte asociații de acest tip), în mod automat acesta are posibilitatea de a face parte din organele colective de conducere, decizie și control, așa cum prevede textul, în caz contrar calitatea de membru în aceste persoane juridice fără scop patrimonial nu ar mai avea sens, fiind lipsită de orice conținut și echivalând în fapt cu lipsa calității de membru. Sintagma „a face parte din” înseamnă „a fi membru al unei grupări”, „a fi unul din elementele componente ale unui întreg”, astfel încât textul nu se referă la deținerea unei singure funcții (de conducere sau executivă), întrucât există interdicția legală de a deține funcții, care rămâne aplicabilă (art. 227 din legea supusă controlului). Însă legea criticată nici nu prevede funcții individuale de conducere la nivelul asociațiilor sau fundațiilor, ci doar organe colective de conducere, în care un membru are și trebuie să aibă un singur vot.

41. Referitor la calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției, se arată că aceasta nu este o funcție în sensul dispozițiilor constituționale, ci este o activitate pe care o poate desfășura magistratul, în aceeași măsură în care poate fi membru al unor comisii de examinare sau de întocmire a unor documente interne ori internaționale sau poate desfășura activitate publicistică. Deci, incompatibilitatea există doar între funcții (indiferent că sunt remunerate sau nu), publice sau private, nu între calități, activități sau altele asemenea (acestea din urmă pot constitui cel mult interdicții, cum sunt cele de la art. 231 din lege), textul constituțional fiind clar în sensul de a nu deține funcții.

42. Legea contestată se referă la proiecte în domeniul justiției, deci care sunt direct legate de activitatea judecătorilor și procurorilor. Posibilitatea exercitării unor activități de formare educațională și profesională în cadrul diverselor instituții de pregătire sau în cadrul programelor externe pentru justiție de către un magistrat (procuror sau judecător) a fost considerată ca fiind compatibilă cu statutul și exigențele acestei funcții, sub imperiul Legii nr. 303/2004, nefiind interzisă nici expres și nici implicit de reglementările cuprinse în această lege. O astfel de participare a magistraților reprezintă o confirmare a valorii expertizei acestora, consolidând prestigiul profesiei juridice. Soluția legislativă criticată permite ca, în cazul programelor cu componentă financiară externă în domeniul justiției, de exemplu, al unor programe ce au ca obiectiv pregătirea categoriilor profesionale din domeniul justiției, la activitățile proiectului să participe alături de experți străini și experți români, selectați și din rândul judecătorilor și procurorilor, în considerarea pregătirii și experienței lor profesionale.

43. Cu privire la obținerea de venituri din desfășurarea unei activități permise de lege (indiferent de natura ei), deci care nu se încadrează în categoria interdicțiilor legale, se arată că acest aspect nu are relevanță, magistratul putând obține venituri. Prin urmare, atunci când vorbim despre calitatea de membru sau despre desfășurarea unei activități care nu presupune deținerea sau exercitarea unei funcții, nu suntem în sfera incompatibilităților, ci a interdicțiilor, care sunt și ele expres reglementate de lege în privința magistraților. Or, calitatea de expert fiind permisă, se consideră că această reglementare ține de sfera de apreciere a legiuitorului și nu se încadrează în noțiunea de incompatibilitate la care se referă art. 125 alin. (3) din Constituție.

44. Cu privire la art. 228 alin. (5), (6) și (7) din legea contestată, se arată că în situația în care, în procedura de verificare a declarațiilor depuse de judecători ori procurori cu privire la calitatea lor de lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații, nu se constată încălcarea regimului incompatibilităților, legea nu interzice în mod expres contestarea acestor concluzii, această posibilitate subzistând, pentru identitate de rațiune, conform principiului *ubi eadem est ratio, eadem solutio esse debet*, în măsura în care o persoană poate face dovada existenței unui drept ce poate fi apărut în justiție sau a unui interes legitim.

45. Astfel, potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, o persoană se poate adresa instanțelor de contencios administrativ și în situația în care autoritatea nu răspunde solicitantului în termen de 30 de zile de la înregistrarea cererii, dacă prin lege nu se prevede alt termen sau în cazul în care autoritatea refuză nejustificat să soluționeze o cerere care constă în exprimarea explicită, cu exces de putere, a voinței de a nu rezolva cererea unei persoane; este asimilată refuzului nejustificat și nepunerea în executare a actului administrativ emis ca urmare a soluționării favorabile a cererii sau, după caz, a plângerii prealabile. Astfel, chiar și în situația în care nu se prevede expres emiterea unui înscris, rămân aplicabile prevederile de drept comun referitoare la atacarea în justiție a actelor administrative (evident, dacă se dovedește că persoana are un interes legitim), fiind asimilate acestora nesoluționarea unei cereri și lipsa unui răspuns din partea autorității.

46. Se arată că dreptul de acces la justiție presupune posibilitatea oricărei persoane de a avea acces la justiție, doar că accesul la justiție nu este un scop în sine, ci este o garanție că fiecare persoană poate să își apere un drept pe care îl consideră încălcat sau un interes legitim în fața unei instanțe împărtășe, cu toate garanțiile procesuale conferite de lege. Prin urmare, elementul central și premisa dreptului de acces la justiție reprezintă interesul sau dreptul care trebuie ocrotit. De aceea, problema accesului la justiție, subsidiară problemei de fond a interesului legitim sau a dreptului substanțial care se

urmărește a fi ocrotit, trebuie să pornească de la analiza valorilor care fac obiect al protecției legii.

47. Or, valoarea apărută prin normele substanțiale care vizează verificarea apartenenței/colaborării magistratului cu un serviciu de informații o reprezintă sistemul judiciar însuși și societatea; interesul ocrotit este un interes public. Statul asigură ocrotirea interesului public de a nu exista în sistemul judiciar magistrați lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații, prin instituirea unui sistem dual, constând în propria declarație a magistratului, dublată de verificarea de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării — organ cu origini și competențe constituționale; verificarea se face anual, precum și ori de câte ori există o solicitare.

48. În mod evident, în cazul în care se constată prin act al Consiliului Suprem de Apărare a Țării că un magistrat este lucrător operativ, inclusiv acoperit, informator sau colaborator al serviciilor de informații, actul considerat vătămător de magistrat va naște un interes legitim propriu al acestuia de a-l contesta în instanță. În acest caz, accesul la instanță al celui care afirmă un interes privat este garantat; de aceea, chiar și în acest caz, nu putem identifica cine altcineva ar putea avea un alt interes legitim privat care să justifice accesul la justiție.

49. Cu atât mai puțin, în situația în care rezultatul verificărilor Consiliului Suprem de Apărare a Țării confirmă declarația pe propria răspundere a magistratului, în sensul că nu a existat o colaborare/apartenență a acestuia la servicii secrete, se naște întrebarea care este subiectul de drept care poate invoca o vătămare și care este vătămarea legitimă care poate da naștere unui drept de acces la justiție. Or, suntem în situația ocrotirii unui interes public, iar apărarea interesului public este o „atribuție ce aparține, de regulă, competenței autorităților publice, și nu persoanelor fizice sau juridice de drept privat. Astfel cum rezultă și din prevederile art. 1 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, privind «subiectele de sesizare a instanței», Avocatul Poporului, Ministerul Public, Agenția Națională a Funcționarilor Publici sau prefectul sunt instituții publice care, potrivit propriilor legi de organizare și funcționare, dar și Legii nr. 554/2004, au atribuții specifice în ceea ce privește sesizarea directă a instanței de contencios administrativ dacă apreciază că un act administrativ (normativ sau individual, după caz) este nelegal ori afectează drepturile, libertățile și interesele legitime ale cetățenilor sau interesul public. Prin urmare, interesul general al societății este protejat de instituții publice cu competențe speciale în această materie, iar dispozițiile de lege criticate oferă aceeași posibilitate și persoanelor fizice sau juridice private, sub condiția justificată ca interesul legitim public pretins încălcat să fie rezultatul încălcării dreptului subiectiv sau a interesului legitim privat al acestora.” (Decizia Curții Constituționale nr. 66 din 15 ianuarie 2009).

50. Așadar, în situațiile în care vorbim de verificările efectuate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării din oficiu, anual sau ori de câte ori se solicită, prin care se constată că un magistrat nu a făcut parte din aceste servicii (fiind vorba de mii de verificări anuale), nu există o justificare pentru recunoașterea unui drept de contestație în instanță a unei asemenea constatări, interesul oricărei persoane (fizice) de a contesta un rezultat negativ al verificărilor nefiind unul privat. De altfel, în cazul în care un astfel de drept s-ar acorda, ar avea un număr nedefinit de titulari. De aceea, contestarea rezultatului verificărilor și în situația în care nu rezultă colaborarea/apartenența magistratului la servicii de informații se încadrează în toate situațiile în ipoteza art. 8 alin. (11) din Legea nr. 554/2004, în sensul inexistenței unui interes legitim privat față de care interesul public să aibă caracter subsidiar.

51. Cu referire la art. 271 din legea supusă controlului, se arată că, potrivit art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității

actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului. Instanța română de contencios constituțional a respins în mod constant ca inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate prin care, criticându-se lipsa unei dispoziții legale cu conținutul dorit de autorii excepțiilor, se urmărește modificarea sau completarea legii. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut în mod constant că, prin natura sa, nu este legiuitor pozitiv și că numai autoritatea legiuitoare are competența de a adopta, modifica sau completa legile (Decizia Curții Constituționale nr. 27 din 12 martie 1996 sau Decizia Curții Constituționale nr. 99 din 14 februarie 2008).

52. O eventuală admitere a sesizării sub aspectul invocat ar echivala cu acoperirea unei omisiuni legislative, ceea ce nu poate fi admis. În eventualitatea unei admiteri a sesizării, se pune întrebarea sub ce formă va trebui redactat textul, exact în forma din Legea nr. 303/2004, în vigoare — art. 99 lit. ș) — sau într-o altă formă, prin eliminarea sau adăugarea unor sintagme, în considerarea faptului că și hotărârile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unor chestiuni de drept sunt obligatorii, ca și hotărârile pronunțate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

53. În plus, stabilirea concretă a faptelor care constituie abateri disciplinare, pentru magistrați sau pentru orice altă categorie de funcționari publici, este o chestiune de oportunitate, revenindu-i exclusiv legiuitorului sarcina să definească aceste fapte, să reglementeze în mod concret, atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv, elementele constitutive ale unei abateri disciplinare. Sfera abaterilor disciplinare pentru a anumită categorie profesională poate fi mai largă sau mai restrânsă în diferite perioade în funcție de nevoile de reglementare în domeniu la un anumit moment dat, în funcție de valoarea socială pe care acea normă tinde să o protejeze, de gradul de conformare voluntară în practică a persoanelor vizate, dar și în funcție de elemente precum jurisprudența instanțelor românești sau europene. Astfel, instanța constituțională exercită un control de legalitate, iar nu de oportunitate, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 317 din 13 aprilie 2006.

54. Pe fondul criticii se arată că legea nu ignoră caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale. Prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora „*Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor*”, rămân neatinse, ele fiind obligatorii nu doar pentru judecători și procurori, dar și pentru Parlament, Guvern, celelalte autorități și instituții publice. Primele instituții care au obligația punerii de acord a legilor și ordonanțelor cu deciziile Curții Constituționale sunt Parlamentul și Guvernul, Constituția reglementând o sancțiune atunci când aceste acte normative nu sunt puse de acord într-un termen de 45 de zile de la publicarea deciziei Curții — art. 147 alin. (1). În celelalte situații, judecătorul este obligat să aplice legea, în acord cu art. 124 din Constituție, prin lege înțelegându-se și Legea fundamentală, Constituția.

55. Modul în care judecătorul aplică legea, fie că este vorba de Legea fundamentală, de legea organică sau cea ordinară, de normele europene, de ordonanțe sau hotărâri ale Guvernului, ordine ale miniștrilor sau alte acte administrative cu caracter normativ, activitate judiciară care presupune interpretarea normelor, coroborarea acestora, luarea în considerare a ierarhiei normelor, nu poate să constituie un element de verificare de către un alt organ, cu excepția instanțelor de control ierarhic. De aceea, prevederea din legea în vigoare în sensul că judecătorul ar fi pasibil de sancțiuni disciplinare în cazul nerespectării unei decizii a Curții Constituționale este redundantă și lipsită de logică. Pentru un judecător, toate izvoarele de drept cu caracter obligatoriu sunt și rămân obligatorii, iar judecătorul trebuie să aibă deplina libertate și independență în interpretarea,

armonizarea, înlăturarea lor (în caz de conflict) și aplicarea lor. Pe de altă parte, a reglementa în lege faptul că judecătorul este pasibil de sancțiune disciplinară dacă nu aplică o decizie (obligatorie) a Curții Constituționale este echivalent cu reglementarea conform căreia un judecător este pasibil de sancțiune disciplinară în cazul în care nu aplică o prevedere legală (la fel de obligatorie) sau alt izvor de drept cu caracter obligatoriu (o decizie a Curții de Justiție a Uniunii Europene sau o decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului, de exemplu).

56. Este adevărat că pot exista erori în activitatea de judecată, însă acestea se pot îndrepta doar prin căile de atac expres reglementate de lege, în acord cu art. 129 din Constituție. Nu este în sarcina unui organ administrativ, cum este Inspekția Judiciară sau Consiliul Superior al Magistraturii, să aprecieze asupra activității de judecată a unui judecător, asupra modului în care acesta a aplicat legea, dând prioritate unui izvor de drept sau altuia. Legiuitorul are obligația să găsească un echilibru între principiul independenței justiției ca principiu fundamental al unui stat de drept și care se manifestă inclusiv prin libertatea judecătorului de a judeca potrivit legii și propriei conștiințe, pe de o parte, și dreptul la un proces corect și echitabil, pe de altă parte, care se concretizează inclusiv prin sancționarea acelor fapte care, deși privesc activitatea de judecată, sunt atât de grave încât nu pot fi ignorate [și anume abaterea disciplinară care constă în exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, reglementată de art. 271 lit. s) din legea criticată]. Chiar și în acest caz, legiuitorul nu a lăsat deplină libertate celui care aplică legea, ci a circumstanțiat în ce constau reaua-credință și grava neglijență.

57. Prin „norme de drept material sau procesual” se înțelege, în sens larg, normele juridice cuprinse în acte normative, astfel cum acestea sunt interpretate prin deciziile obligatorii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Constituționale.

58. În ceea ce privește deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii, acestea sunt obligatorii potrivit art. 517 din Codul de procedură civilă. De asemenea, conform art. 518 din Codul de procedură civilă, „*decizia în interesul legii își încetează aplicabilitatea la data modificării, abrogării sau constatării neconstituționalității dispoziției legale care a făcut obiectul interpretării*”. Prin urmare, norma juridică de drept material sau procesual este norma în interpretarea obligatorie dată de instanța supremă, astfel că nu se poate susține că sunt excluse din conținutul abaterii disciplinare de la lit. s) a art. 271 din legea contestată deciziile pronunțate în recursuri în interesul legii.

59. Referitor la deciziile Curții Constituționale, acestea sunt general obligatorii, potrivit Constituției, așa cum am precizat mai sus. Prin urmare, sub acest aspect, lit. s) a art. 271 este acoperitoare. Chiar și alin. (3) al art. 273, atunci când se referă la norme de drept material și procesual, include în mod expres și jurisprudența în materia respectivă, fără a distinge că este vorba de jurisprudența instanței supreme sau a Curții Constituționale ori a Curții de Justiție a Uniunii Europene.

60. Se arată că art. 11 și 148 din Constituție au aceeași forță juridică pe care o are și prevederea cuprinsă la art. 147 alin. (4) din Constituție. România și-a asumat, inclusiv la nivel constituțional, statutul de stat membru al Uniunii Europene. Prin urmare, judecătorii din România sunt obligați să respecte legea și să aplice o decizie a Curții Constituționale în aceeași măsură în care sunt obligați să respecte și tratatele constitutive ale Uniunii Europene și celelalte reglementări comunitare.

61. Modul de soluționare a unui eventual conflict între aceste acte este de competența organelor jurisdicționale, respectiv a Curții de Justiție a Uniunii Europene (pentru modul de aplicare a normelor de drept al Uniunii Europene), jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene fiind obligatorie pentru instanțele naționale, iar Uniunea Europeană dispune de instrumente

specifice în caz de nerespectare a deciziilor Curții de Justiție a Uniunii Europene.

62. În jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene s-a cristalizat principiul supremației dreptului UE asupra dreptului statelor membre, principiu ce derivă din faptul că tratatele UE au instituit o ordine juridică proprie și a cărei consecință este faptul că statele membre, prin autoritățile lor, indiferent că aparțin puterii legislative, executive sau judecătorești, nu pot să ignore o normă de drept al UE pentru a da prioritate unei norme naționale, înmăd de natură (chiar constituțională) a acesteia.

63. Tratatul de la Lisabona a consacrat acest principiu în Declarația nr. 17 anexată Actului final al Conferinței Interguvernamentale care a adoptat Tratatul, făcând referire la jurisprudența Curtea de Justiție a Uniunii Europene, inclusiv la Cauza *Costa împotriva ENEL*, în care principiul a fost afirmat pentru prima dată. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a făcut aplicarea principiului supremației dreptului UE inclusiv într-o serie de hotărâri pronunțate în cereri preliminare formulate de instanțe române, între care cea mai explicită este Hotărârea pronunțată în data de 22 februarie 2022 în Cauza C-430/21, RS.

64. În concluzie, prin raportare la principiul obligativității respectării dreptului Uniunii Europene, instituit de art. 148 alin. (2)–(4) din Constituție, apare ca redundantă și lipsită de claritate sub aspectul raportului între dreptul intern și dreptul european instituirea unei abateri disciplinare în sarcina judecătorului constând în nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a hotărârilor Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii (fără a se face vreo referire și la celelalte hotărâri care au și ele un caracter obligatoriu). Chiar în ipoteza în care s-ar face referire la toate aceste hotărâri obligatorii, ar exista un semn de întrebare în situația în care ar exista un element de contrarietate între acestea. Judecătorul nu poate refuza să judece pe motiv că legea este neclară, contradictorie sau incompletă, el este obligat să judece și să aplice principiile generale ale interpretării normelor juridice, ale ierarhiei normelor etc., iar în orice ipoteză în care ar aplica una dintre aceste hotărâri obligatorii contrară alteia (cu mențiunea că și considerentele deciziilor Curții Constituționale sunt obligatorii) se găsește în situația de a comite o abatere disciplinară, ceea ce nu poate fi admis din perspectiva independenței sale și a previzibilității normelor juridice.

65. Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere cu privire la obiecția de neconstituționalitate formulată.

66. Pe rol se află și soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de un număr de 57 de deputați.

67. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 7.482 din 20 octombrie 2022 și constituie obiectul Dosarului nr. 2.345A/2022.

68. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, autorii acesteia invocă atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă.

69. Referitor la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, se susține că legea supusă controlului de constituționalitate a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (3)–(5), ale art. 69 alin. (2), ale art. 75, ale art. 76 alin. (3) și ale art. 148 din Constituție.

70. Conform art. 70 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților și art. 89 alin. (2) din Regulamentul Senatului, raportul comisiei sesizate în fond va fi imprimat și difuzat deputaților cu cel puțin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterile proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative pentru care Camera Deputaților este prima Cameră sesizată, respectiv cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de data dezbaterii în plenul Senatului. Întrucât statul de

drept se întemeiază pe domnia legii, respectarea normelor legale reprezintă o obligație care incumbă tuturor cetățenilor români, precum și tuturor autorităților publice. Activitatea autorității legiuitoare este, de asemenea, subsumată obligației expuse mai sus, fiind reglementată prin regulamentele proprii de organizare și funcționare. Respectarea dispozițiilor regulamentare este fundamentală pentru buna desfășurare a activității de legiferare în România. Orice lege trebuie adoptată în condiții de deplină transparență, prin voința politică exprimată conform propriei conștiințe a fiecărui membru al corpului legiuitor, după studiul aprofundat al normelor supuse dezbaterii parlamentare. Pentru formarea voinței politice a fiecărui membru al Parlamentului, Regulamentul Camerei Deputaților și Regulamentul Senatului prevăd un termen de 3 zile de la data la care comisia de specialitate avizează prin raport legea până la dezbaterea acesteia în ședința Camerei Deputaților sau a Senatului.

71. Aceste dispoziții imperative au fost încălcate cu privire la legea supusă controlului de constituționalitate, deoarece aceasta a fost dezbătută și adoptată în ședința Camerei de reflecție (Camera Deputaților), respectiv a Camerei decizionale (Senatul) în ziua următoare, respectiv în aceeași zi în care Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru examinarea inițiativelor legislative din domeniul justiției a întocmit raportul. Mai mult, la Senat nu au fost dezbătute amendamentele respinse, lucru care, oricum, era obiectiv imposibil având în vedere termenul scurt, raportul fiind elaborat cu câteva ore înainte de ședința de plen. O asemenea desfășurare a procedurii constituie o încălcare a Constituției, deoarece senatorii care nu au fost membri ai comisiei nu au avut posibilitatea de a-și forma opinia asupra propunerii legislative adoptate cu amendamente de comisia specială, aflându-se în situația de a-și exercita dreptul de vot bazându-se exclusiv pe recomandarea grupului parlamentar. Termenul de 3 zile prevăzut de art. 70 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților și de art. 89 alin. (2) din Regulamentul Senatului este imperativ indiferent dacă este aplicată procedura ordinară de dezbateri sau procedura de urgență. Încălcarea acestor dispoziții regulamentare atrage implicit și încălcarea art. 1 alin. (3) și (5) coroborat cu art. 69 alin. (1) din Constituție, deoarece această procedură forțată a împiedicat exercitarea corespunzătoare a mandatului reprezentativ de către parlamentarii care au participat la vot, fără dezbateri și fără a putea lua cunoștință în timp util de conținutul raportului. Se mai subliniază că nerespectarea regulamentului celor două Camere echivalează cu încălcarea art. 76 alin. (3) din Constituție. Se invocă, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 128 din 6 martie 2019, paragraful 32, Decizia Curții Constituționale nr. 139 din 13 martie 2019, paragraful 85, și Decizia Curții Constituționale nr. 261 din 5 mai 2022, paragraful 73.

72. În concluzie, autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că o lege adoptată în astfel de condiții nu poate avea decât un caracter neconstituțional, atât prin încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (3) în componenta referitoare la democrație și ale art. 1 alin. (5) în componenta referitoare la securitatea juridică a persoanei, cât și a dispozițiilor constituționale ale art. 75 și art. 76 alin. (3) privind desfășurarea procedurii parlamentare de adoptare a legilor.

73. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată că legea criticată cuprinde prevederi neclare, imprecise și lipsite de previzibilitate, fiind adoptată cu încălcarea principiului securității juridice și a principiului calității legii; cu privire la exigențele de calitate a legii, se invocă jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 681 din 27 iunie 2012 și Decizia nr. 473 din 21 noiembrie 2013).

74. O primă normă criticată sub aspectul lipsei de claritate și previzibilitate este cea conținută de art. 59 alin. (3) și (4), coroborată cu cea conținută de art. 121 alin. (4) din legea supusă controlului. Autorii susțin că intenția legiuitorului nu este clară, având în vedere că textul prevede că „înregistrarea probelor orale prin mijloace tehnice audio sau audio-video este obligatorie”. Pe de o parte, s-ar înțelege că probele orale pot fi înregistrate la alegere fie audio, fie audio-video, ceea ce ar fi absurd, iar, pe de altă parte, posibilitatea înregistrării probelor orale doar prin mijloace audio reprezintă o vulnerabilitate care poate afecta credibilitatea concursului și, implicit, a sistemului de justiție. Ambiguitatea redacțională a legii supuse controlului de constituționalitate este evidentă, ceea ce determină serioase îndoieli cu privire la efectele pe care legea le-ar putea produce (a se vedea, *mutatis mutandis*, Decizia nr. 619 din 11 octombrie 2016, paragraful 45), cu consecința neconstituționalității legii în ansamblul său.

75. Conform art. 121 alin. (4), „înregistrarea interviului prin mijloace tehnice audio-video este obligatorie”, astfel că se observă necesitatea asigurării publicității interviului în scopul garantării transparenței procedurii de promovare la instanța supremă. Înregistrarea interviului rămâne însă o formă fără fond dacă nu este asigurată punerea la dispoziția publicului în mod transparent a interviului.

76. O altă critică vizează compunerea comisiilor de evaluare a procurorilor pentru promovarea efectivă, care, în opinia autorilor sesizării, este reglementată în mod neclar de art. 132 alin. (8) din legea criticată, respectiv „sunt formate dintr-un președinte și 2–4 membri”. Previzibilitatea unei norme presupune în mod obligatoriu ca destinatarul acesteia să aibă o reprezentare clară a aspectelor în funcție de care este obligat să își modeleze conduita. Or, sintagma „2–4 membri” este neclară și lipsită de previzibilitate și poate influența componența comisiei de evaluare.

77. Dispozițiile art. 170 alin. (9) și ale art. 172 alin. (8) din lege încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, întrucât, spre deosebire de situația revocării procurorilor de rang înalt, pentru revocarea din funcțiile de conducere de la instanțele și parchetele inferioare, contestarea măsurii în instanță suspendă executarea revocării. Pentru identitate de rațiune trebuia să fie identitate de soluție. În plus, pentru a pune în acord legislația cu hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată în Cauza *Kövesi împotriva României* și a oferi un remediu eficient împotriva posibilelor abuzuri legate de procedurile de revocare, autorii sesizării consideră că ar trebui păstrată instituția suspendării de drept a actului de revocare ca urmare a contestării lui în instanță. Dispoziția nu respectă astfel exigențele de tehnică legislativă, contravenind prevederilor art. 8 alin. (4) și ale art. 16 alin. (1) și (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

78. Autorii sesizării mai susțin că dispozițiile art. 289 alin. (2), care prevăd că „până la expirarea termenului prevăzut la alin. (1), magistrații-asistenți ai Curții Constituționale se bucură de stabilitate, iar dispozițiile Titlului III din prezenta lege care reglementează drepturile, îndatoririle, incompatibilitățile și interdicțiile magistraților-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție se aplică în mod corespunzător magistraților-asistenți ai Curții Constituționale”, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, întrucât dispoziția tranzitorie este neclară și neacoperitoare pentru situația în care, până la expirarea termenului prevăzut la alin. (1) al art. 289 [90 de zile] nu se adoptă legea specială. Neconstituționalitatea derivă tocmai din faptul că norma astfel redactată poate genera un vid legislativ cu privire la statutul magistraților-asistenți ai Curții Constituționale.

79. Dispozițiile art. 17 alin. (5) din legea contestată încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție,

întrucât contestarea rezultatului testării psihologice, parte a examenului pentru admiterea la Institutul Național al Magistraturii, presupune un nou test în fața comisiei de reexaminare psihologică. Aceasta înseamnă schimbarea parametrilor concursului și acordarea unei a doua șanse candidaților care au contestat proba. Având în vedere că ar trebui să se facă o reevaluare a interviului susținut, pe baza înregistrării audio-video, autorii sesizării apreciază că este afectat principiul egalității în drepturi.

80. Dispozițiile art. 22 din legea supusă controlului încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție, întrucât nu reglementează posibilitatea accesului la justiție în condiții eficiente pentru contestarea hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii referitoare la neîndeplinirea condiției bunei reputații. În timp ce candidații care au contestat proba interviului obțin o a doua șansă și pot relua proba, candidații care primesc un aviz negativ în urma verificării îndeplinirii condiției bunei reputații nu pot contesta respectivul aviz. Este încălcat principiul egalității în drepturi, evaluarea îndeplinirii condiției bunei reputații neputând fi considerată infailibilă.

81. Formarea auditorilor de justiție în cadrul cabinetelor de avocatură, prevăzută de art. 26 alin. (1) și art. 33 alin. (1) din legea criticată, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție întrucât constituie un element de afectare a independenței justiției prin raporturile care se creează între maestru și auditor. Spre deosebire de formarea auditorilor în cadrul unor instituții publice, formarea în cadrul unor entități private, chiar în cadrul unor profesii de utilitate publică, constituie o vulnerabilitate pentru întregul sistem judiciar, având în vedere și aspecte precum caracterul neuniform al pregătirii juridice.

82. Renunțarea la probele scrise pentru promovarea la instanța supremă și renunțarea la evaluarea judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, prevăzute de art. 88 alin. (2), art. 89, art. 114 și 150 din legea supusă controlului, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 124 din Constituție, deoarece nesusținerea unei probe scrise cu caracter teoretic și practic pentru promovarea la Înalta Curte de Casație și Justiție reprezintă o abdicare de la principiul potrivit căruia promovarea la instanțele superioare trebuie să se facă în baza unor criterii obiective, constând în verificarea cunoștințelor teoretice și practice. Renunțarea la evaluarea periodică a acelorași judecători este nejustificată și discriminatorie atât timp cât judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție prestează aceeași activitate precum colegii de la celelalte instanțe. În condițiile în care evaluarea are ca obiectiv stabilirea nivelului de competență profesională al judecătorilor și vizează îmbunătățirea performanțelor profesionale, creșterea eficienței activității instanțelor și a încrederii publice în autoritatea judecătorească, menținerea și consolidarea calității sistemului judiciar, nu există nicio rațiune pentru care aceste obiective să nu se aplice și judecătorilor de la nivelul instanței supreme. Și aceștia au îndatorirea de a-și îmbunătăți performanțele profesionale, de a-și spori competențele profesionale, iar evaluarea este menită să îi încurajeze în acest sens.

83. Înlăturarea evaluării riscă să conducă la o plafonare, neexistând stimulentele pentru a te perfecționa. Măsura este și discriminatorie, pentru că nu există o situație diferită în cazul judecătorilor de la instanța supremă în raport cu ceilalți colegi. Vechimea în profesie nu poate fi asimilată cu înaltele competențe. Oricum, indiferent la ce nivel de jurisdicție se situează judecătorul, acesta are nevoie de perfecționarea, actualizarea cunoștințelor și continuă pregătire profesională, iar evaluarea reprezintă un mod de stimulare în acest scop. De asemenea, nu există nicio rațiune pentru care președintele, vicepreședintele, președinții de secții de la Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fie evaluați atât din punct de vedere profesional, cât și managerial. În aceste poziții trebuie să ajungă cei mai buni

profesioniști, iar activitatea de conducere este necesară a fi apreciată din punctul de vedere al calității, cu atât mai mult în ipoteza în care persoanele care ocupă aceste funcții doresc reînnoirea mandatului.

84. Conform art. 150 alin. (2) din legea criticată, numirea în alte funcții de conducere decât cele de președinte la judecătorii, tribunale, tribunale specializate și curți de apel sau de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel și prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, tribunal specializat sau judecătorește se face fără concurs sau examen, la propunerea președintelui instanței sau a conducătorului parchetului, potrivit procedurii prevăzute de prezenta lege. Astfel, numirea în funcția de vicepreședinte de instanță sau procuror adjunct de parchet se va face pe criterii subiective, fără concurs sau examen. Autorii sesizării reiterează faptul că lipsa unei probe scrise, cu caracter teoretic și practic, reprezintă o abdicare de la principiul potrivit căruia numirile în funcții importante pentru sistemul judiciar trebuie să se facă în baza unor criterii obiective de verificare a cunoștințelor profesionale.

85. Dispozițiile art. 132 din legea supusă controlului încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție, întrucât prin promovarea efectivă la instanțele superioare, până la Înalta Curte de Casație și Justiție, care se face pe criterii subiective, cu eliminarea criteriului obiectiv al probei scrise de verificare a cunoștințelor, scade calitatea profesională a judecătorilor de la instanțele superioare, este afectată calitatea actului de justiție, scade prestigiul justiției și se descurajează candidații. Aceste aspecte trebuie coroborate cu faptul că promovările pe loc vor fi blocate o perioadă lungă de timp sub pretextul dorinței de stimulare a magistraților de a se înscrie la interviurile pentru promovări efective. Or, renunțarea la probele scrise de verificare a cunoștințelor nu poate constitui o metodă legitimă de stimulare a ocupării funcțiilor de la instanțele superioare. Coexistența celor două forme de promovare, una pe loc, pe bază de probă scrisă, și alta efectivă, pe bază de interviu, este nejustificată, mai ales în condițiile suspendării promovării pe loc pentru o perioadă lungă de timp.

86. Necesitatea avizului președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru candidaturile pentru funcțiile de vicepreședinte și președinte de secție, prevăzută de art. 143 alin. (2) din legea criticată, constituie o barieră nejustificată în calea unor candidaturi și încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție. Conformitatea cu planul managerial al președintelui o evaluează Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, deci nu trebuie să facă această verificare chiar președintele instanței.

87. Contestarea testării psihologice prevăzută de art. 160 alin. (6) din legea supusă controlului presupune o nouă testare, împrejurare ce încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție. Astfel, are loc schimbarea parametrilor concursului și acordarea unei a doua șanse sau ignorarea unei prezentări bune la testarea psihologică, reprezentând practic o a doua testare acordată candidaților care au contestat-o pe prima. Aceasta nu este o contestație propriu-zisă, ci mai degrabă o nouă testare; în mod normal ar fi trebuit ca această contestație să se bazeze pe reevaluarea testului inițial, efectuată de comisia de contestații pe baza înregistrării interviului inițial.

88. Promovarea la Înalta Curte de Casație și Justiție și numirea în funcții de conducere la aceeași instanță sunt controlate, potrivit art. 115 din legea criticată, în totalitate de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, aspect contrar art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) și (5) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2), precum și art. 16 alin. (1) din Constituție. Conform normei criticate, acestea constau într-o probă având ca obiect evaluarea hotărârilor judecătorești redactate de candidați (de o subcomisie formată din doi judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție, numiți de

președintele Instanței supreme și un profesor universitar, numit de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii) și un interviu susținut în fața Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii. În noua procedură, este ocolit Institutul Național al Magistraturii și crește rolul președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, atât prin prezența la interviu în componența Secției pentru judecători, cât și prin desemnarea directă a majorității membrilor subcomisiei de evaluare a hotărârilor judecătorești redactate. Practic, concursul nu are caracter meritocratic și se reduce la o numire făcută de majoritatea membrilor Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii (președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, 4 judecători și ministrul Justiției).

89. Prin menținerea probei interviului și renunțarea la proba scrisă de verificare a cunoștințelor juridice se relativizează standardele profesionale, cu efect asupra calității activității judecătorilor instanței supreme, și este sporită doza de subiectivism. Pe de altă parte, obiectul interviului este identic cu cel al verificărilor efectuate de Inspecția Judiciară în procedura prevăzută de Regulamentul privind promovarea în funcțiile de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție. Cu alte cuvinte, toate datele care formează obiect al interviului se regăsesc deja în Raportul întocmit de inspectorii judiciari cu ocazia verificărilor efectuate de aceștia. Mai mult, interviul susținut în fața Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii nu poate fi contestat în instanță.

90. Inechitatea în reglementarea procedurilor de promovare la instanțele superioare este cu atât mai evidentă cu cât gradul de exigență profesională trebuie să fie direct proporțional cu ierarhia instanțelor de judecată în sistemul judiciar român, fiind necesar ca la instanța supremă să își desfășoare activitatea judecători care au dovedit că dețin cunoștințe teoretice și practice temeinice în specializarea pentru care candidează. Tratatul diferențiat aplicat de legiuitor este nejustificat obiectiv și rațional în condițiile în care obținerea gradului de tribunal și de curte de apel se face în urma unui examen teoretic foarte riguros, organizat de Institutul Național al Magistraturii.

91. Prin dispozițiile legale criticate se nesocotesc și actele internaționale care consacră principiile fundamentale privind independența judecătorilor, precum importanța selecției, a pregătirii și a conduitei profesionale a acestora, respectiv a standardelor obiective ce se impun a fi respectate atât la intrarea în profesia de magistrat, cât și la instituirea modalităților de promovare. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a recomandat constant guvernelor statelor membre să adopte sau să consolideze toate măsurile necesare pentru promovarea rolului judecătorilor, în mod individual, dar și al magistraturii, în ansamblu, în vederea promovării independenței acestora, aplicând, în special, următoarele principii: „(...) orice decizie referitoare la cariera profesională a judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective, selecția și promovarea judecătorilor trebuie să se facă după meritele și în funcție de pregătirea profesională, integritatea, competența și eficiența acestora” (a se vedea Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, Recomandarea nr. 94/12 din 13 octombrie 1994, cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor).

92. Despre evaluarea hotărârilor, reglementată ca probă eliminatorie pentru a accede la proba interviului, Comisia de la Veneția a exprimat rezerve serioase: „Evaluările periodice ale performanțelor unui judecător sunt instrumente importante pentru ca judecătorul să-și îmbunătățească activitatea și pot, de asemenea, să servească drept bază pentru promovare (așadar, nu pot servi drept criteriu principal de promovare, ci doar ca o bază, spre exemplu, accesarea la nivelul examenului scris după obținerea calificativelor bine sau foarte bine în urma evaluării hotărârilor este suficientă). Este important ca evaluarea să fie în primul rând calitativă și să se concentreze asupra

competențelor profesionale, personale și sociale ale judecătorului. Nu ar trebui să existe nicio evaluare pe baza conținutului deciziilor și soluțiilor, nici ținând seama de criterii cantitative cum ar fi numărul de achitări sau casări, care ar trebui evitate ca bază standard pentru evaluare” [CDL-AD (2011)012, Aviz comun al Comisiei de la Veneția și OSCE/Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului referitor la legea constituțională privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor din Kazahstan, paragraful 55].

93. În schimb, modalitatea de realizare a examenului de promovare în legislația anterioară anului 2018 a respectat recomandările Comisiei Europene formulate de-a lungul timpului în cadrul rapoartelor privind Mecanismul de cooperare și verificare (MCV), ca materializare a obligației pe care România și-a asumat-o la momentul aderării de a crea un corp al magistraților recrutat exclusiv pe criterii de performanță. Astfel, în Raportul din 22 iulie 2009 privind progresele realizate de România în cadrul MCV, se consemna că „Au avut loc proceduri de numire și s-au organizat noi concursuri în conformitate cu obiectivele stabilite de asigurare a obiectivității și a înaltei calificări a personalului”.

94. Același tip de raport concluziona, în anul 2011, în cadrul recomandării privind răspunderea sistemului judiciar, ca fiind necesară „dovedirea unui istoric de decizii de management în sistemul judiciar adoptate în mod transparent și obiectiv, de exemplu, prin numiri, decizii disciplinare, evaluări și prin sistemul de promovare la ÎCCJ”. În implementarea acestor recomandări, Legea nr. 300/2011, care a modificat Legea nr. 303/2004, promovată de același inițiator, ministrul Justiției, care a promovat legea supusă controlului, consemna în expunerea de motive că „atât interviul, ca procedeu de promovare la instanța supremă, cât și lipsa unei proceduri propriu-zise de verificare a competenței profesionale a candidaților, nu asigură cerințele necesare de transparență și obiectivitate pentru promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție. Aceste aspecte au făcut obiectul criticilor constante ale magistraților și ale unor asociații profesionale ale acestora, care au solicitat amendarea legii în vederea garantării promovării în funcția de judecător la instanța supremă pe criterii de competență și în mod transparent, iar necesitatea remedierii acestor deficiențe a fost subliniată și de către Comisia Europeană”. Drept urmare, respectiva lege a introdus concursul ca mod de promovare la instanța supremă, alcătuit din probe componente ale evaluării hotărârilor judecătorești redactate, a unui interviu susținut în fața Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, nu doar a Secției pentru judecători, și a unei probe scrise, cu caracter teoretic și practic. Această modificare legislativă a fost apreciată în rapoartele MCV. Raportul Comisiei Europene în cadrul MCV din 18 iulie 2012 a arătat următoarele: „În paralel, Parlamentul a adoptat, de asemenea, o serie de măsuri legislative importante. Legea micii reforme în justiție, care a intrat în vigoare în 2010, a adus îmbunătățiri concrete pentru consecvența și eficacitatea actului de justiție. De asemenea, a fost modificată legislația pentru a consolida răspunderea magistraților și pentru a reforma procedura de numire în funcție la ÎCCJ. Astfel de măsuri oferă ocazia de a răspunde preocupărilor opiniei publice cu privire la obiectivitatea numirilor în funcție și la procesul disciplinar în sistemul judiciar: va fi nevoie de o serie de exemple pozitive pentru a face uitată moștenirea negativă a trecutului. La sfârșitul anului 2011, România a îmbunătățit, de asemenea, procedurile de numire în funcție la ÎCCJ prin adoptarea unor proceduri mai transparente și obiective care permit o evaluare independentă, mai cuprinzătoare și mai obiectivă, a meritelor candidaților. Acest lucru reprezintă un important pas în consolidarea răspunderii ÎCCJ.”

95. Atât timp cât România constituie încă obiectul monitorizării asigurării unei justiții independente, prin intermediul

MCV se apreciază că validitatea criteriilor ce au determinat modificarea Legii nr. 303/2004 în anul 2011, potrivit recomandărilor Comisiei Europene și solicitărilor magistraților, își păstrează pe deplin valabilitatea.

96. După modificările legislative din 2018, prin Raportul ad-hoc privind România (Regula 34) adoptat de Grupul de state împotriva corupției (GRECO), la cea de-a 79-a reuniune plenară (Strasbourg, 19—23 martie 2018), s-au reținut următoarele: „Modificările propuse conțin în continuare o proporție de subiectivitate în procesul de selecție și de luare a deciziilor privind promovările, care prevede o procedură de promovare în două etape, ultima etapă constând într-o evaluare a muncii și a comportamentului din ultima perioadă. Amendamentele prevăd, de asemenea, în sarcina CSM să elaboreze și să adopte norme privind procedura de organizare a acestor evaluări, inclusiv numirile la comisia responsabilă și aspectele particulare care trebuie evaluate. GRECO a auzit temeri cu privire la faptul că acest nou sistem ar lăsa mai mult spațiu pentru influențele personale sau politice în deciziile privind cariera, care ar putea avea impact asupra neutralității și integrității sistemului judiciar și că ar fi, astfel, esențial ca CSM să elaboreze norme adecvate pentru a preveni astfel de riscuri, inclusiv criterii clare și obiective pentru a ghida viitoarele decizii ale comisiei de selecție. Din cauza riscurilor și a incertitudinilor menționate mai sus, GRECO recomandă (i) să se analizeze corespunzător impactul modificărilor asupra viitoarei structuri de personal a instanțelor și parchetelor pentru a fi adoptate măsurile tranzitorii necesare și (ii) regulamentul de aplicare ce urmează a fi adoptat de CSM cu privire la promovarea judecătorilor și procurorilor să reglementeze criterii adecvate, obiective și clare, care să aibă în vedere calificările și meritele reale ale acestora.”

97. De asemenea, se prevede că orice persoană poate trimite în scris sesizări sau observații în legătură cu actele publicate pentru a fi avute în vedere la evaluare, deși Comisia de la Veneția a dezavuat în avizele sale o astfel de procedură: „Supunerea activității de judecător a unui candidat la evaluarea publicului larg, inclusiv a celor care au primit hotărâri nefavorabile, constituie o amenințare la adresa independenței judecătorului și un risc real de politizare” (a se vedea Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Direcției de cooperare din cadrul Direcției generale privind drepturile omului și afacerile juridice a Consiliului Europei privind legea sistemului judiciar și statutul judecătorilor din Ucraina, paragraful 60).

98. Conform Avizului nr. 10 (2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni: „50. Dacă acest sistem de numire și de promovare este esențial, el nu este totuși suficient. Trebuie să se asigure, de asemenea, o transparență totală în privința condițiilor de selecție a candidaților, pentru ca ansamblul de judecători și, dincolo de ei, societatea însăși să poată verifica dacă această selecție este în exclusivitate bazată pe meritele candidaților, apreciați după calificările lor, după competență, integritate, spirit de independență, imparțialitate și eficiență. În acest scop, este indispensabil ca, în conformitate cu practica instaurată în unele state, criteriile publice de numire și de promovare să fie difuzate de fiecare Consiliu al Justiției. Consiliul Justiției trebuie, de asemenea, să permită, prin rolul său privind în special gestionarea instanțelor și pregătirea, ca procedurile de numire și de promovare bazate pe merit să fie deschise unui grup de candidați pe cât se poate de divers și reprezentativ pentru societate.”

99. În concluzie, autorii sesizării susțin că modalitatea de promovare la Înalta Curte de Casație și Justiție constituie un regres în materia independenței sistemului judiciar, o încălcare a recomandărilor entităților internaționale și o încercare de a menține controlul unei părți din Consiliul Superior al Magistraturii asupra recrutării la nivelul instanței supreme.

100. În scopul îmbunătățirii procedurilor pentru numirea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, ținând seama și de recomandările Comisiei Europene formulate de-a lungul timpului în cadrul rapoartelor MCV, trebuiau reglementate următoarele aspecte: reintroducerea probei de verificare a cunoștințelor de specialitate; selecția comisiilor de concurs trebuie să fie realizată exclusiv prin tragere la sorți, la nivelul Institutului Național al Magistraturii; regulile de desemnare ar trebui să fie mai detaliate, să existe criterii transparente de înscriere în baza de date și de desemnare în comisii, precum și reguli de limitare a numărului de participări; interdicția de numire ca membru în orice altă comisie constituită pentru selecția judecătorilor vreme de 3 ani de la data la care acel judecător a fost desemnat membru al unei comisii de concurs privind funcțiile rezervate judecătorilor în sistemul judiciar; interdicția de numire ca membru în aceste comisii a persoanelor din afara corpului magistraților care au desfășurat activitate politică sau cel puțin o aparentă activitate politică cel puțin 3 ani anterior numirii; reglementarea unor criterii clare pentru evitarea conflictelor de interese între membrii comisiilor de concurs.

101. Cu privire la promovarea efectivă la curți de apel, tribunale și parchetele de pe lângă acestea, autorii sesizării apreciază că aceasta încalcă independența judecătorilor, dispozițiile art. 128, 133—141 din legea criticată fiind contrare art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) și (5) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2) din Constituție.

102. Concursul de promovare efectivă constă în susținerea unei probe având ca obiect evaluarea activității și a conduitei candidaților în ultimii 3 ani de activitate efectiv desfășurată. Acesta este reglementat în paralel cu procedura de promovare pe loc, desfășurată sub forma examenului scris. Efectul imediat al aplicării noilor dispoziții va fi crearea unei caste de magistrați favorizați în cadrul profesiei, judecători și procurori care vor accede pe rând, doar pe bază de interviu și analiză a actelor din ultimii 3 ani, la instanțele superioare fără a susține vreun concurs teoretic sau practic, în timp ce restul magistraților vor fi obligați să urmeze procedura de promovare reală, cu probe dificile teoretice și practice. Potrivit noii proceduri, comisia de organizare a concursului, comisia de elaborare a subiectelor și de corectare și comisia de soluționare a contestațiilor, precum și comisia de evaluare sunt numite de Secția pentru judecători, respectiv Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, fiind eliminat orice rol al Institutului Național al Magistraturii. Necesitatea acestei schimbări nu a fost justificată de niciun studiu efectuat de Consiliul Superior al Magistraturii, problemele semnalate în cursul perioadei de 15 ani de aplicare a procedurii anterioare de promovare pe bază de examen scris referindu-se doar la aspecte de organizare și reglementare mai bună, de tipul instituirii unei vechimi de funcționare efectivă la instanța inferioară sau mai buna selectare a comisiilor de examen, iar la nu modalitatea efectivă de desfășurare a examenului de promovare, care este previzibilă pentru întregul corp judiciar. Or, în cazul promovării efective, va fi eliminat în totalitate examenul pe criterii meritocratice, devenind prioritară aprecierile subiective ale membrilor unei comisii desemnate la propunerile președinților curților de apel (care controlează total colegiul de conducere al curții de apel), ceea ce va determina treptat apariția unor atitudini de subordonare ierarhică, precum și fricțiuni grave între membrii corpului judecătorilor. Formal, președintele curții de apel face parte din comisia pentru evaluarea în vederea promovării, dar și din comisia de evaluare a tuturor judecătorilor curții de apel, cumulând astfel o putere de decizie mare, atât în privința modului de evaluare a judecătorilor din cadrul curții de apel, cât și în privința desemnării judecătorilor care vor fi promovați efectiv la curtea de apel. Cu privire la acest aspect, Comisia de la Veneția a stabilit însă că „[...] o dispoziție pare problematică, întrucât definește președintele Curții ca o

figură centrală în procesul de evaluare a judecătorilor. Acest lucru poate duce nu numai la un conflict de interese, dar, de asemenea, limitează independența individuală a judecătorilor.” (a se vedea Avizul cu privire la proiectul de lege referitor la instanțele din Bosnia și Herțegovina, paragraful 66).

103. Autorii obiecției susțin că, în realitate, în ultimii ani, delegarea prealabilă la instanța superioară a judecătorilor care au obținut gradul ierarhic corespunzător, pe loc, în baza legislației modificate în anul 2018, a devenit o practică, configurând un fel de perioadă de probă pentru ca judecătorii să poată fi promovați ulterior efectiv, ceea ce este specific stagiaturii, nicidecum unor magistrați cu vastă experiență. S-a creat un fel de sistem de judecători dependenți în cadrul unei puteri judecătorești care ar trebui să fie independentă, „o influență nejustificată fiind exercitată de funcționarii judiciari, precum președinții instanțelor sau funcționarii organelor de autogovernare judiciară, în cadrul puterii judecătorești” (a se vedea Concluziile avocatului general Michael Bobek din 4 martie 2021, cauzele conexate C 357/19 și C 547/19, Ministerul Public — PÎCCJ — DNA, paragraful 152).

104. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, prin Avizul nr. 17 (2014) asupra evaluării activității judecătorilor, calității justiției și respectării independenței sistemului judiciar, a stabilit (pct. 6) că: „regula de bază pentru orice evaluare individuală a judecătorilor trebuie să fie respectul deplin al independenței judiciare. Atunci când o evaluare individuală are repercusiuni asupra promovării, salariului sau pensiei judecătorului și chiar determină revocarea sa, judecătorul evaluat riscă să nu facă dreptate bazându-se pe interpretarea obiectivă a faptelor și a dreptului, ci să acționeze astfel încât să facă pe placul evaluatorilor. Prin urmare, evaluarea judecătorilor de către membrii puterii legislative sau executive a statului este extrem de problematică. Cu toate acestea, chiar dacă evaluarea este realizată de alți judecători, amenințarea la adresa independenței judecătorilor nu poate fi exclusă în întregime. Independența presupune nu numai să te afli la adăpostul unei influențe nepotrivite din afară, ci și să te sustragi influenței nepotrivite care poate decurge în anumite situații din atitudinea altor judecători, inclusiv președinții instanțelor.”

105. Curtea Europeană a Drepturilor Omului recunoaște condiția independenței interne a judecătorilor și pericolele ca judecătorii să fie influențați de colegii lor și președinții instanțelor. Autogovernarea sistemului judiciar poate duce la utilizarea abuzivă a procedurilor disciplinare și a altor mecanisme de răspundere sau la denaturarea sistemului de selecție a magistraților bazat pe meritocrație. Ar fi eronat să se rămână în categoriile deceniilor anterioare, când se considera că amenințările la independența judecătorilor proveneau numai de la celelalte puteri ale statului. De aceea, structura ierarhică în privința judecătorilor a fost criticată în unanimitate ca fiind incompatibilă cu independența acestora.

106. În concluzie, modalitatea în care are loc promovarea efectivă constituie un regres imens, încălcând independența magistraților și un principiu fundamental într-un stat de drept, și anume principiul meritocrației.

107. Se mai arată că vechimea necesară pentru promovarea la parchetul general, Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism nu este corelată cu realitatea exprimată de reprezentanții acestor instituții. Adoptarea modificărilor legislative fără un studiu de impact poate afecta major activitatea Ministerului Public, chiar și ținând cont de dispozițiile tranzitorii care permit luarea în calcul a duratei cursurilor la Institutul Național al Magistraturii. Criteriul meritocrației, al pregătirii profesionale este subminat de criteriul vechimii în profesie. Această împrejurare este de natură să scadă calitatea actului de justiție și încrederea în sistemul judiciar.

108. În ceea ce privește dispozițiile art. 140 din legea criticată, se arată că neconstituționalitatea acestora derivă din faptul că secția corespunzătoare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii oferă argumente contestatarilor rezultatelor concursurilor de promovare doar în cazul admiterii contestațiilor, nu și în cazul respingerii. Această împrejurare este de natură să arunce o umbră asupra activității de soluționare a contestațiilor.

109. Cu privire la neconstituționalitatea art. 234 alin. (2) din lege, se arată că acesta încalcă art. 1, art. 125 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție, întrucât reglementează posibilitatea magistraților de a dobândi calitatea de expert; or, activitatea principală a magistratului trebuie să rămână judecarea cauzelor sau efectuarea/supravegherea urmăririi penale, nicidecum alte activități lucrative, chiar având legătură cu domeniul justiției. Dispozițiile art. 125 alin. (3) din Constituție fac parte din ansamblul de norme constituționale destinate garantării independenței puterii judecătorești.

110. Cu privire la prezența președinților de instanță în procesul de evaluare a judecătorilor de la acea instanță (similar pentru parchete), se arată că art. 90 din legea contestată încalcă art. 124 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție. Referitor la procedurile de evaluare a judecătorilor, Comisia de la Veneția a stabilit că o dispoziție care definește președintele instanței drept o figură centrală în procesul de evaluare a judecătorilor „nu numai că poate duce la conflict de interese, dar și la abuzuri, limitând independența individuală a judecătorilor. [...] Este important ca sistemul de evaluare să nu fie nici folosit, nici considerat a fi folosit ca un mecanism de subordonare sau influențare a judecătorilor” (Avizul cu privire la proiectul de lege privind instanțele din Bosnia și Herțegovina, paragrafele 66 și 68). „O altă sursă de îngrijorare este partea din Lege referitoare la evaluarea activității de către președinții de instanțe. Se pare că președinții de instanțe sunt notați mai ales pe baza activității judecătorești obișnuite. Acest lucru îi poate împinge pe președinți să devină «căini de supraveghere a productivității» în cadrul instanțelor lor și, în cele din urmă, poate submina independența judiciară” (Avizul privind legile privind răspunderea disciplinară și evaluarea judecătorilor din „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”, paragraful 106).

111. Dispozițiile art. 228 alin. (5) și (6) din legea criticată, care prevăd obligația Consiliului Suprem de Apărare a Țării de a emite un act prin care se constată apartenența la securitate/servicii, nu și un act care constată neapartenența, încalcă prevederile art. 1, 21, 124 și 148 din Constituție. Acest lucru înseamnă că nu își asumă prin act scris concluzia de neapartenență, care nici nu poate fi astfel contestată în instanță. Sunt afectate, așadar, accesul liber la justiție al celui care poate demonstra că un magistrat a avut/are legături cu securitatea/serviciile de informații, precum și însuși actul de înfăptuire a justiției.

112. Introducerea criteriului de evaluare a judecătorilor/procurorilor constând în numărul hotărârilor modificate/desființate/casate, respectiv a soluțiilor/măsurilor imputabile, prevăzută în anexa nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la legea supusă controlului, încalcă art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) din Constituție, respectiv principiul independenței funcționale a judecătorilor.

113. Așa cum arată constant Comisia de la Veneția, criteriile care stau la baza analizei hotărârilor și a evaluării conduitei nu pot argumenta promovarea meritocratică în funcții de execuție a judecătorilor: „Evaluările periodice ale performanțelor unui judecător sunt instrumente importante pentru ca judecătorul să-și îmbunătățească activitatea și pot, de asemenea, să servească drept bază pentru promovare. Este important ca evaluarea să fie, în primul rând, calitativă și să se concentreze asupra competențelor profesionale, personale și sociale ale judecătorului. Nu ar trebui să existe nicio evaluare pe baza

conținutului deciziilor și soluțiilor, nici ținând seama de criterii cantitative, cum ar fi numărul de achitări sau casări, care ar trebui evitate ca bază standard pentru evaluare” (Aviz comun al Comisiei de la Veneția și OSCE/Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului referitor la legea constituțională privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor din Kazahstan, paragraful 55). „Dacă ar trebui să existe o măsurare a sarcinilor de lucru, ar trebui să existe sisteme pentru a evalua dificultatea diferitelor dosare. (...) Simple numărarea a dosarelor soluționate este brută și poate fi complet înșelătoare. Cel mult, o astfel de măsurare poate servi ca instrument util pentru a indica o posibilă problemă, dar nu poate face mai mult, și cu siguranță nu ar trebui să fie determinantul unei probleme. Măsurarea «respectării termenelor procedurale» (...) poate indica din nou o posibilă problemă, dar este important ca judecătorul să aibă posibilitatea de a explica orice aparente deficiențe în acest sens. Măsurarea «stabilității actelor judiciare» (...) este discutabilă. În mod efectiv înseamnă numărarea căilor de atac admise. O astfel de evaluare ar trebui evitată deoarece implică o ingerință în independența judecătorului. (...) în cazul în care o hotărâre este desființată în apel, cine poate să spună că instanța de fond a greșit și instanța de apel a procedat corect? Decizia judecătorului primei instanțe anulată de curtea de apel ar putea fi susținută ulterior de decizia Curții de Casație, a Curții Constituționale sau a Curții Europene a Drepturilor Omului. (...) Propunerea (...) de a măsura durata medie a soluționării cauzelor este inadecvată din motive similare cu cele menționate mai sus (...). Cine poate spune că un judecător care se apleacă mai mult asupra unei cauze nu face o treabă mai temeinică decât colegul mai rapid? (...) Judecătorul care încearcă să respecte aceste termene ar putea fi tentat să nu ia în considerare ceea ce în mod normal ar fi necesar în temeiul legii și în interpretarea sa. (...) «Calitatea motivării» (raționamentul) este adesea o problemă în noile democrații, și ar trebui promovată un raționament coerent. Argumentarea logică, claritatea și alte aspecte sunt de interes și sunt tratate în Avizul nr. 11 al CCJE privind calitatea deciziilor judiciare. (...)» [Avizul comun cu privire la proiectul de lege de modificare și completare a codului judiciar (sistemul de evaluare a judecătorilor) din Armenia, paragrafele 37—39, 43, 49].

114. „Interpretarea legală dată de un judecător în contrast cu jurisprudența stabilită nu ar trebui să devină, în sine, un motiv de sancționare disciplinară, dacă nu este făcută cu rea-credință, cu intenția de a aduce beneficii sau prejudicii unei părți din proces, sau din neglijență gravă. În timp ce judecătorii din instanțele inferioare ar trebui să respecte, în general, jurisprudența stabilită, acestora nu ar trebui să li se interzică contestarea ei, dacă în hotărârea lor consideră necesar să facă acest lucru.” [Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Direcției pentru Drepturile Omului (DHR) din cadrul Direcției Generale pentru Drepturile Omului și Statul de Drept a Consiliului Europei și al Oficiului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) privind proiectul de lege privind răspunderea disciplinară a judecătorilor din Republica Moldova, paragraful 22; a se vedea și Avizul privind legile privind răspunderea disciplinară și evaluarea judecătorilor din „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”, paragrafele 44 și 49].

115. De asemenea, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, prin Avizul nr. 17 (2014) asupra evaluării activității judecătorilor, calității justiției și respectării independenței sistemului judiciar, a stabilit (pct. 6) că: „regula de bază pentru orice evaluare individuală a judecătorilor trebuie să fie respectul deplin al independenței judiciare. Atunci când o evaluare individuală are repercusiuni asupra promovării, salariului sau pensiei judecătorului și chiar determină revocarea sa, judecătorul evaluat riscă să nu facă dreptate bazându-se pe interpretarea obiectivă a faptelor și a dreptului, ci să acționeze

astfel încât să facă pe placul evaluatorilor. Prin urmare, evaluarea judecătorilor de către membrii puterii legislative sau executive a statului este extrem de problematică. Cu toate acestea, chiar dacă evaluarea este realizată de alți judecători, amenințarea la adresa independenței judecătorilor nu poate fi exclusă în întregime. Independența presupune nu numai să te afli la adăpostul unei influențe nepotrivite din afară, ci și să te sustragi influenței nepotrivite care poate decurge în anumite situații din atitudinea altor judecători, inclusiv președinții instanțelor.”

116. Indicatorul se apreciază în funcție de mai multe criterii, printre care și încălcarea regulilor de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității; depășirea atribuțiilor puterii judecătorești; lipsa totală a motivării hotărârii, inserarea unor motive contradictorii ori numai a unor motive străine de natura cauzei; încălcarea autorității de lucru judecat; încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material; nerespectarea deciziilor Curții Constituționale, a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii sau a hotărârilor prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. Aceste ipoteze nu pot constitui motive de imputabilitate, putându-se imagina situații în care o apreciere legitimă a judecătorului nu corespunde cu punctul de vedere al judecătorilor din căile de atac (spre exemplu, în cazul aplicării normelor de drept material, poate exista o dezbatere legitimă cu privire la aplicarea acestora, de cele mai multe ori, astfel de situații ajungând în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție — apelul pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile). În consecință, exemplele date de lege nu pot constitui, prin ele însele, motive de imputabilitate, iar inserarea lor în lege poate conduce la o aplicare nerezonabilă a formulei de evaluare a activității judecătorilor.

117. Dispozițiile art. 145—149 din legea criticată încalcă art. 124 și 148 din Constituție, întrucât omit să reglementeze un rol central al Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii în numirea procurorilor de rang înalt în funcții de conducere. Necesitatea acestui rol central a fost stabilită de Comisia de la Veneția într-un aviz privind România: „În evaluarea mecanismelor de numire existente, Comisia de la Veneția a acordat o atenție aparte echilibrului necesar între nevoia de legitimitate democratică a numirii conducătorului parchetului, pe de o parte, și exigența de depolitizare, pe de altă parte. Din această perspectivă, în opinia sa, un mecanism de numire cu implicarea puterii executive și/sau legislative are avantajul de a conferi legitimitate democratică numirii procurorului șef. Totuși, într-o astfel de situație, sunt necesare garanții suplimentare pentru a diminua riscul de politizare a procuraturii. Ca și în cazul numirilor judecătorilor, deși sunt posibile diferite mecanisme practice, implicarea efectivă a unui consiliu judiciar (sau a unui consiliu pentru procurori), dacă o astfel de structură există, este esențială, reprezentând o garanție de neutralitate și de expertiză profesională, apolitică” (Comisia de la Veneția, Avizul preliminar emis la 13 iulie 2018 privind modificările aduse legilor justiției din România). „Comisia de la Veneția, atunci când a evaluat diferitele moduri de numire a procurorilor șefi, a fost preocupată de găsirea unui echilibru între cerința legitimității democratice a unor astfel de numiri, pe de o parte, și cerința depolitizării, pe de alta. Astfel, o procedură de numire care implică puterea executivă și/sau legislativă are avantajul de a conferi legitimitate democratică numirii șefului parchetului. Cu toate acestea, în acest caz sunt necesare garanții suplimentare pentru a diminua riscul politizării parchetului. Înființarea unui Consiliu al Procurorilor, care ar juca un rol esențial în numirea procurorului șef, poate fi considerată unul din cele mai eficiente instrumente moderne pentru atingerea acestui obiectiv. [...] Desemnarea candidatului ar trebui să se bazeze pe calificarea și experiența sa juridică, în conformitate cu criteriile clare

prevăzute în proiectul de lege. Nu e suficient ca un candidat la o funcție atât de înaltă să îndeplinească cerințele generale de calificare cerute pentru orice altă funcție de procuror; competențele procurorului șef impun competențe și experiență speciale” [Avizul comun al Comisiei de la Veneția, al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) și al Oficiului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) privind proiectul de amendamente aduse Legii privind Parchetele din Georgia, paragrafele 19, 20 și 27]. Astfel, recomandările instituțiilor internaționale au fost în sensul că numirea și revocarea în funcțiile cele mai înalte din parchete să se efectueze printr-o procedură transparentă și bazată pe criterii obiective, în cadrul căreia Secția pentru procurori din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii să i se acorde un rol mai important. Autorii sesizării subliniază faptul că întărirea sistemului de control și echilibru din cadrul procedurilor de numire a procurorilor în cele mai înalte funcții din Ministerul Public nu se poate baza numai pe buna-credință a unui/unor politician/politicieni.

118. De asemenea, autorii arată că legea menține un număr extrem de mare de categorii de funcții în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism în care numirea este politică. Menținerea unui sistem de numire politică a șefilor de secție nu este justificată, cu atât mai mult cu cât aceștia continuă să lucreze efectiv în dosare, ceea ce generează riscul ca un politician plasat într-o poziție-cheie în stat să influențeze cursul unei anchete penale prin impunerea numirii procurorului șef de secție.

119. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reafirmat supremația dreptului Uniunii Europene și a stabilit că Decizia Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (2006/928/CE) — prin care s-a instituit un mecanism de cooperare și de verificare a progreselor realizate de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (MCV) — este obligatorie în toate elementele sale pentru România, atât timp cât nu a fost abrogată, și că obiectivele de referință care figurează în anexa la aceasta au caracter obligatoriu, în sensul că România este ținută să ia măsurile adecvate pentru atingerea acestor obiective, ținând seama în mod corespunzător, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la art. 4 alin. (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană, de rapoartele întocmite de Comisie pe baza Deciziei 2006/928/CE, în special de recomandările formulate în rapoartele menționate.

120. În mod constant, prin rapoartele Comisiei în cadrul MCV s-a constatat că procedura de numire a procurorilor de rang înalt, prin componenta sa politică puternică, reprezintă o vulnerabilitate a sistemului judiciar, astfel încât s-a recomandat instituirea unui sistem transparent și bazat pe merite pentru numirea procurorilor de rang înalt, care să poată oferi garanții suficiente împotriva politizării. Prin Raportul privind MCV din 2017, Comisia a indicat, ca primă recomandare în cadrul secțiunii privind independența sistemului judiciar, „punerea în practică a unui sistem robust și independent de numire a procurorilor de rang înalt, pe baza unor criterii clare și transparente, cu sprijinul Comisiei de la Veneția”. Prin Raportul privind MCV din 2018, Comisia a recomandat „respectarea avizelor negative ale CSM cu privire la numirea în posturi de conducere a procurorilor sau la revocarea procurorilor care ocupă posturi de conducere”. Prin Raportul MCV din 2019, Comisia a constatat că „experiența din ultimii ani confirmă riscul

imixtiunii politicului în detrimentul calității numirilor" și a reiterat recomandările anterioare. Este de precizat faptul că numirea procurorilor de rang înalt rămâne eminamente politică, ministrul justiției putând ignora avizele negative ale Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii.

121. Dispozițiile art. 148 alin. (2) încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție, întrucât avizul negativ al Consiliului Superior al Magistraturii rămâne o formă fără fond, având în vedere că determină reluarea interviului, ministrul justiției putând menține propunerea care a primit aviz negativ. Această modificare nu face decât să lungească procedura, fără a impune factorului politic să țină cont în mod efectiv de avizul Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii. Așa cum au fost ignorate până în prezent avizele Secției pentru procurori, tot astfel vor putea fi ignorate și opiniile celor 2 procurori din comisia de selecție. Nicio eventuală obligație a ministrului justiției de a motiva ignorarea avizelor negative ale Secției pentru procurori nu ar crește în mod real rolul Secției pentru procurori în această procedură. Problema acestei proceduri este cu atât mai gravă cu cât în categoria procurorilor de rang înalt numiți prin această procedură eminamente politică nu intră doar procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și ai Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, ci și adjuncții lor și toți șefii de secții de la aceste autorități publice care au funcție operativă, nu doar de conducere. Se încalcă astfel și art. 133 alin. (1) din Constituție.

122. Dispozițiile art. 25 și 283 din legea contestată care prevăd mărirea la 3 ani a duratei cursurilor auditorilor de justiție în cadrul Institutului Național al Magistraturii încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și ale art. 21 alin. (3) din Constituție. Mărirea perioadei de școlarizare de la 2 ani la 3 ani este excesivă și nu are la bază niciun studiu de impact, nicio analiză de nevoi și nicio evaluare a situației personalului din sistemul judiciar. Școlarizarea de 3 ani are riscul de a face indezirabilă această formă de accedere la profesie, raportat la modalitatea de accedere la celelalte profesii juridice și la posibilitatea intrării în magistratură prin alte modalități, respectiv cu 5 ani vechime în altă profesie juridică. Mărirea perioadei de școlarizare va conduce la cronicizarea deficitului de personal și la un dezechilibru pe termen mediu pentru instanțele și parchetele de grad superior prin corelare cu vechimea necesară pentru promovare.

123. Având în vedere numărul extrem de mare de posturi vacante la instanțe și parchete și tendințele de pensionare din ultimii ani, mărirea perioadei de școlarizare la Institutul Național al Magistraturii va conduce la vulnerabilizarea și mai mare a sistemului judiciar și, implicit, la afectarea independenței corpului profesional, de vreme ce și mai puțini judecători și procurori vor fi în măsură să soluționeze milioanele de dosare aflate pe rolul instanțelor și parchetelor, ceea ce va duce la scăderea calității actului de justiție, imposibilitatea rezolvării cauzelor cu celeritate, la uzura fizică și psihică a celor rămași în sistem, toate acestea putând determina săvârșirea de erori.

124. Dispozițiile art. 235 alin. (2), ale art. 275 alin. (1), (3) și (6), ale art. 277 alin. (6), ale art. 278 alin. (2) și ale art. 279 din legea criticată încalcă prevederile art. 1, 124 și 148 din Constituție, întrucât reglementează un alt regim disciplinar pentru magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție față de regimul existent pentru magistrați. Caracterul neconstituțional al normelor este determinat de paralelismul legislativ, legea fiind lipsită de claritate și previzibilitate pentru a putea fi respectată de destinatarii săi, în sensul adaptării corespunzătoare a conduitei de către aceștia. În speță, pentru identitate de situații, ar trebui stabilit același regim juridic.

125. Dispozițiile art. 289 din legea supusă controlului, care prevăd posibilitatea judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție de a opta pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție. Acordarea unor astfel de recompense nu este explicată și este discriminatorie față de ceilalți magistrați din sistem. În acest sens este relevantă motivarea cuprinsă în Decizia Curții Constituționale nr. 241 din 3 iunie 2020, paragraful 21, care explică rațiunea acestui text și caracterul său tranzitoriu la momentul adoptării Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

126. Sancțiunea disciplinară a retrogradării în grad profesional, prevăzută de art. 273 alin. (1) lit. c) din legea contestată, constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului. Sancțiunea mutării disciplinare pentru o perioadă efectivă de la un an la trei ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior, constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului/procurorului, fiind contrară art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție. Retrogradarea în grad profesional, o măsură „copiată” în mod eronat din sistemul gradelor militare și al avansărilor periodice, prin trecerea timpului (față de care nu poate exista comparație sau echivalent cu gradul profesional al magistraților) este nelimitată în timp (spre exemplu, 6 luni sau 1 an), nefiind proporțională, și nescotește teoria drepturilor câștigate, inclusiv dreptul la reputație profesională. Mutarea la o altă instanță/un alt parchet pe o durată între 1 an și 3 ani constituie o sancțiune care pune în primejdie independența și inamovibilitatea judecătorului/procurorului, deoarece poate duce la scoaterea acestuia din anumite dosare pe care le soluționează/instrumentează. Este inadmisibil într-un stat democratic să existe o astfel de cale, care poate fi folosită ca modalitate de înlăturare a unui magistrat dintr-un dosar sau din anumite dosare. De asemenea, durata pentru care se poate lua măsura este exagerată, putând perturba activitatea instanței/parchetului unde activează magistratul. Nu se justifică o astfel de măsură pe o durată mai mare de 6 luni. Totodată, posibilitatea de a fi mutat la o instanță/un parchet imediat inferior nu face altceva decât să legitimeze retrogradarea, implicând practic o dublă sancționare, prima fiind înlăturarea magistratului din instanța/parchetul unde a ales să activeze, iar cea de-a doua este trimiterea sa la o instanță/un parchet de un grad inferior, de asemenea, pe o durată excesivă. Acest tip de sancțiune (mutarea disciplinară, retrogradarea) este specifică regulamentelor militare și, într-o oarecare măsură, dreptului muncii, însă nu poate fi preluat *talae quale* în materia sancționării disciplinare a magistratului, deoarece, în cazul acestuia, trebuie respectate anumite garanții fundamentale (inamovibilitatea și independența).

127. Menținerea avizului conform al ministrului apărării naționale pentru dobândirea calității de ofițer activ în cadrul acestui minister cu privire la magistrații militari, prevăzut de art. 188 alin. (4) din legea contestată, este contrară art. 1 alin. (3) și (4), art. 124 alin. (3), art. 125 alin. (2) și art. 131 din Constituție. În acest sens, prin faptul că un politician stabilește cine devine/nu devine magistrat militar se realizează o imixtiune nepermisă a executivului în justiție, o încălcare flagrantă a principiului separației puterilor în stat. Statutul magistraților militari este grav afectat, menținându-se sau chiar întărindu-se posibilitatea ministrului apărării naționale de a influența accederea judecătorilor și procurorilor în cadrul parchetelor și instanțelor militare și, indirect, cursul anchetelor penale sau chiar al judecății.

128. Avizul conform al ministrului apărării pentru magistrații militari afectează în mod direct independența funcțională a acestora. De aceea nu există avizul conform al ministrului justiției pentru transferul unui judecător civil de la o instanță civilă

la alta. Ministrul apărării naționale nu ar trebui să aibă vreo atribuție sau prerogativă în ceea ce privește activitatea funcțională a instanțelor și parchetelor militare sau recrutarea judecătorilor și procurorilor militari, iar acordarea gradului militar și înaintarea în gradul militar următor ar trebui să se facă potrivit dispozițiilor legale în materie, după îndeplinirea stagiului minim în grad. Avizul ministrului apărării naționale pentru transferul în funcția de procuror militar trebuie să fie unul consultativ, iar dobândirea calității de ofițer activ să opereze de drept ca urmare a dobândirii transferului sau numirii, Ministerul Apărării Naționale îndeplinind doar formalitățile pentru acordarea gradului militar corespunzător dispozițiilor legale. La fel, dispozițiile privind vârsta maximă pentru activare sau orice alte condiții pentru activare specifice cadrelor ministerului nu trebuie să se aplice magistraților militari.

129. Potrivit art. 125 alin. (2) din Constituție, „*propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice*”. Dispozițiile sunt extrem de clare, competența Consiliului Superior al Magistraturii în materia transferării judecătorilor este absolută și, în consecință, este exclusă orice interferență din partea vreunei alte autorități/instituții/entități, chiar din interiorul autorității judecătorești în procesul transferului judecătorilor. Cu atât mai mult, este exclusă orice interferență a unei entități din afara autorității judecătorești, cum este cazul ministrului apărării naționale. Constituția nu face nicio diferență între judecătorii civili și militari. În concluzie, un aviz conform al ministrului apărării naționale este incompatibil cu textul constituțional, fiind de neconceput o îngădire a competenței statuate la rang constituțional în favoarea Consiliului Superior al Magistraturii prin instituirea unei dependențe decizionale de acest aviz. De asemenea, în ceea ce îi privește pe procurori, Constituția nu face nicio diferență între procurorii militari și civili sau între parchetele militare și civile, toți procurorii civili sau militari fiind constituiți în parchete în interiorul Ministerului Public. Din interpretarea coroborată a textelor constituționale rezultă că un aviz conform al ministrului apărării naționale este incompatibil cu principiul imparțialității și cel al exercitării activității sub autoritatea ministrului justiției, precum și cu îndeplinirea rolului Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției.

130. Dreptul la un proces echitabil exclude posibilitatea persoanelor cercetate sau judecate sau a celorlalte părți ori participanți să își aleagă judecătorii care să îi judece sau procurorii care să efectueze ancheta penală. Or, dacă s-ar permite ministrului apărării naționale să controleze, prin intermediul avizului conform, transferarea și numirea procurorilor și judecătorilor militari, aceasta ar echivala cu selectarea judecătorilor și procurorilor care să judece ori să ancheteze cauzele în care ministrul sau ministerul ar fi parte sau ar avea un interes.

131. În ceea ce privește criteriile de „selecție” a magistraților militari, acestea trebuie să fie aceleași ca pentru magistrații civili. Criteriile de performanță profesională ale magistraților militari trebuie să fie cele specifice profesiei de judecător sau procuror, și nu celor specifice cadrelor militare, dreptul justițiabililor, indiferent de calitatea de civil sau militar, fiind acela de a fi anchetați de procurori și judecați de judecători care, indiferent dacă sunt civili sau militari, să îndeplinească aceleași exigențe profesionale. Din aceste considerente, condițiile privind vârsta, starea de sănătate sau performanțele fizice, sportive nu își au aplicarea în „selecția” judecătorilor și procurorilor militari. Aptitudinile fizice și vârsta maximă trebuie să fie aceleași ca pentru magistrații civili.

132. De asemenea, trebuie prevăzute expres garanțiile necesare asigurării independenței și imparțialității judecătorilor

și procurorilor militari, astfel că obligațiile ce decurg din calitatea de militari să aibă un caracter subsidiar și să nu poată interfera, direct sau indirect, cu îndeplinirea obligațiilor ce decurg din calitatea de magistrați.

133. Dispozițiile art. 269 alin. (16) sunt contrare art. 1, 6, 124 și 148 din Constituție, întrucât lipsa obligativității asigurării de răspundere civilă pentru magistrați diminuează ideea de răspundere și creează o discriminare față de alte categorii profesionale.

134. Cu privire la limitarea locurilor pentru promovarea pe loc la 20% din totalul posturilor vacante pe fiecare nivel de instanțe, prevăzută de art. 284 alin. (5) din legea criticată, autorii sesizării apreciază că aceasta este contrară art. 133 din Constituție. Invocă Decizia Curții Constituționale nr. 67 din 28 ianuarie 2021, paragraful 18, în care instanța constituțională a arătat că „schema de personal a instanțelor judecătorești nu poate fi concepută fără acest corp de rezervă, ale cărui dimensiuni le stabilește Consiliul Superior al Magistraturii, în virtutea dispozițiilor art. 125 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice”. În Decizia nr. 337 din 23 mai 2019, paragraful 24, Curtea Constituțională a reținut că „legiuitorul a prevăzut competența Consiliului Superior al Magistraturii de a dimensiona în mod corespunzător numărul acestui corp de rezervă”. Totodată, în Decizia nr. 494 din 25 iunie 2020, paragraful 26, Curtea Constituțională a arătat, cu referire la numărul locurilor disponibile la concursul de promovare pe loc, faptul că acest aspect ține de organizarea instanțelor și a parchetelor, atribuție ce intră în sfera de competență exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii, care va decide în funcție de alocațiile bugetare existente în materie de „cheltuieli cu personalul”.

135. În aceste condiții, numărul locurilor pentru promovarea pe loc trebuie să fie stabilit de Consiliul Superior al Magistraturii, care are atribuții ce țin de gestionarea personalului din sistemul judecătorec și poate avea în vedere și constrângerile referitoare la alocarea fondurilor pentru plata drepturilor salariale, care se pot schimba de la an la an. Astfel, Consiliul Superior al Magistraturii este în măsură să identifice strategia coerentă de resurse umane în sistemul judiciar, rolul său fiind unul decizional în gestionarea carierei magistraților, prin asigurarea echilibrului între interesul acestora și nevoia instanțelor de a-și asigura desfășurarea activității în bune condiții.

136. Dispozițiile art. 151 și 168 din legea contestată, care prevăd eliminarea ocupării prin concurs a funcției de vicepreședinte de instanță/președinte de secție de la nivelul judecătorilor, tribunalelor și curților de apel, respectiv adjunct al prim-procurorului parchetului, procuror șef de secție, sunt contrare art. 1 alin. (3), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție și constituie un regres, prin aceste norme urmărindu-se crearea unei dependențe a celor care ocupă funcții manageriale în instanțe/parchete față de Secția pentru judecători/procurori a Consiliului Superior al Magistraturii și de președintele instanței/conducătorul parchetului. Se configurează astfel un sistem clientelar înăuntrul magistraturii, ceea ce este inacceptabil, deoarece pune în pericol însăși independența sistemului judiciar, dar și independența judecătorilor/procurorilor, în condițiile în care președinții/vicepreședinții de instanțe/conducătorii de parchete au atribuții importante care vizează activitatea și cariera judecătorilor/procurorilor (fac parte din comisiile de evaluare a activității profesionale a judecătorilor/procurorilor sau din comisiile pentru evaluarea celor care doresc promovarea efectivă la tribunale/curți de apel/parchetele de pe lângă acestea).

137. Dacă în varianta prezentată Comisiei Europene inițiatorii legii propuneau introducerea unui sistem meritocratic, bazat pe principiul necesității deținerii de către conducătorii parchetelor a unor cunoștințe temeinice de drept penal și procesual penal, care să ofere garanția exercitării efective, în conformitate cu legea și necesitățile bunei desfășurări a anchetei penale, a atribuțiilor de verificare a legalității și a temeiniciei actelor și soluțiilor procurorilor, ceea ce presupune testarea cunoștințelor în materia dreptului penal și procesual penal, legea adoptată de Parlament revine fără nicio justificare asupra acestor aspecte. Mai mult, din procedură este eliminat Consiliul Științific al Institutului Național al Magistraturii și este introdusă Inspekția Judiciară, care prin concluziile rapoartelor de control poate influența procedura de selecție. În ceea ce privește funcțiile de conducere pentru care se organizează concurs, acestea sunt reduse doar la funcția de președinte de instanță și de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel și prim-procuror. Această modificare riscă să creeze adevărate feude controlate de conducătorul parchetului sau al instanței și clientela sa. Nu există nicio justificare logică a acestei modificări propuse, din contră, existența unui vicepreședinte sau procuror-șef adjunct a căruia numire/revocare să nu depindă în niciun fel de conducătorul unității garantează existența în conducerea instanței sau parchetului a unei persoane cu rol de cenzor/monitor care să ajute la menținerea unui climat sănătos, deschis.

138. Practic, sistemul judiciar cunoaște un regres inacceptabil, independența sa fiind în mod serios pusă în pericol, deși garanțiile de independență privind judecătoria asigurate la momentul aderării la Uniunea Europeană ar fi trebuit să rămână intangibile ulterior aderării, astfel cum a stabilit deja Curtea de Justiție a Uniunii Europene prin Hotărârea din 20 aprilie 2021, pronunțată în Cauza *Repubblika*, C-896/19. Conform Avizului nr. 10 (2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni: „51. De asemenea, pentru posturile cele mai importante, îndeosebi cele de șefi de instanțe, Consiliul Justiției trebuie să difuzeze, pe cale oficială, profilurile generale ce descriu caracteristicile postului de prevăzut și calitățile așteptate de la candidați, pentru a permite o alegere transparentă și responsabilă, care va fi efectuată de autoritatea de numire, această alegere trebuind să intervină în exclusivitate în urma analizei meritelor candidatului și nu pe baza datelor cele mai subiective, amicale, politice, asociative sau de sindicat.”

139. În materia concursurilor pentru ocuparea funcțiilor de conducere la nivelul instanțelor și parchetelor, autorii sesizării susțin că ar trebui reglementată interdicția de a exercita mai mult de două mandate în funcție de conducere, indiferent dacă s-au obținut prin concurs (președinte/vicepreședinte) sau prin numire (președinte de secție) și indiferent dacă este vorba despre aceeași instanță ori de instanțe diferite, întrucât există persoane eternizate în funcții de conducere. De asemenea, degrevarea de activitatea de judecată a judecătorilor care exercită funcții de conducere ar trebui să aibă o reglementare de principiu în lege, nu trebuie să fie completă, întrucât persoanele degrevate pierd contactul cu activitatea de judecată și nu îi mai percep dificultatea. Aceste persoane ar trebui ca, în virtutea funcției de conducere pe care o ocupă, să se preocupe ca judecătoria să aibă un volum de activitate adecvat, care să le permită studiarea cauzelor și respectarea termenelor de redactare a hotărârilor, însă o astfel de obligație nu este prevăzută în lege. În fine, numirea comisiilor de concurs ar trebuie să se realizeze de către Institutul Național al Magistraturii.

140. Cu privire la avizul președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție referitor la compatibilitatea planului managerial întocmit de candidatul la funcția de vicepreședinte/președinte de secție, prevăzut de art. 143 alin. (2) din legea supusă controlului, autorii sesizării susțin că acesta este contrar art. 1 alin. (3), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție, fiind de

natură să creeze un sistem clientelar, în care persoanele care vor dori să ocupe aceste funcții vor trebui să se supună președintelui instanței supreme, în caz contrar neavând vreo șansă în acest demers. Singura modalitate ca funcțiile de conducere de la instanța supremă să fie ocupate de persoane cu competență profesională înaltă, iar nu de persoane agreeate de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii sau de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, este ca promovarea în funcții de conducere să aibă loc prin concurs meritocratic, organizat prin Institutul Național al Magistraturii.

141. Sintagma „*precum și oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, putând face parte din organele de conducere ale acestora*” din cuprinsul art. 206 din legea criticată este contrară art. 1 alin. (3) și (5), cu referire la art. 124 și art. 125 alin. (3) din Constituție, neconstituționalitatea textului derivând din faptul că li se acordă judecătorilor posibilitatea de a deține funcții de conducere în cadrul unor persoane juridice de drept privat. Astfel, funcțiile în cadrul unor persoane de drept privat sunt incompatibile cu demnitatea de magistrat. Activitatea magistratului trebuie să rămână circumscrisă judecării cauzelor și, respectiv, efectuării/supravegherii urmăririi penale, nicidecum altor activități, mai ales de exercitarea unor funcții în cadrul unor persoane de drept privat. Textele constituționale încălcate fac parte din ansamblul de norme constituționale destinate garantării independenței puterii judecătorești.

142. Sancțiunea contravențională nu ar trebui să reprezinte un criteriu de evaluare în privința bunei reputații, astfel că dispozițiile art. 21 alin. (4) sunt contrare art. 1 alin. (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție. Se poate ajunge la situații în care atragerea răspunderii contravenționale să genereze consecințe mai severe asupra carierei magistratului decât cea penală. Aprecierea privind natura faptelor în raport cu care numirea în funcția de magistrat nu ar fi conformă cu onoarea și probitatea specifice funcției este relativă și subiectivă. Se impune ca sancțiunea contravențională să nu fie luată în considerare drept criteriu de evaluare la aprecierea bunei reputații, fiind un criteriu exagerat și nemotivat.

143. Dispozițiile art. 45 alin. (1) sunt contrare art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție, fiind adoptate cu nerespectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, ceea ce conduce la nerespectarea principiului legalității, al predictibilității și al securității raporturilor juridice, întrucât nu s-a realizat o corelare a actului normativ criticat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune. Astfel, deși prin Legea organizării judiciare, completurile de judecată de la judecătoria sunt formate dintr-un singur judecător, conform Legii statutului judecătorilor și procurorilor, ele pot avea doi judecători membri (unul definitiv și altul stagiar). Compunerea completurilor se modifică, așadar, prin participarea judecătorului stagiar alături de judecătorul din completul unic. O atare prevedere dovedește evident o lipsă de corelare legislativă. În plus, completurile pot fi compuse la un termen de judecată dintr-un singur judecător, iar la alt termen de judecată din 2 judecători, determinând o compunere imprevizibilă a instanței de judecată, în raport cu existența temporară a unor judecători stagiați în instanță.

144. Neconstituționalitatea textului derivă din faptul că acesta este neclar redactat. Astfel, în complet sunt în mod efectiv 2 judecători, chiar dacă unul dintre ei are doar vot consultativ. De asemenea, într-un complet se deliberază, se discută anterior ședința de judecată, aspecte de esență compunerii colegiale, fiind impropriu ca un judecător să împărtășească o posibilă soluție altui judecător (stagiarul) care nu va mai face parte din complet până la soluționarea în primă instanță a cauzei.

145. Criteriul cunoașterii limbii unei minorități naționale cu o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor din raza

instanței sau parchetului, prevăzut de art. 43 alin. (2) și art. 75 alin. (5) din legea contestată, încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, întrucât nu se întemeiază pe o justificare rezonabilă și obiectivă, în condițiile în care limba română este limba procesului judiciar. Discriminarea reprezintă acțiunea prin care unele persoane sunt tratate diferit sau sunt lipsite de anumite drepturi în mod nejustificat. Nediscriminarea prevăzută în art. 14 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale acoperă atât discriminarea directă (persoanele aflate în situații analoage trebuie tratate în mod egal), cât și discriminarea indirectă (persoanele aflate în situații semnificativ diferite trebuie tratate diferit). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că există o încălcare a dreptului de a nu fi discriminat în exercitarea drepturilor garantate în Convenție, prevăzut în art. 14, atunci când statele tratează diferit persoanele aflate în situații analoage, în condițiile în care nu există nicio justificare obiectivă și rezonabilă. Dreptul de a nu fi discriminat în exercitarea drepturilor garantate în Convenție este violat, de asemenea, când statele, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, eșuează să trateze diferit persoanele care se află în situații semnificativ diferite. Pentru a exista discriminare, situațiile în discuție trebuie să fie comparabile. Diferența de tratament devine discriminare, în sensul art. 14 din Convenție, numai atunci când autoritățile statale introduc distincții între situații analoage și comparabile, fără ca acestea să se întemeieze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Așadar, există o încălcare a principiului egalității și al nediscriminării dacă se dovedește existența unui tratament diferențiat aplicat unor situații egale, fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă, sau dacă nu există o proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele folosite pentru atingerea acestui scop.

146. Dispozițiile art. 63 alin. (1) din legea criticată sunt contrare art. 16 alin. (1) din Constituție, întrucât pentru numirea în magistratură, pe bază de concurs, se face o diferență nejustificată între ofițerii și agenții de poliție judiciară, în măsura în care ambii au calitate de organ de urmărire penală și au atribuții identice. Este discutabilă diferența de tratament între un jandarm care, în baza delegării procurorului din cadrul Direcției Naționale Anticorupție/Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau de la parchetele militare, face acte de urmărire penală și nu i se recunoaște relevanța activității, față de un alt jandarm, încadrat ca jurist, care nu a efectuat activități în cadrul unui dosar de urmărire penală și căruia i se recunoaște relevanța activității.

147. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a-și exprima punctele de vedere asupra acesteia.

148. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

149. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinseci formulate se arată că acestea nu pot fi reținute în sprijinul ideii de neconstituționalitate a dispozițiilor criticate deoarece legea supusă controlului de constituționalitate a fost adoptată în procedură de urgență, motiv pentru care termenele au putut fi scurtate, iar modul în care acestea au fost comprimate și intervalele de timp rezultate reprezintă aspecte legate de aplicarea regulamentelor parlamentare. Scurtarea termenelor se poate realiza prin aprobarea procedurii de urgență cerute conform art. 76 alin. (3) din Constituție, legiuitorul constituant prevăzând expres această posibilitate. Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost adoptată în procedură de urgență, astfel că scurtarea termenelor procedurale și accelerarea parcursului legislativ al legii nu încalcă dispozițiile constituționale referitoare la respectarea și posibilitatea de a deroga de la termenele regulamentare, temporalitatea fiind o trăsătură de bază a procedurii de urgență. În consecință, Legea

privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost adoptată cu respectarea prevederilor art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 69 alin. (1), ale art. 74 alin. (5), ale art. 75 alin. (1) și (3) și ale art. 76 alin. (3) din Constituție, deoarece scurtarea termenelor regulamentare s-a realizat în cadrul procedurii de urgență aplicabile cu prilejul dezbaterii și adoptării legii.

150. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 59, art. 121 alin. (4), art. 132 alin. (7), art. 170 alin. (9) și art. 172 alin. (8) din legea supusă controlului se arată că acestea reprezintă aprecieri personale, nefundamentate în mod obiectiv pe dispozițiile constituționale. Astfel, instituirea unei opțiuni în ceea ce privește înregistrarea interviului și instituirea atât a unui număr minim, cât și unui număr maxim de membri, și anume „2—4 membri”, în cadrul comisiilor de evaluare nu reprezintă norme neclare, imprecise și lipsite de predictibilitate. Cu privire la necesitatea instituirii publicității interviului și a suspendării de drept a executării actului de revocare a procurorului se apreciază că prin aceste pretense critici de neconstituționalitate, autorii sesizării urmăresc de fapt ca, prin decizia pe care o va pronunța, Curtea să completeze legea criticată, fapt ce contravine principiului conform căruia actul de legiferare este de competență exclusivă a Parlamentului (Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 30 septembrie 2021). Întrucât criticile autorilor obiecției de neconstituționalitate constau în aprecieri subiective, constatăm că acestea nu se subscriu nivelului de relevanță constituțională impus de prevederile art. 1 alin. (1) și (3) din Constituție.

151. Cu privire la criticile aduse art. 115 din legea contestată se arată că acestea nu pot fi reținute, întrucât recomandările diferitelor organisme internaționale, cum ar fi Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei și Comisia de la Veneția, nu au rang constituțional, pentru a fi considerate norme interpușe în cadrul controlului de constituționalitate. Astfel, pentru ca dispozițiile legii criticate să poată fi verificate sub aspectul constituționalității în temeiul art. 20 alin. (2) și al art. 148 din Constituție, autorii sesizării ar fi trebuit să invoce încălcarea unei norme de drept european în cadrul controlului de constituționalitate, și nu a unor acte care nu fac parte din această categorie. Cu privire la exigența de independență a judecătorilor, în jurisprudența sa, se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 11 ianuarie 2012 și se subliniază că, în ceea ce privește promovarea profesională a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție, această instanță fiind instanță supremă, exigența constituțională implicită, rezultată din art. 1 alin. (1) și (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție, este aceea că separația puterilor în stat și independența judecătorului impun ca evaluarea în vederea promovării să fie realizată de către funcționari ai statului care fac parte din puterea judecătorească, respectiv judecători (Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018). Totodată, în baza considerentelor antereferte, nu poate fi reținută nici susținerea conform căreia prin tratamentul diferențiat aplicat de legiuitor pentru obținerea gradului de tribunal și de curte de apel față de cel aplicat pentru promovarea în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt încălcate dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție. În consecință, art. 115 din legea criticată nu încalcă dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 alin. (3) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2) din Constituție.

152. Cu privire la criticile aduse art. 128, 133 și 140—144 din lege se arată că procedura reglementată de legea supusă controlului de constituționalitate respectă jurisprudența Curții Constituționale în materie și nu aduce atingere principiului independenței judecătorilor.

153. Referitor la susținerea conform căreia dispozițiile privind promovarea efectivă ar încălca art. 148 și art. 20 alin. (2) din Constituție se consideră că argumentele dezvoltate cu privire la promovarea în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt pe deplin aplicabile și în situația promovării efective. Astfel, pentru

ca dispozițiile legii criticate să poată fi verificate sub aspectul constituționalității în temeiul art. 20 alin. (2) și al art. 148 din Constituție, autorii sesizării ar fi trebuit să invoce încălcarea unei norme de drept european în cadrul controlului de constituționalitate, și nu doar a unor acte care nu fac parte din această categorie.

154. De asemenea, autorii sesizării susțin că prin reglementarea atât a procedurii de promovare pe loc, cât și a procedurii promovării efective se instituie un paralelism legislativ, fapt contrar art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție. În opinia președintelui Camerei Deputaților, această critică de neconstituționalitate nu este întemeiată, având în vedere că cele două proceduri de promovare au reglementări și finalități diferite. Astfel, promovarea efectivă are ca efect promovarea la instanța sau parchetul imediat superior, iar promovarea pe loc are ca efect obținerea gradului imediat superior celui pe care îl deține judecătorul sau procurorul.

155. În consecință, prevederile art. 128, 133 și 140—144 din lege privind promovarea efectivă nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2) din Constituție.

156. Cu privire la criticile aduse art. 228 alin. (5) și (6) din legea supusă controlului se arată că din interpretarea art. 228 alin. (1) rezultă că s-a reglementat interdicția judecătorilor și procurorilor, a magistraților-asistenți, a personalului de specialitate juridică asimilat acestora, a personalului auxiliar de specialitate și a personalului conex personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații. Potrivit alin. (3) al art. 228, persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații, iar verificarea veridicității datelor din declarații se realizează, anual, de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării pentru fiecare declarație în parte sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției sau Plenul/secțiile Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorul sau procurorul vizat. Rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității se concretizează într-un înscris care se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane. Autorii sesizării consideră că, prin neemiterea unui act prin care să se constate neapartenența la un serviciu de informații, le este îngăduit liberul acces la justiție consacrat de art. 21 din Constituție persoanelor interesate care „pot demonstra că un magistrat a avut/are legături cu securitatea/serviciile de informații”. Or, dacă persoana interesată are dovezi că un magistrat a avut sau are legături cu securitatea ori cu serviciile de informații, chiar dacă răspunsul Consiliului Suprem de Apărare a Țării este negativ, aceasta se poate adresa instanțelor de drept comun, pe calea unei acțiuni separate, tocmai în garantarea efectivă a dreptului său fundamental privind liberul acces la justiție.

157. În consecință, art. 228 alin. (5) și (6) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nu încalcă art. 1, 21, 124 și 148 din Constituție deoarece orice persoană interesată care deține dovezi cu privire la apartenența unui magistrat la serviciile de securitate sau serviciile de informații se poate adresa instanțelor judecătorești pe calea unei acțiuni de drept comun.

158. Cu privire la criticile aduse anexei nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la lege deoarece „prin introducerea criteriului de evaluare constând în numărul hotărârilor modificate/desființate/casate din motive imputabile se încalcă principiul independenței funcționale a judecătorilor”, invocându-se Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 11 ianuarie 2012, se arată că principiul constituțional al

independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității. Independența judecătorului nu constituie și nu poate fi interpretată ca o putere discreționară a acestuia sau o piedică în calea angajării răspunderii sale în condițiile legii, indiferent că este vorba despre răspundere penală, civilă sau disciplinară. Este sarcina legiuitorului de a realiza echilibrul necesar între independența și responsabilitatea judecătorilor, cu respectarea dispozițiilor constituționale. În materie și a angajamentelor pe care România și le-a asumat prin tratatele la care este parte. Astfel, principiul independenței judecătorilor nu este unul absolut, întrucât acesta presupune și angajamentul de responsabilitate al acestora în ceea ce privește pronunțarea soluțiilor în cauzele deduse judecării. Constatarea exercitării atribuțiilor în mod necorespunzător, prin modificarea, desființarea sau casarea hotărârilor pronunțate, nu poate fi reținută ca un criteriu care aduce atingere principiului independenței judecătorilor.

159. Prin urmare, reglementarea criteriului de evaluare constând în numărul hotărârilor modificate, desființate, casate din motive imputabile respectă limitele domeniului de protecție oferit de art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție.

160. Cu privire la criticile aduse art. 145—149 din legea supusă controlului se arată că a fost menținută procedura de numire a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a prim-adjunctului și a adjunctului acestuia, a procurorului-șef al Direcției Naționale Anticorupție și al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, a adjunctilor acestora, a procurorilor-șefi de secție ai Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ai Direcției Naționale Anticorupție și ai Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism în modalitatea în care este reglementată în prezent de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare. În al doilea rând, procedura de numire în aceste funcții de conducere prevede mai multe filtre prin care candidații trebuie să treacă, de la verificarea prealabilă pe care o întreprind Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și Consiliul Suprem de Apărare a Țării dacă procurorul a făcut parte din serviciile de informații sau a colaborat cu acestea, până la susținerea interviului în fața unei comisii din care fac parte și 2 reprezentanți ai Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, un reprezentant al Institutului Național al Magistraturii desemnat de către Consiliul științific al acestuia, un specialist în management, organizare instituțională și comunicare desemnat de Academia de Studii Economice — Facultatea de Management și un psiholog din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii ori din cadrul instanțelor sau al parchetelor. În al treilea rând, autorii sesizării menționează o serie de argumente *de facto*, cum ar fi avize ale Comisiei de la Veneția, decizii ale Comisiei Europene, hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, fără a atinge punctele esențiale ce trebuie îndeplinite de o sesizare de neconstituționalitate, și anume motivele clare, de fapt și de drept, ale presupuselor încălcări ale Constituției de către legea supusă controlului de constituționalitate *a priori*.

161. Totodată, aceștia susțin că este neconstituțională modalitatea de promovare a procurorilor în alte funcții de conducere decât cele menționate anterior, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cadrul Direcției Naționale Anticorupție și în cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, deoarece în procesul de promovare este implicat conducătorul fiecărui organism.

162. Se apreciază că este aceeași situație ca în cazul promovării în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție și, pentru identitate de rațiune, evaluarea procurorilor pentru promovarea în alte funcții de conducere decât cele menționate anterior, în

cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cadrul Direcției Naționale Anticorupție și în cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, nu s-ar putea face de către o instanță ierarhic superioară având în vedere că prin natura lor acestea sunt unice în sistemul organizării judiciare.

163. Prin urmare, art. 145—149 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nu încalcă dispozițiile art. 124 alin. (3) și ale art. 148 din Constituție.

164. Cu privire la criticile aduse art. 289 din lege se invocă jurisprudența Curții în ceea ce privește dispozițiile prin care judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție pot intra în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, astfel că se arată că textul criticat nu încalcă dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

165. Autorii sesizării susțin că art. 273 alin. (1) lit. c) și d) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor încalcă dispozițiile art. 124 alin. (3) și ale art. 131 alin. (1) din Constituție, deoarece retrogradarea în grad profesional nu este „proporțională, nesocotește teoria drepturilor câștigate, inclusiv dreptul la reputație profesională”. Această critică de neconstituționalitate nu poate fi reținută. Instanța constituțională a constatat că în conceptul juridic de „drepturi câștigate” se pot include doar prestații deja realizate/executate până la intrarea în vigoare a noii reglementări, însă prin aceeași decizie se statuează că „numai dacă legiuitorul ar fi intervenit asupra acestor prestații deja încasate s-ar fi încălcat dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție” (Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010). Astfel, conform jurisprudenței Curții Constituționale, în speță ar fi fost încălcat conceptul juridic de „drepturi câștigate” doar în situația în care sancțiunile disciplinare s-ar fi putut aplica pentru abateri disciplinare constatate înainte de intrarea în vigoare a legii supuse controlului de constituționalitate.

166. Cu privire la criticile aduse art. 188 alin. (4) din lege se invocă Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, prin care Curtea Constituțională a statuat că numirea, promovarea și evoluția carierei de magistrat a judecătorilor și procurorilor militari se fac în aceeași condiții ca și în cazul magistraților de la celelalte instanțe judecătorești și parchete. Singura condiție suplimentară pe care trebuie să o îndeplinească înainte de a fi numiți este aceea de a deveni militar activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale. Aceasta însă nu înseamnă relații de subordonare pe planul îndeplinirii atribuțiilor ce le revin magistraților. Magistrații militari beneficiază de toate drepturile și au toate obligațiile prevăzute de lege pentru judecători, respectiv pentru procurori. Astfel, avizul conform al Ministerului Apărării Naționale nu reprezintă o imixtiune a puterii executive în activitatea puterii judecătorești, ci o condiție suplimentară solicitată pentru numirea în funcția de judecător sau procuror militar. Această condiție rezidă într-o situație prealabilă obiectivă, constând în natura cauzelor și calitatea părților care sunt implicate în actul de justiție înfăptuit de judecătorii și procurorii militari. În consecință, art. 188 alin. (4) din lege nu încalcă dispozițiile art. 1 alin. (3) și (4), ale art. 124 alin. (3), ale art. 125 alin. (2) și ale art. 131 din Constituție.

167. Cu privire la criticile aduse art. 284 alin. (5) din lege se arată că legiuitorul a realizat o ficțiune juridică, în sensul că a reglementat posibilitatea judecătorului de la o instanță inferioară să promoveze în grad profesional, cu toate drepturile aferente, dar să exercite în continuare funcția la instanța ierarhic inferioară. Astfel, deși activitatea prestată nu corespunde cu gradul său profesional, judecătorul va avea rangul și va fi salarizat potrivit grilei de salarizare de la instanța ierarhic superioară, considerându-se că prestează aceeași muncă precum judecătorul de la o instanță de rang superior. Cu privire la acest aspect, Curtea Constituțională a statuat că, deși ca expresie a egalității formale este inechitabil ca la o muncă

diferită, având în vedere nivelul instanței, 2 judecători să fie retribuiți similar, legiuitorul a opus acestei inechități ideea de asigurare a bunei funcționări a justiției, aspect care justifică aplicarea egalității materiale în locul celei strict formale (Decizia nr. 799 din 18 noiembrie 2015). Prin urmare, legiuitorul a reglementat o excepție de la această regulă, și anume promovarea pe loc, văzută ca un mecanism care asigură, la nevoie, completarea funcțiilor rămase vacante la nivelul tribunalului sau al curții de apel. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții în materie, legiuitorul are dreptul să impună reguli de disciplină financiară în ceea ce privește promovarea pe loc, fără ca aceste reguli să constituie o imixtiune a puterii legislative în puterea judecătorească.

168. Prin urmare, art. 284 alin. (5) din legea contestată, referitor la limitarea locurilor pentru promovarea pe loc, nu încalcă dispozițiile art. 133 din Constituție.

169. Cu privire la criticile aduse art. 150 și 168 din lege se arată că autorii sesizării menționează o serie de argumente *de facto*, cum ar fi avize ale Comisiei de la Veneția, decizii ale Comisiei Europene, hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, fără a atinge punctele esențiale ce trebuie îndeplinite de o sesizare de neconstituționalitate, și anume motivele clare, de fapt și de drept, ale presupuselor încălcări ale Constituției de către legea supusă controlului de constituționalitate *a priori*. Or, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut constant că, în analiza sa, se raportează la texte și principii constituționale pretins încălcate, iar actele diferitelor organisme internaționale nu au rang constituțional, pentru a fi considerate norme interpușe în cadrul controlului de constituționalitate, similar cu normele de drept europene. În aceste condiții, nu se poate reține că art. 150 și 168 din lege încalcă dispozițiile art. 1 alin. (3), ale art. 124 alin. (3) și ale art. 148 din Constituție.

170. Cu privire la criticile aduse art. 206 din lege se arată că, în virtutea dreptului de asociere, judecătorii și procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate asimilat se pot organiza sau adera la organizații profesionale pentru apărarea drepturilor și intereselor lor profesionale, pot fi membri ai societăților științifice și academice, precum și ai oricărui asociații juridice de drept privat fără scop patrimonial. În mod evident, în proiectele cu finanțare externă în domeniul justiției, judecătorii și procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora sunt persoanele cele mai calificate pentru a avea calitatea de expert, precum și calitatea de a fi membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a unor proiecte de acte normative, de documente interne sau internaționale. Având în vedere considerentele expuse anterior, nu poate fi reținută nici susținerea că art. 234 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 1, art. 124 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție. În concluzie, Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor se axează pe rolul constituțional al judecătorilor și procurorilor, cu respectarea dispozițiilor art. 125 alin. (3) și ale art. 132 din Constituție, referitoare la incompatibilitățile judecătorului și ale procurorului.

171. Cu privire la criticile aduse art. 21 alin. (4) din lege se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 11 ianuarie 2012 și se concluzionează că interpretarea conceptului de „*bună reputație*” nu intră în competența Curții Constituționale, ci a instanțelor competente, respectiv a legiuitorului, după caz.

172. Cu privire la criticile aduse art. 45 alin. (1) din lege se arată că în cadrul dezbaterilor parlamentare s-a precizat că prezența judecătorului stagiar în anumite completuri de judecată este necesară pentru formarea sa profesională. În cursul judecății, discuțiile din cadrul completului format dintr-un judecător stagiar și unul definitiv se rezumă la problemele de drept expuse în speța respectivă, fără ca unul dintre cei 2 judecători să se pronunțe înainte de finalizarea judecății. Având în vedere că există posibilitatea ca un judecător stagiar nu fie

prezent până la soluționarea cauzei, din acest motiv legea îi acordă doar un vot consultativ. Referitor la neconcordanța dintre prevederile Legii organizării judiciare, care reglementează faptul că la judecătoria completurii de judecată sunt formate dintr-un singur judecător, și prevederile Legii privind statutul judecătorilor și procurorilor, care reglementează faptul că la judecătoria completurii pot avea 2 judecători membri (unul definitiv și altul stagiar), acesta este un aspect ce ține de buna organizare a instanțelor judecătorești. Astfel, este imposibil ca în toate judecătoriile din țară să existe un număr egal de judecători definitivi și de judecători stagieri. De aceea, la instanțele unde există locuri disponibile, astfel cum decide Consiliul Superior al Magistraturii, va exista un număr de completuri de judecată formate din 2 judecători egal cu numărul de judecători stagieri care își desfășoară activitatea la instanțele respective, restul completurilor fiind formate dintr-un singur judecător definitiv. În consecință, art. 45 alin. (1) din lege nu încalcă dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 alin. (3) din Constituție, ci cuprinde dispoziții ce țin de o bună organizare a sistemului judiciar.

173. Cu privire la criticile aduse art. 43 alin. (2) și art. 75 alin. (5) din lege se arată că acestea nu încalcă principiul egalității prevăzut de art. 16 din Constituție, ci, din contră, reglementează o mai bună organizare a procesului în fața instanței de judecată în circumscripțiile în care minoritățile naționale au o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor. Textul legal criticat are la bază alin. (2) și (3) ale art. 128 din Constituție. De asemenea, prevederile legale supuse controlului de constituționalitate sunt corelate și cu dispozițiile art. 225 alin. (1) teza întâi și a doua din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, care prevăd că, în situația în care „*una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie ascultate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat. Dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau grefierul poate face oficiul de traducător*”. Astfel, prevederile art. 43 alin. (2) și ale art. 75 alin. (5) din legea contestată nu încalcă dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

174. Se mai arată că autorii sesizării susțin că art. 17 alin. (5), art. 22, art. 26 alin. (1), art. 33 alin. (1), art. 88 alin. (2), art. 89, art. 114, art. 132, art. 143 alin. (2), art. 150 și art. 160 alin. (6) din legea supusă controlului încalcă diferite texte constituționale, fără însă a argumenta din punct de vedere juridic, iar motivele prezentate în susținerea neconstituționalității se încadrează în conceptul de oportunitate a adoptării soluțiilor legislative. Astfel de argumente pot fi însă prezentate în ședințele de comisie sau de plen ale Parlamentului, pentru susținerea unor amendamente, dar o sesizare de neconstituționalitate a unor texte legale trebuie să se bazeze pe argumente juridice. Spre exemplu, cu privire la mărirea la 3 ani a duratei cursurilor auditorilor de justiție în cadrul Institutului Național al Magistraturii, autorii sesizării susțin că „*școlarizarea de 3 ani are riscul de a face indezirabilă această formă de accedere la profesie*”, concluzionând că sunt încălcate prevederile art. 1 alin. (3) și ale art. 21 alin. (3) din Constituție. Or, nici textele constituționale invocate, nici Curtea Constituțională, pe cale jurisprudențială, nu stabilesc „dezirabilitatea” unei profesii drept criteriu în aprecierea constituționalității unei norme. Acest argument poate fi invocat cel mult în ceea ce privește oportunitatea soluției normative.

175. Președintele Senatului apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens, cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă formulate, se arată că scurtarea termenelor în procedura de adoptare a legilor se poate realiza prin aprobarea procedurii de urgență. Întrucât legea criticată a fost adoptată într-o astfel de procedură, scurtarea termenelor procedurale și accelerarea parcursului legislativ nu încalcă dispozițiile constituționale referitoare la respectarea și posibilitatea de a deroga de la termenele

reglementare, temporalitatea fiind o trăsătură de bază a procedurii de urgență.

176. Guvernul apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

177. În ceea ce privește motivele extrinseci de neconstituționalitate, se arată că există o jurisprudență constantă a instanței constituționale care, în mai multe rânduri, a respins ca neîntemeiate critici de neconstituționalitate extrinsecă similare celor din prezenta cauză, sens în care menționează Decizia nr. 633 din 12 octombrie 2018, paragraful 267.

178. Cu privire la motivele de neconstituționalitate de fond se arată, cu titlu preliminar, că toate criticile invocate sunt de fapt amendamentele propuse de USR în cadrul dezbaterilor parlamentare, care ulterior au fost reiterate sub forma unor critici de neconstituționalitate. Tot ca observație generală, valabilă pentru majoritatea criticilor, se arată că instanța constituțională exercită un control de legalitate, iar nu de oportunitate (Decizia Curții Constituționale nr. 317 din 13 aprilie 2006), nu poate crea sau modifica o normă juridică, nu poate avea rolul de legislator pozitiv (Decizia Curții Constituționale nr. 27 din 20 septembrie 1996), nu se poate subroga funcției de legiferare a Parlamentului, care, potrivit art. 61 alin. (1) din Constituție, este unica autoritate legiuitoare a țării (Decizia Curții Constituționale nr. 99 din 14 februarie 2008) și se poate pronunța doar asupra caracterului constituțional al reglementării care face obiectul controlului (Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 31 ianuarie 2008).

179. Cu privire la criticile ce vizează art. 59 alin. (3) și (4) din lege se arată că textul este foarte clar, interviul pentru probele orale ale examenului de capacitate trebuind să fie înregistrat cel puțin audio, în funcție de resursele tehnice de care dispune Institutul Național al Magistraturii la un moment dat (inclusiv spațiu de stocare mai mare etc.), astfel încât comisia de contestații să fie în măsură să aprecieze cunoștințele persoanei. De menționat că interviul se desfășoară pe bază de subiecte, conform tematicii și bibliografiei publicate în mod transparent, întrebările fiind exclusiv din materia de examen stabilită potrivit art. 48 alin. (4) — drept civil, drept procesual civil, drept penal, drept procesual penal, drept constituțional, organizare judiciară și Codul deontologic. Prin urmare, pe baza înregistrării prin oricare dintre modurile stabilite de lege, inclusiv audio, se pot evalua atât răspunsurile candidatului la proba respectivă, cât și modul de notare de către comisia de examinare. Acest lucru nu reprezintă o vulnerabilitate și nici o problemă de constituționalitate.

180. Cu privire la criticile ce vizează art. 121 din lege se arată că este opțiunea legiuitorului să stabilească dacă acest interviu este înregistrat sau nu, întrucât acesta se desfășoară în fața Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, care acționează ca o comisie de concurs în cadrul concursului de promovare, neexistând posibilitatea unei contestații. În ceea ce privește publicarea interviului pe site, și aceasta este o opțiune a legiuitorului, neexistând un standard de ordin constituțional în acest sens. În orice caz, Curtea Constituțională nu se poate pronunța asupra unei omisiuni de reglementare.

181. Cu privire la criticile ce vizează art. 132 din lege se arată că este clar și previzibil, comisiile fiind valabil constituite dacă au un președinte și între 2 și 4 membri. Nu întotdeauna este posibil să se constituie comisiile cu un anumit număr de membri și de aceea a fost lăsată posibilitatea de stabilire a componenței acestora, în limitele determinate de lege, în sarcina Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii.

182. Cu privire la criticile ce vizează art. 170 alin. (9) și art. 172 alin. (8) din lege se arată că numirea și revocarea în funcții de conducere la instanțe și parchete se fac potrivit unei alte proceduri (a se vedea art. 150 și următoarele, art. 169 și următoarele din lege) decât numirea și revocarea în funcții de

conducere de rang înalt la parchete (a se vedea art. 144—148, dar și art. 172 și următoarele din lege), delegarea în aceste din urmă funcții fiind interzisă. Prin urmare, este dreptul legiuitorului de a prevedea soluții diferite pentru aceste situații. Mai mult, lipsa unei mențiuni privind suspendarea de drept a executării hotărârii atacate nu exclude suspendarea pe cale judiciară a executării acestui act, dispozițiile Codului de procedură civilă și ale Legii contenciosului administrativ fiind în continuare aplicabile.

183. Cu privire la criticile ce vizează art. 289 alin. (2) din lege, se arată că textul este clar, instituind termene precise în care legiuitorul trebuie să adopte un act normativ, stabilindu-se fără echivoc care este conduita de urmat.

184. Cu privire la criticile ce vizează articolul 17 alin. (5) din lege, se arată că acestea rezultă dintr-o neînțelegere a textului legal citat. Autorii se referă la „contestarea interviului pentru admiterea la INM”. Or, în acest caz, nu este vorba despre interviul pentru admiterea la Institutul Național al Magistraturii, ci despre proba psihologică ce constă într-un test scris și un interviu de evaluare psihologică. Astfel, se face o confuzie între interviul ca probă de admitere la Institutul Național al Magistraturii (art. 18 din lege) și interviul de evaluare psihologică, ca parte a testării psihologice în urma căreia candidatul este declarat apt sau inapt psihologic. Este de esență testării psihologice sub forma unui interviu prezența fizică a celui evaluat în fața psihologului, deoarece în acest caz nu sunt evaluate cunoștințele juridice sau de etică ori deontologie profesională. Prin urmare, soluționarea contestației unei astfel de probe nu se poate face în urma unei înregistrări, ci doar prin reluarea interviului față în față cu evaluatorul. Reluarea interviului față în față în etapa de contestație constituie un prilej de reevaluare a persoanei din perspectiva criteriilor/constructelor evaluate, nefiind o simplă reanalizare a răspunsurilor oferite anterior de candidat. Astfel, în vederea evaluării cu acuratețe a persoanei, psihologul reevaluator poate explora și clarifica suplimentar alte aspecte relevante în raport cu criteriile/constructele evaluate, inclusiv aspecte ale comunicării nonverbale, esențiale pentru evaluare.

185. Cu privire la critica ce vizează art. 22 din lege, se arată că această critică este tot rezultatul unei neînțelegeri a modului în care se desfășoară concursul de admitere în magistratură. Verificarea bunei reputații și examinarea medicală sunt etape ale concursului de admitere în magistratură. Dreptul de acces la justiție al candidaților este garantat, aceștia având posibilitatea de a ataca hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii de validare a concursului de admitere în magistratură, sub toate aspectele pe care le consideră relevante, potrivit dreptului comun (hotărârea Plenului constituind un act administrativ emis de o autoritate publică). În niciun caz nu se poate considera că este afectat dreptul de acces la justiție, în cazul în care un candidat nu poate ataca în justiție rezultatele din fiecare etapă a concursului. Se face confuzie între contestarea probei interviului (fără a se preciza despre ce interviu este vorba), contestare ce are un caracter administrativ și se face de comisii de contestații, și atacarea în justiție a rezultatelor concursului (în niciun caz a rezultatelor fiecărei probe/etape de concurs, lucru care ar putea afecta în mod substanțial desfășurarea concursului). Prin urmare, accesul la justiție este garantat fiecărui candidat, în condițiile dreptului comun.

186. Cu privire la criticile ce vizează art. 26 alin. (1) și art. 33 alin. (1) din lege, se arată că formarea auditorilor de justiție în cadrul cabinetelor de avocatură constituie un element de afectare a independenței justiției prin raporturile care se creează între maestru și auditor. Spre deosebire de formarea auditorilor în cadrul unor instituții publice, formarea în cadrul unor entități private, chiar în cadrul unor profesii de utilitate publică, constituie

o vulnerabilitate pentru întregul sistem judiciar, având în vedere aspecte precum neuniformitatea pregătirii juridice. Acest text nu afectează independența justiției, formarea auditorilor putând îmbrăca diferite forme, aceștia trebuind să ia contact cu cât mai multe profesii juridice, fără ca acest fapt să fie considerat că afectează independența acestora. Există o multitudine de instrumente de ordin administrativ (conflicte de interese, incompatibilități) și de ordin procesual pentru a apăra judecătorul/procurorul de influențe externe ce ar putea afecta desfășurarea cu obiectivitate a funcției lui judiciare. Pe acest argument, nu s-ar putea realiza formarea lor inițială și continuă decât în cadrul Institutului Național al Magistraturii, fără participarea unui cadru didactic din afara acestuia. În plus, nu se înțelege ce semnifică „neuniformitatea pregătirii juridice”.

187. Cu privire la criticile ce vizează art. 88 alin. (2) din lege, se arată, sub rezerva că toate chestiunile invocate la acest punct sunt de oportunitate a legiuitorului, că modul de reglementare a promovării la Înalta Curte de Casație și Justiție se bazează pe evaluarea unor criterii obiective, de verificare a cunoștințelor teoretice și practice. Prin urmare, pentru promovarea la Înalta Curte de Casație și Justiție nu a fost eliminat concursul. Concursul de promovare la această instanță nu constă într-o probă tip grilă, ci opțiunea legiuitorului a fost, avându-se în vedere specificul instanței și nivelul de experiență și competență despre care vorbim, ca acest concurs să constea într-o probă având ca obiect evaluarea hotărârilor judecătorești ale judecătorului, de către o comisie constituită din 2 judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție, numiți de această instanță, și un profesor universitar, propus de facultatea de drept, numit de Secția pentru judecători. Legea prevede criterii clare de evaluare a hotărârilor judecătorești analizate, criterii obiective și aleatorii de selectare a hotărârilor judecătorești evaluate, orice persoană putând transmite astfel de hotărâri. De asemenea, există un punctaj care se acordă fiecărui candidat, fiind reglementate toate condițiile care să asigure o evaluare obiectivă, transparentă și meritocratică, inclusiv posibilitatea de a contesta punctajele acordate. O a doua probă constă într-un interviu în fața Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii în care se analizează și raportul Inspecției Judiciare privind integritatea candidaților. Opțiunea legiuitorului pentru a evalua și nota, potrivit unor criterii prestabilite, hotărârile judecătorești pronunțate de candidat nu echivalează cu lipsa unor criterii de promovare bazate pe merit și nu se poate considera că doar un test-grilă poate asigura acest lucru. De altfel, critica ce constă în necesitatea instituirii altor probe la acest concurs este inadmisibilă, deoarece privește exclusiv aspecte de oportunitate, Curtea Constituțională neputând impune legiuitorului pozitiv ce probe să instituie sau să nu instituie în cadrul unui concurs.

188. Referitor la eliminarea evaluării judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție, se arată că aceștia se află deja la nivelul cel mai înalt al instanțelor, trecând pe parcursul carierei prin mai multe evaluări profesionale, examene și concursuri la toate nivelurile de instanțe, numirea la instanța supremă fiind dovada pregătirii și competenței lor profesionale de cel mai înalt nivel (avându-se în vedere și vechimea cerută, de 18 ani). Prin urmare, din această perspectivă, legiuitorul a apreciat că nu mai este necesară o evaluare a activității acestora.

189. Prin faptul că pentru promovarea la Înalta Curte de Casație și Justiție s-a instituit o altă modalitate de susținere a concursului, o vechime mult mai mare în raport cu orice altă funcție din sistemul judiciar (mai mare decât la promovarea la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție), se apreciază că situația analizată a acestei instanțe nu este una similară cu celelalte instanțe din sistem, astfel încât în niciun caz nu se poate vorbi despre o „discriminare”.

190. Este considerat criticabil faptul că numirea în funcția de vicepreședinte de instanță sau procuror adjunct de parchet se va face pe criterii subiective, renunțându-se la proba scrisă. Modul de numire în diferite funcții manageriale în sistem (prin concurs sau procedură de selecție), probele care se susțin la aceste concursuri, ponderea lor etc., sunt chestiuni de oportunitate, iar nu de constituționalitate, legiuitorul putând să aleagă chiar și soluția unor interviuri prin care se verifică aptitudinile manageriale, fără ca acest lucru să poată fi considerat că încalcă vreo prevedere constituțională.

191. La punctul III.7 din actul de sesizare se critică art. 132 din lege, care prevede constituirea comisilor pentru promovarea pe loc și efectivă, însă argumentația se referă la probele de concurs și criteriile de evaluare care nu sunt obiective. Guvernul reiterează observația că stabilirea probelor de concurs, a ponderii acestora, a modului de notare și evaluare sunt chestiuni de oportunitate aparținând legiuitorului, instanța constituțională neputând impune renunțarea la unele probe de concurs sau adăugarea altora.

192. De asemenea, opțiunea legiuitorului de a bloca, timp de 3 ani, promovările pe loc nu contravine vreunei dispoziții constituționale, cu atât mai mult cu cât legea criticată schimbă concepția anterioară potrivit căreia promovarea efectivă era condiționată de promovarea anterioară pe loc. Prin urmare, nu se poate susține că există vreun blocaj, ci se stimulează magistrații să ocupe un post la o instanță superioară sau la un parchet superior, exclusiv prin promovarea efectivă, lucru ce nu afectează dreptul la carieră al magistratului, întrucât deficitul de personal la instanțele și parchetele superioare și numărul mare de posturi vacante în cadrul acestora reprezintă o problemă sistemică; astfel, există un bazin suficient de posturi la instanțe și parchete superioare ce pot fi accesate prin promovare, iar perioada de 3 ani a fost apreciată ca fiind suficientă în acest sens.

193. Cu privire la criticile ce vizează art. 143 alin. (2) din lege, se arată că avizul menționat în textul legal nu poate fi considerat o barieră nejustificată în calea unor candidaturi, întrucât, potrivit legii, avizul respectiv este doar consultativ (art. 291), Secția pentru judecători al Consiliului Superior al Magistraturii neputând cunoaște în mod detaliat planul managerial al președintelui instanței supreme.

194. Cu privire la criticile ce vizează art. 115 din lege, se arată că în argumentație se fac referiri din nou la probele de concurs, deși astfel de critici au mai fost o dată realizate. Din nou se critică inexistența unei probe de concurs (proba scrisă tip grilă de verificare a cunoștințelor juridice), aspect care nu poate fi cenzurat de Curtea Constituțională.

195. În ceea ce privește criticile privind atribuțiile Secției pentru judecători și „controlul” Consiliului Superior al Magistraturii asupra promovărilor magistraților, se menționează că, potrivit Constituției, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției. De asemenea, tot Constituția reglementează faptul că propunerile de numire, promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii. În aceste condiții, nu se poate susține sub nicio formă că gestionarea carierei magistraților de către Consiliul Superior al Magistraturii (indiferent dacă aceasta se realizează prin Plen sau prin secții) aduce atingere vreunui principiu constituțional, iar critica referitoare la „controlul total” al Consiliului Superior al Magistraturii asupra concursurilor de promovare a magistraților este cu atât mai surprinzătoare.

196. Prin criticile invocate, autorii sesizării propun instituirea unor soluții normative în lege; or, acestea sunt chestiuni concrete, soluții ce depind de voința legiuitorului și de opțiunea acestuia, chestiuni care, de altfel, au fost propuse de autorii sesizării ca amendamente în cadrul Comisiei speciale comune

privind analiza inițiativelor legislative în domeniul justiției, au fost analizate în cadrul dezbaterilor parlamentare și au fost respinse.

197. Se invocă un caz, al Bosniei și Herțegovinei, în care Comisia de la Veneția a stabilit însă că „(...) o dispoziție pare problematică, întrucât definește președintele Curții ca o figură centrală în procesul de evaluare a judecătorilor. Acest lucru poate duce nu numai la un conflict de interese, dar, de asemenea, limitează independența individuală a judecătorilor” [CDL-AD(2013)015, Aviz cu privire la proiectul de lege referitor la instanțele din Bosnia și Herțegovina, paragraful 66]. Argumentul cuprins în avizul menționat este valabil însă atunci când este vorba despre președinte care ia singur decizia, nu și în situația reglementată prin legea criticată în care există un colegiu de conducere în care președintele are un singur vot, iar acesta doar propune comisia, Secția pentru judecători fiind cea care ia decizia finală.

198. Se susține că autorii obiecției de neconstituționalitate fac afirmații generale, invocă documente europene, fără a arăta în concret în ce mod legea criticată aduce atingere acestor documente. Totodată, se apreciază că în sesizare nu se arată în ce mod puterea executivă exercită presiuni asupra întregului sistem judiciar.

199. Se mai susține că „neconstituționalitatea articolului 140 derivă din faptul că Secția din cadrul CSM oferă argumentele contestatarilor rezultatelor concursurilor de promovare doar în cazul admiterii contestațiilor, nu și în cazul respingerii. Această împrejurare este de natură să arunce o umbră asupra activității de soluționare a contestațiilor”. O astfel de afirmație nu are acoperire în legea analizată, art. 140 nereglementând această ipoteză.

200. Cu privire la criticile ce vizează art. 234 alin. (2) din lege, se arată că, de principiu, calitatea de expert nu este o funcție în sensul dispozițiilor constituționale, ci este o activitate pe care o poate desfășura magistratul, în aceeași măsură în care poate fi membru al unor comisii de examinare sau de întocmire a unor documente interne sau internaționale sau poate desfășura activitate publicistică. Deci incompatibilitatea există doar între funcții (indiferent că sunt remunerate sau nu), publice sau private, nu între calități, activități sau altele asemenea (acestea din urmă pot constitui cel mult interdicții, cum sunt cele de la art. 231 din legea criticată), textul constituțional fiind clar în sensul de a nu deține funcții. Legea se referă la proiecte în domeniul justiției, deci care sunt direct legate de activitatea judecătorilor și procurorilor. Posibilitatea exercitării unor activități de formare educațională și profesională în cadrul diverselor instituții de pregătire sau în cadrul programelor externe pentru justiție de către un magistrat (procuror sau judecător) a fost considerată ca fiind compatibilă cu statutul și exigențele acestei funcții sub imperiul Legii nr. 303/2004, nefiind interzisă nici expres și nici implicit de reglementările cuprinse în această lege. O astfel de participare a magistraților reprezintă o confirmare a valorii expertizei acestora, consolidând prestigiul profesiei juridice. Soluția legislativă criticată permite ca, în cazul programelor cu componentă financiară externă în domeniul justiției, de exemplu, al unor programe ce au ca obiectiv pregătirea categoriilor profesionale din domeniul justiției, la activitățile proiectului să participe, alături de experți străini, și experți români, selectați și din rândul judecătorilor și procurorilor, în considerarea pregătirii și experienței lor profesionale. Atunci când se are în vedere calitatea de membru sau desfășurarea unei activități care nu presupune deținerea sau exercitarea unei funcții, nu suntem în sfera incompatibilităților, ci a interdicțiilor, care sunt și ele expres reglementate de lege în privința magistraților. Or, calitatea de expert fiind permisă, se consideră că această reglementare ține de sfera de apreciere a legiuitorului și nu se încadrează în noțiunea de incompatibilitate la care se referă art. 125 alin. (3) din Constituție.

201. Se mai critică prezența președinților de instanță în procesul de evaluare a judecătorilor de la aceea instanță (similar pentru parchete). Însă evaluarea magistraților nu se face de o singură persoană, ci de o comisie în care președintele are un singur vot, fără a avea un vot sau rol determinant în raport cu ceilalți membri, iar restul membrilor provin de la instanța superioară/parchetul superior, cu aceeași specializare ca magistratul evaluat, deci nu se poate susține că votul președintelui este decisiv, el fiind majorat de restul membrilor comisiei.

202. Cu privire la actul emis de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, se consideră că, potrivit Legii nr. 554/2004, o persoană se poate adresa instanțelor de contencios administrativ și în situația în care autoritatea nu răspunde solicitantului în termen de 30 de zile de la înregistrarea cererii, dacă prin lege nu se prevede alt termen, sau în cazul în care autoritatea refuză nejustificat să soluționeze o cerere care constă în exprimarea explicită, cu exces de putere, a voinței de a nu rezolva cererea unei persoane; este asimilată refuzului nejustificat și nepunerea în executare a actului administrativ emis ca urmare a soluționării favorabile a cererii sau, după caz, a plângerii prealabile. Astfel, chiar și în situația în care nu se prevede expres emiterea unui înscris, rămân aplicabile prevederile de drept comun referitoare la atacarea în Justiție a actelor administrative (evident, dacă se dovedește că persoana are un interes legitim), fiind asimilate acestora nesoluționarea unei cereri și lipsa unui răspuns din partea autorității. Se mai precizează că valorile apărute prin norme substanțiale care vizează verificarea apartenenței/colaborării magistratului cu un serviciu de informații sunt sistemul judiciar însuși și societatea; interesul ocrotit este un interes public. Statul asigură ocrotirea interesului public de a nu exista în sistemul judiciar magistrați lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații, prin instituirea unui sistem dual, constând în propria declarație a magistratului, dublată de verificarea de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării — organ cu origini și competențe constituționale; verificarea este anuală, precum și ori de câte ori există o solicitare.

203. În cazul în care se constată prin act al Consiliului Suprem de Apărare a Țării că un magistrat este lucrător operativ, inclusiv acoperit, informator sau colaborator al serviciilor de informații, actul considerat vătămător de magistrat va genera un interes legitim propriu al acestuia de a-l contesta în instanță. În acest caz, accesul la instanță al magistratului care afirmă un interes privat este garantat, fiind în acest mod asigurat dreptul său de a se apăra, deci independența sa. Prin urmare, textul legal nu numai că nu afectează independența magistratului, dar prevede expres accesul acestuia la Justiție.

204. Referitor la introducerea criteriului de evaluare a judecătorilor/procurorilor constând în numărul hotărârilor modificate/desființate/casate, respectiv al soluțiilor/măsurilor imputabile, se arată că acest criteriu de evaluare constând în numărul hotărârilor modificate/desființate/casate din motive imputabile, în condițiile legii, este unul dintre criteriile care se evaluează la punctul privind calitatea activității și se referă la „motive imputabile”, nu la orice hotărâre casată sau desființată, ceea ce constituie un indicator important (nu singurul) al activității magistraților și care asigură o responsabilizare a acestora. Prin urmare, nu se poate vorbi despre o simplă „numărare a dosarelor”, așa cum se susține, și în niciun caz nu rezultă din legea criticată că în urma evaluării se pun în discuție hotărârile judecătorești, respectiv validitatea deciziilor emise de judecător. Acestea se bucură de autoritatea de lucru judecat, potrivit legii, și nu pot fi contestate prin procedura evaluării. Cu privire la criteriul eficienței activității constând în durata de soluționare a cauzelor, la fel, acesta se apreciază în raport cu elemente obiective, precum: volumul de activitate al instanței în

domeniul de specializare al judecătorului evaluat, volumul de activitate al judecătorului evaluat, complexitatea cauzelor cu care a fost investit și încărcătura efectivă medie pe țară în același domeniu de specializare. Tergiversarea cauzelor din motive imputabile magistratului constituie un indicator important al evaluării activității, neputând să iasă din aria de evaluare chiar acele acțiuni sau inacțiuni imputabile magistratului.

205. Cu privire la procedura de numire a procurorilor de rang înalt, se arată că reglementarea modului de numire a acestora nu poate aduce atingere art. 124 din Constituție care se referă la judecatori și înfăptuirea justiției. În ceea ce privește rolul central acordat Secției pentru procurori, raportat la dispozițiile constituționale în vigoare — art. 132 —, se arată că „procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului Justiției”. Autorii nu au argumentat în ce măsură textele criticate aduc atingere dispozițiilor constituționale, invocând exclusiv documentele și recomandările europene relevante în materie.

206. Se arată că Decizia Curții Constituționale nr. 358 din 30 mai 2018 conduce la o întărire clară a puterilor ministrului Justiției în ceea ce privește parchetul, în timp ce, dimpotrivă, ar fi important, în special în contextul actual, să se consolideze independența procurorilor și să se mențină și să se sporească rolul instituțiilor, cum ar fi Președintele României sau Consiliul Superior al Magistraturii, capabile să echilibreze influența ministrului Justiției. Curtea Constituțională are autoritatea de a interpreta Constituția în mod obligatoriu și nu este de competența Comisiei de la Veneția să conteste interpretarea de către aceasta a Constituției. Curtea Constituțională și-a întemeiat decizia sus-menționată pe art. 132 alin. (1) din Constituție („Procurorii își desfășoară activitatea în conformitate cu principiul legalității, imparțialității și controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului Justiției”), în legătură cu art. 94 lit. c) din Constituție, stabilind că Președintele României are, printre altele, „competența de a face numiri în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege”. Prin urmare, pentru a consolida independența parchetului și a procurorilor individuali, o măsură esențială ar fi revizuirea, în contextul unei viitoare revizuri a Constituției României, a dispozițiilor art. 132 alin. (1) din Constituție. Concret, prin legea criticată, echilibrarea rolului ministrului Justiției în raport cu Președintele României se realizează prin posibilitatea acestuia din urmă de a refuza motivat, ori de câte ori dorește, numirea procurorului propus. Echilibrarea rolului ministrului Justiției în raport cu Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii se realizează prin implicarea a 2 membri ai secției în comisia de interviu și prin obligația ministrului de a organiza un nou interviu, în cazul unui aviz negativ al secției, ocazie cu care va avea în vedere și considerente reținute în avizul negativ al Consiliului Superior al Magistraturii.

207. În ceea ce privește durata cursurilor la Institutul Național al Magistraturii (de 2, 3 sau 4 ani), aceasta este o chestiune de oportunitate, neexistând nicio dispoziție constituțională care să reglementeze aceste aspecte.

208. Se mai critică faptul că a fost reglementat un alt regim disciplinar pentru magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție față de regimul existent pentru magistrați, acest aspect având un caracter neconstituțional având în vedere că se ajunge la un paralelism legislativ. Reglementarea unei proceduri diferite de răspundere disciplinară a magistraților-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție în raport cu judecătorii acestei instanțe nu conține elemente de neconstituționalitate, fiind o opțiune a legiuitorului, atât timp cât la nivel constituțional nu există un standard minim de reglementare în acest domeniu.

209. Se critică, de asemenea, faptul că, potrivit legii contestate, „judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție pot opta pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen

sau concurs". Se critică faptul că acordarea unor astfel de recompense nu este explicată și este discriminatorie față de ceilalți magistrați din sistem. Textul în discuție instituie o dispoziție de principiu, potrivit căreia judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție pot opta pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, fiind o opțiune a legiuitorului și neconstituind o discriminare, atât timp cât, așa cum s-a menționat și mai sus, judecătorii instanței supreme sunt supuși unor proceduri de promovare diferite în raport cu promovarea la cedarea instanței și parchete și alte vechimi pentru accesul la această instanță, având standarde mai ridicate de evaluare și competență în raport cu ceilalți magistrați, inclusiv cu magistrații din cadrul parchetelor.

210. Autorii sesizării consideră că sancțiunea disciplinară a retrogradării în grad profesional constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului. Sancțiunea mutării disciplinare pentru o perioadă efectivă de la 1 an la 3 ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior, constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului/procurorului. Aplicarea unei sancțiuni disciplinare, cum este retrogradarea ori mutarea disciplinară, în condițiile legii, nu poate constitui o cauză de afectare a inamovibilității; pe acest argument, nici excluderea din magistratură ori suspendarea din funcție nu ar fi posibile, întrucât și acestea ar afecta inamovibilitatea (fiind chiar cele mai grave forme de afectare a acestei inamovibilități, magistratul fiind eliberat din funcție). În sensul că aplicarea unei sancțiuni disciplinare, indiferent de natura sa, nu poate constitui o afectare a independenței sau inamovibilității judecătorilor, sunt și argumentele cuprinse în Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018.

211. Cu privire la menținerea avizului conform al ministrului apărării naționale pentru dobândirea calității de ofițer activ în cadrul acestui minister cu privire la magistrații militari, se arată că se menține soluția în vigoare care există în legislația încă din 2004, avizul ministrului apărării naționale având ca obiect aspectele specifice care privesc cadrele militare. Atât timp cât legislația reglementează instanțele și parchetele militare, judecătorii și procurorii militari se supun unui regim mixt care implică respectarea tuturor rigorilor specifice magistraților, dar și a celor specifice militarilor. Așa cum se precizează la art. 188 alin. (4), avizul conform al ministrului apărării naționale are ca obiect exclusiv îndeplinirea condițiilor legale specifice pentru dobândirea calității de ofițer activ în cadrul acestui minister și nu se referă la îndeplinirea condițiilor specifice magistraților, care sunt analizate numai de Consiliul Superior al Magistraturii. Neîndeplinirea cerințelor specifice cadrelor militare nu afectează drepturile sau independența magistraților, persoana rămânând magistrat în cadrul instanțelor sau parchetelor de drept comun, neexistând un drept al persoanei de a fi „magistrat militar”.

212. Cu privire la criticile formulate în privința art. 269 alin. (16) din lege, se arată că din art. 52 alin. (3) din Constituție se desprinde ideea principală de diminuare, de limitare a răspunderii magistraților, deoarece statul este cel care răspunde patrimonial în acest domeniu, astfel că în niciun caz nu se poate susține că prin acest text legal se diminuează ideea de răspundere. De asemenea, prin instituirea unei asigurări, nu se înlătură răspunderea magistraților care au acționat cu gravă neglijență (reaua credință nu este și nu poate fi vizată prin polița de asigurare), ci doar plata prejudiciului este acoperită de polița de asigurare, astfel că, în lipsa asigurării, plata prejudiciului se face chiar de magistrat. Prin urmare, tocmai obligativitatea unei asemenea asigurări ar putea fi considerată că „diminuează” răspunderea. În ceea ce privește discriminarea față de alte categorii, autorii nu arată în ce constă această discriminare, însă Guvernul precizează că nu există o altă categorie profesională a cărei răspundere civilă este reglementată la nivel constituțional

și pentru care statul este cel care răspunde. Prin urmare, nu se poate considera că există o discriminare, în condițiile în care magistrații se află într-o cu totul altă situație juridică în raport cu alte categorii profesionale.

213. Cu privire la limitarea locurilor pentru promovarea pe loc, autorii susțin că art. 285 alin. (5) din legea criticată este contrar art. 133 din Constituție. Este adevărat că gestionarul carierei magistraților este Consiliul Superior al Magistraturii, dar acest lucru nu exclude posibilitatea legiuitorului de a veni cu măsuri de natură legislativă care să reglementeze anumite aspecte ce țin de gestionarea posturilor la instanțe și parchete. Prin dispoziția respectivă se instituie o limită maximă în cadrul căreia acest organism poate stabili numărul de locuri pentru promovările pe loc. În cazul promovărilor pe loc, magistratul beneficiază doar de salariul corespunzător instanței sau parchetului superior, fără a desfășura și activitatea efectivă, mai complexă, specifică acestei instanțe sau acestui parchet superior. Or, întrucât legiuitorul nu a putut elimina definitiv promovarea pe loc (suspendând doar pentru 3 ani această procedură), a identificat soluția limitării prin lege a numărului de posturi ce pot fi scoase la concursul pentru promovarea pe loc, în aceeași idee prezentată și mai sus, de stimulare a promovărilor efective și de ocupare a numărului mare de posturi vacante la instanțele și parchetele superioare, problemă sistemică ce afectează durata de soluționare a cauzelor, eficiența sistemului judiciar și, în final, calitatea actului de Justiție.

214. Cu privire la criticile aduse art. 206 din lege, se arată că acesta se referă la calitatea de membru în asociații profesionale locale, naționale sau internaționale, societăți științifice sau academice ori persoane juridice fără scop patrimonial, calitate de membru care îi conferă drepturi în cadrul respectivei persoane juridice, inclusiv de a face parte din organele colective de conducere ale acesteia. Textul nu face referire la deținerea vreunei funcții executive sau de conducere în cadrul acestor persoane juridice fără scop patrimonial, ci doar la ipoteza „de a face parte din organele din conducere” ale acestora. În mod concret, se arată că adunarea generală a asociației este organ de conducere colectiv al acesteia din care fac parte toți asociații (Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații). De asemenea, tot organ colectiv de conducere este și colegiul director al asociației, care este alcătuit din asociați sau persoane din afara asociației. În ceea ce privește activitatea de control, legea prevede că, „în cazul în care asociația nu are obligația numirii unui cenzor, fiecare dintre asociați care nu este membru al consiliului director poate exercita dreptul de control”.

215. Este esența calității de membru al asociației sau fundației dreptul de a participa la viața și deciziile colective ale asociației sau fundației (de a vota în cadrul acestor organe colective), de a controla modul în care se desfășoară activitățile specifice sau în care se cheltuie resursele financiare, toți membrii asociației sau fundației trebuind să aibă drepturi egale în procesul de luare a deciziilor sau de exercitare a atribuțiilor persoanei juridice. Or, dacă legea îi dă posibilitatea magistratului de a fi membru în aceste asociații (caritabile sau fără scop patrimonial, de exemplu, asociațiile de părinți, asociațiile de proprietari, dar și alte asociații de acest tip), în mod automat acesta face parte din organele colective de conducere, decizie și control, așa cum prevede textul, în caz contrar calitatea de membru în aceste persoane juridice fără scop patrimonial nu ar mai avea sens, fiind lipsită de orice conținut și echivalând în fapt cu lipsa calității de membru. Sintagma „a face parte din” înseamnă „a fi membru al unei grupări”, „a fi unul din elementele componente ale unui întreg”, astfel încât textul nu se referă la deținerea unei singure funcții (de conducere sau executive), întrucât există interdicția legală de a deține funcții, care rămâne aplicabilă (art. 227 din lege). Însă, după cum s-a precizat mai sus, legea nici nu prevede funcții individuale de conducere la

nivelul asociațiilor sau fundațiilor care să poată fi deținute de magistrați, ci doar organe colective de conducere, în care un membru are și trebuie să aibă un singur vot. De asemenea, pe aceeași interpretare a autorului sesizării, magistrații nu ar putea deține nicio funcție de conducere în cadrul asociațiilor profesionale ale magistraților, pe argumentul că legea fundamentală se referă la „deținerea unei funcții publice sau private”, deși este de esența acestor asociații să aibă membri doar dintre magistrați.

216. Autorii sesizării consideră că sancțiunea contravențională nu ar trebui să reprezinte un criteriu de evaluare în privința bunei reputații. Cu privire la acest aspect, se arată că legea prevede expres că sancțiunile pentru care a intervenit radierea ori cele mai vechi de 3 ani nu se iau în considerare. Textul în discuție preia forma în vigoare a textului similar (cuprinsă la art. 18 din Legea nr. 192/2021 privind unele măsuri temporare referitoare la concursul de admitere la Institutul Național al Magistraturii, formarea profesională inițială a judecătorilor și procurorilor, examenul de absolvire a Institutului Național al Magistraturii, stagiul și examenul de capacitate al judecătorilor și procurorilor stagiați, precum și la concursul de admitere în magistratură), care fost redactat în conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr. 187 din 17 martie 2021, prin care s-a constatat că textul în redactarea anterioară era neconstituțional.

217. Autorii criticii susțin pe de o parte că nu ar trebui să existe sancțiunea contravențională drept criteriu de evaluare a bunei reputații. Însă, legiuitorul nu poate stabili exhaustiv toate contravențiile sau abaterile disciplinare pentru care o persoană este considerată că nu are bună reputație, însă instituirea criteriilor în funcție de care aceasta se poate aprecia.

218. Autorii consideră că art. 45 alin. (1) din legea supusă controlului este contrar art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție, aspect față de care Guvernul arată că textul criticat este în acord cu dispozițiile constituționale, stabilind modul în care stagiul participă la judecată sau în complet, cu vot consultativ.

219. Cu privire la criticile vizând art. 43 alin. (2) și art. 75 alin. (5) din lege, se arată că cunoașterea de către magistrați a limbii minorității în zonele în care această minoritate este majoritară poate constitui un avantaj, care nu numai că nu împiedică buna administrare a justiției, dar, mai mult, implică cheltuieli mai mici pentru stat. De menționat că acesta este un criteriu de departajare la concursurile și examenele din magistratură doar în situația specială în care mai mulți candidați au medii egale, prin urmare câmpul de aplicare este extrem de limitat, existând reglementate și alte criterii de departajare. Cunoașterea limbii minorității naționale nu constituie criteriu de admitere în magistratură sau de promovare a altor examene ori concursuri. Prin urmare, sub nicio formă nu poate constitui o discriminare instituirea unui astfel de criteriu de departajare, în condițiile în care însăși Constituția recunoaște și garantează anumite drepturi ale minorităților naționale.

220. Cu privire la criticile aduse art. 63 alin. (1) din lege, se arată că problema învederează este o chestiune de oportunitate în stabilirea funcțiilor care intră în calculul vechimii în specialitate, necesară pentru admiterea în magistratură. În ce privește situația particulară invocată, a agenților de poliție judiciară, nu se poate considera că textul aduce atingere prevederilor constituționale privind egalitatea în fața legii, întrucât ofițerii și agenții de poliție judiciară sunt într-o situație juridică diferită. Distincția între ofițerii și agenții de poliție în general (și de poliție judiciară în special) este dată în primul rând de faptul că funcția de agent de poliție, prin natura acesteia, este o funcție care nu reclamă studiile superioare (cu atât mai puțin a studiilor superioare juridice). Această diferențiere de studii, pe

categorii, determină și un specific al atribuțiilor funcției de ofițer în raport cu funcția de agent de poliție. Este adevărat că nu se face nicio diferențiere între agentul și ofițerul de poliție în noul Cod de procedură penală, ambele categorii participând la desfășurarea activității generale de urmărire penală, sub conducerea și supravegherea procurorului. De asemenea, este adevărat că între agentul de poliție judiciară și ofițerul de poliție judiciară nu există niciun raport de subordonare ierarhică, ambii coordonând aceeași activitate de poliție judiciară sub coordonarea procurorului. Însă Codul de procedură penală nici nu ar putea să reglementeze distincția între atribuțiile celor două categorii, legea referindu-se la aspecte de principiu care țin de competența poliției ca organ de urmărire sau cercetare penală, în general. Atribuțiile concrete ale agentului de poliție și ale ofițerului de poliție sunt diferite și reglementate prin acte normative specifice.

221. La cele două dosare au fost depuse memoriile *amicus curiae* prin care se apreciază că legea criticată este neconstituțională.

222. Curtea, având în vedere obiectul celor două dosare, în temeiul art. 139 din Codul de procedură civilă și al art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexarea Dosarului nr. 2.345A/2022 la Dosarul nr. 2.332A/2022, care a fost primul înregistrat.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului și al Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

223. Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum a fost formulat, îl constituie art. 206, art. 228 alin. (5)–(7), art. 234 alin. (2) și art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, respectiv Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor. Analizând criticile formulate, se constată că acestea vizează legea, în ansamblul său, precum și dispozițiile art. 17 alin. (5), art. 21 alin. (4), art. 22, art. 25, art. 26 alin. (1), art. 33 alin. (1), art. 43 alin. (2), art. 45 alin. (1), art. 59 alin. (3) și (4), art. 63 alin. (1), art. 75 alin. (5), art. 88 alin. (2), art. 89, art. 114, art. 115, art. 117 alin. (6), art. 121 alin. (4), art. 128, art. 132, art. 133, art. 135, art. 139–141, art. 143 alin. (2), art. 145–149, art. 150, art. 160 alin. (6), art. 167, art. 169 alin. (8), art. 172 alin. (8), art. 188 alin. (4), art. 206, art. 228 alin. (5)–(7), art. 234 alin. (2), art. 235 alin. (2), art. 269 alin. (16), art. 271, art. 273 alin. (1) lit. c) și d), art. 275 alin. (1), (3) și (6), art. 277 alin. (6), art. 278 alin. (2), art. 279, art. 283, art. 284 alin. (5), art. 289 alin. (2), art. 290 din aceeași lege și anexa nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la aceasta.

224. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele cuprinse în art. 1 alin. (3)–(5) privind statul de drept, principiul separației puterilor, principiul securității juridice și exigențele de calitate a legilor, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi, art. 18 privind cetățenii străini și apatrizii, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 69 privind mandatul reprezentativ, art. 74 alin. (5) privind procedura de adoptare a legilor, art. 75 privind sesizarea Camerelor, art. 76 privind adoptarea legilor, art. 124 privind înființarea justiției, art. 125 alin. (2) și (3) privind statutul judecătorilor, art. 126 alin. (3), privind rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, art. 131 privind rolul Ministerului Public, art. 132 privind statutul procurorilor, art. 133 privind rolul Consiliului Superior al Magistraturii, art. 147 alin. (4) privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale și art. 148 privind obligațiile rezultate în sarcina statului român după aderarea la Uniunea Europeană.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

225. Examinând admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate, Curtea reține că are obligația verificării acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordinea anterioară, iar constatarea neîndeplinirii uneia dintre ele are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia nr. 66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

226. Curtea constată că obiecțiile de neconstituționalitate îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât au fost formulate de Avocatul Poporului, respectiv de un număr de 57 de deputați, cât și sub aspectul obiectului, fiind vorba despre o lege adoptată, dar nepromulgată încă.

227. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

228. Propunerea legislativă a fost adoptată de Camera Deputaților la 4 octombrie 2022, după care a fost transmisă Senatului, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, la data de 17 octombrie 2022. Ambele Camere au adoptat-o în procedură de urgență. La data de 19 octombrie 2022 a fost depusă la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului în vederea exercitării dreptului de sesizare asupra constituționalității legii, la data de 20 octombrie 2022 au fost formulate prezentele obiecții de neconstituționalitate, iar la data de 21 octombrie 2022 a fost trimisă la Președintele României pentru promulgare. Luând act că obiecțiile de neconstituționalitate au fost formulate în termenul de protecție de 2 zile prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, Curtea constată că acestea sunt admisibile.

229. În consecință, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecțiile de neconstituționalitate.

(2) Criticile de neconstituționalitate extrinsecă

230. Autorii obiecției de neconstituționalitate critică faptul că legea a fost dezbătută și adoptată în ședința Camerei de reflecție (Camera Deputaților), respectiv a Camerei decizionale (Senatul) în ziua următoare, respectiv în aceeași zi în care Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru examinarea inițiativelor legislative din domeniul justiției a întocmit raportul. Mai mult, la Senat nu au fost dezbătute amendamentele respinse. O asemenea desfășurare a procedurii constituie o încălcare a Constituției, deoarece senatorii care nu au fost membri ai comisiei speciale nu au avut posibilitatea de a-și formula opinia asupra propunerii legislative adoptate cu amendamente de comisia specială, aflându-se în situația de a-și exercita dreptul de vot bazându-se exclusiv pe

recomandarea grupului parlamentar. Totodată, au fost încălcate și regulamentele celor două Camere, deși jurisprudența Curții Constituționale stabilește cu claritate obligativitatea respectării lor.

231. Examinând critica referitoare la nerespectarea termenului de cel puțin 3 zile între data difuzării raportului și data stabilită pentru dezbaterile proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Parlamentului, termen prevăzut atât de Regulamentul Camerei Deputaților, cât și de Regulamentul Senatului, Curtea reține că legea criticată a fost adoptată în procedură de urgență, solicitată de inițiator și aprobată de Parlament, în conformitate cu prevederile art. 76 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora, „La cererea Guvernului sau din proprie inițiativă, Parlamentul poate adopta proiecte de lege sau propuneri legislative cu procedură de urgență, stabilită potrivit regulamentului fiecărei Camere”.

232. Referitor la termenele stabilite în regulamentele parlamentare în cadrul procedurii de adoptare a legilor, Curtea Constituțională a stabilit, prin Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 570 din 10 iunie 2022, paragraful 67, următoarele: ca regulă, intervalele de timp stabilite prin Regulament, sub forma termenelor minime sau maxime, sunt un element caracteristic procedurii de adoptare a legilor în procedură generală/comună (art. 75 din Constituție), iar ori de câte ori se dorește comprimarea acestor termene, trebuie să se apeleze la procedura de urgență de adoptare a legilor [art. 76 alin. (3) din Constituție].

233. Având în vedere critica autorilor sesizării, se constată că ceea ce se invocă în susținerea obiecției de neconstituționalitate reprezintă o chestiune care ține de aplicarea regulamentelor parlamentare în cazul adoptării unei legi aflate în procedura de urgență.

234. Analizând o critică similară, potrivit căreia raportul Comisiei speciale comune, elaborat în cadrul procedurii din fața Camerei Deputaților, a fost difuzat deputaților în chiar ziua votului, așadar cu nerespectarea termenului prevăzut de Regulamentul Camerei Deputaților, de cel puțin 5 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterile proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, fapt care ar aduce atingere prevederilor art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, Curtea Constituțională a stabilit, prin Decizia nr. 633 din 12 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1020 din 29 noiembrie 2018, paragraful 267, Decizia nr. 650 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2019, paragrafele 214—216, sau Decizia nr. 250 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 378 din 3 mai 2018, paragraful 45, că nerespectarea termenului de depunere a raportului constituie o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere. Cu alte cuvinte, obiectul criticii de neconstituționalitate îl constituie, de fapt, modul în care, ulterior prezentării raportului de către Comisia specială, au fost respectate normele și procedurile parlamentare de adoptare a legii. Or, în măsura în care dispozițiile regulamentare invocate în susținerea criticilor nu au relevanță constituțională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă constituțională, aspectele invocate de autorii sesizării nu constituie probleme de constituționalitate, ci de aplicare a normelor regulamentare (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 307 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 293 din 4 mai 2012).

235. Aceste considerente menționate la paragraful anterior sunt aplicabile *mutatis mutandis* în prezenta cauză, deoarece au vizat o lege aflată în procedură de urgență, aprobată ca atare, astfel că, prin respectarea art. 76 alin. (3) din Constituție, termenele au putut fi scurtate, iar modul în care au fost comprimate și intervalele de timp rezultate sunt chestiuni de

aplicare a regulamentelor parlamentare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, precitată, paragraful 63). Or, așa cum a stabilit Curtea în mod constant în jurisprudența sa, nu este de competența Curții Constituționale verificarea modului în care au fost aplicate prevederile regulamentare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 44 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 10 august 1993, Decizia nr. 68 din 23 noiembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 12 din 19 ianuarie 1994, Decizia nr. 22 din 27 februarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 64 din 7 aprilie 1995, Decizia nr. 98 din 25 octombrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 31 octombrie 1995, Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 786 din 13 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din 12 iunie 2009, Decizia nr. 1.466 din 10 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 893 din 21 decembrie 2009, Decizia nr. 209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012, Decizia nr. 738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 690 din 8 octombrie 2012, Decizia nr. 260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 318 din 11 mai 2015, paragraful 18, Decizia nr. 223 din 13 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din 6 mai 2016, paragrafele 33 și 34, sau Decizia nr. 583 din 25 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 4 octombrie 2018, paragraful 116).

236. Se reține însă că invocarea de către autorii obiecției de neconstituționalitate a considerentelor care au condus la soluția de admitere a obiecției de neconstituționalitate pronunțată prin Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, precitată, nu are relevanță în prezenta cauză. Astfel, așa cum a precizat Curtea la paragraful 70 al deciziei menționate, cu toate că procedura de urgență nu a fost cerută/aprobată, totuși procedura de adoptare a legii supuse controlului de constituționalitate a fost una de urgență (deoarece constituirea comisiei permanente de întocmire a raportului, întocmirea raportului în paralel cu desfășurarea lucrărilor plenului/în pauza luată, luarea unei pauze a plenului pentru a permite finalizarea raportului și adoptarea legii au avut loc în aceeași ședință a plenului Camerei parlamentare), ceea ce a condus la nerespectarea dispozițiilor art. 76 alin. (3) din Constituție.

237. Or, spre deosebire de această situație, în cauza de față, din analiza parcursului legislativ al legii criticate, rezultă că procedura de urgență a fost solicitată de către inițiator și aprobată de către Parlament, în conformitate cu dispozițiile art. 76 alin. (3) din Constituție, astfel că susținerea privind încălcarea procedurii de adoptare a legii criticate, prin raportare la dispozițiile constituționale, este neîntemeiată.

238. În ceea ce privește criticile referitoare la încălcarea mandatului reprezentativ, se constată că art. 69 alin. (2) din Constituție garantează parlamentarului independența față de corpul electoral și de structurile politice care l-au înaintat în această funcție.

239. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, dispozițiile art. 69 din Constituție, care stabilesc că, în exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului și că orice mandat imperativ este nul, constituie fundamentul juridic al mandatului reprezentativ. Acest text constituțional stă la baza interpretării raporturilor constituționale dintre parlamentar, pe de o parte, și alegătorii lui, partidele sau formațiunile politice care au susținut respectiva candidatură și Camera din care face parte parlamentarul, pe de altă parte (Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragraful 216).

240. Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că art. 69 din Constituție valorifică fără limite mandatul reprezentativ. Acest text constituțional trebuie să constituie punctul de plecare în explicarea raporturilor constituționale dintre deputat și alegătorii săi, partidul politic care l-a propulsat, Camera din care face parte. Interpretarea acestui articol constituțional nu poate fi decât în sensul că deputatul, din punct de vedere juridic, nu are nicio răspundere juridică față de alegătorii din circumscripție care l-au ales și nici față de partidul pe lista căruia a candidat. Raporturile sale cu alegătorii și partidul sunt raporturi morale, politice, dar nu juridice. El nu mai este ținut să îndeplinească vreo obligație față de aceștia, el este obligat numai poporului. În contextul constituțional românesc, care valorifică fără limite mandatul reprezentativ, singura posibilitate pe care o are partidul sau pe care o au alegătorii nemulțumiți de activitatea unui deputat este să nu îl realeagă (Decizia nr. 44 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 10 august 1993, sau Decizia nr. 1.490 din 17 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 861 din 22 decembrie 2010).

241. Or, raportat la cauza de față, se constată că nu există nicio reglementare constituțională care să stabilească expres sau implicit intervalul de timp necesar ce trebuie respectat între momentul depunerii raportului și cel al dezbaterii în plen a acestuia. Un astfel de termen nu are relevanță constituțională și nu reprezintă în sine și singular un indicator de constituționalitate a procedurii parlamentare înseși. Este de dorit ca toate termenele stabilite pe cale regulamentară, fără relevanță constituțională, să fie respectate, însă încălcarea uneia dintre ele nu conduce în mod automat la neconstituționalitatea procedurii de adoptare a legii. Este nevoie de o analiză în ansamblu a întregii proceduri parlamentare pentru a se demonstra dacă prin încălcarea unui termen a fost sau nu afectată o dispoziție constituțională ce este indisolubil legată de statul de drept și de principiul pluralismului politic. Or, nerespectarea unui termen cu relevanță regulamentară nu conduce la neconstituționalitatea legii în măsura în care pe parcursul procedurii parlamentare au existat remedii/termene care au asigurat posibilitatea practică a parlamentarilor de a-și formula poziția cu privire la proiectul de lege. În acest sens, se constată că procedura în cele două Camere a durat din 1 septembrie până în 17 octombrie 2022 și au fost stabilite intervale de timp exprese pentru depunerea de amendamente. Așadar, se poate constata că a existat un timp suficient pentru ca parlamentarilor să își poată exercita dreptul la inițiativă legislativă prin formularea de amendamente. Mai mult, discutarea acestora a fost realizată în Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru examinarea inițiativelor legislative din domeniul justiției, cu participarea tuturor grupurilor parlamentare, precum și a autorităților publice cu competențe în domeniu.

242. Prin urmare, legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (3)–(5), art. 69 alin. (2), art. 75, art. 76 alin. (3) și art. 148 din Constituție.

(3) Criticile de neconstituționalitate intrinsecă

(3.1) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 17 alin. (5) din lege în raport cu art. 16 alin. (1) din Constituție

243. Critici de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 17 alin. (5) din lege reglementează contestarea rezultatului testării psihologice, parte a examenului pentru admiterea la Institutul Național al Magistraturii (INM), care presupune un nou test în fața comisiei de reexaminare psihologică. Aceasta înseamnă schimbarea parametrilor concursului și acordarea unei a doua șanse candidaților care au contestat proba. Se arată că ar trebui să se facă o reevaluare a

interviului susținut, pe baza înregistrării audio-video, și nu să se susțină o nouă probă.

244. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că, potrivit textului analizat, contestația formulată împotriva calificativului acordat la testarea psihologică — care conține un test scris și un interviu — duce la reevaluarea testului scris, aplicarea unui nou test scris și susținerea unui nou interviu. Faptul că această contestație duce la susținerea încă o dată a testului psihologic nu este o chestiune de constituționalitate, ci una de opțiune legislativă. Prin urmare, art. 17 alin. (5) din lege nu încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție.

(3.2) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 21 alin. (4) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție

245. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că sancțiunea contravențională nu ar trebui să reprezinte un criteriu de evaluare în privința bunei reputații, astfel că dispozițiile art. 21 alin. (4) din legea contestată sunt contrare art. 1 alin. (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție. Se poate ajunge la situații în care atragerea răspunderii contravenționale să genereze consecințe mai severe asupra carierei magistratului decât răspunderea penală. Aprecierea privind natura faptelor în raport cu care numirea în funcția de magistrat nu ar fi conformă cu onoare și probitatea specifice funcției este relativă și subiectivă. Se impune ca sancțiunea contravențională să nu fie luată în considerare drept criteriu de evaluare la aprecierea bunei reputații, fiind un criteriu exagerat și nemotivat.

246. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că acestea nu țin seama de faptul că sancționarea contravențională avută în vedere pentru evaluarea bunei reputații vizează fapte în raport cu care numirea în funcția de judecător sau procuror nu ar fi conformă cu onoare și probitatea specifice acestor funcții sau ar aduce atingere prestigiului justiției. În evaluarea bunei reputații se vor analiza gravitatea faptei, precum și conduita persoanei înainte și după săvârșirea acesteia. Mai mult, se au în vedere sancțiunile contravenționale din ultimii 3 ani. Prin urmare, toate aceste aspecte demonstrează faptul că autorii sesizării pleacă de la o interpretare proprie și fragmentată a textului criticat, așadar, de la o premisă eronată, astfel că critica formulată nu poate fi analizată prin raportare la argumentele invocate. Prin urmare, art. 21 alin. (4) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție.

(3.3) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1) și art. 124 din Constituție

247. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că art. 22 din lege nu reglementează posibilitatea accesului la justiție în condiții eficiente pentru contestarea hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) referitoare la neîndeplinirea condiției bunei reputații. În timp ce candidații care au contestat proba interviului obțin o a doua șansă și pot relua proba, candidații care primesc un aviz negativ în urma verificării îndeplinirii condiției bunei reputații nu pot contesta respectivul aviz. Este încălcat principiul egalității în drepturi, evaluarea îndeplinirii condiției bunei reputații neputând fi considerată infalibilă.

248. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că art. 22 din legea criticată nu stabilește o cale de atac în procedura evaluării bunei reputații a candidaților la concursul pentru admiterea la INM, dat fiind că este o parte a concursului de admitere, o probă de concurs. Or, evaluarea probelor de concurs este o competență exclusivă a comisiei de examinare sau, după caz, a CSM. Compararea pe care o fac autorii obiecției de neconstituționalitate între candidații care susțin testarea psihologică și cei care sunt evaluați din punctul de vedere al reputației lor nu poate fi acceptată, întrucât

cele două probe au o natură distinctă, persoanele respective nefiind în aceeași situație juridică. La probe diferite, reglementarea poate fi diferită. Faptul că hotărârea Plenului CSM de evaluare a bunei reputații nu poate fi supusă controlului judecătoresc, expresie a faptului că ea intervine în cursul unei proceduri de concurs, este o opțiune a legiuitorului, fără relevanță constituțională. Însă este evident că hotărârea CSM de validare a concursului poate fi atacată în fața instanțelor judecătorești. Prin urmare, art. 22 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1) și art. 124 din Constituție.

(3.4) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 25 și 283 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și art. 21 alin. (3) din Constituție

249. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că mărirea la 3 ani a duratei cursurilor auditorilor de justiție în cadrul INM încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și ale art. 21 alin. (3) din Constituție.

250. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea constată că nu are competența de a se pronunța asupra duratei formării auditorilor de justiție în cadrul INM, având în vedere că acest aspect este unul de oportunitate legislativă, Constituția necuprinzând vreo reglementare expresă sau implicită cu privire la durata stagiului de formare a judecătorilor/procurorilor. Prin urmare, art. 25 și 283 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și art. 21 alin. (3) din Constituție.

(3.5) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 26 alin. (1) și ale art. 33 alin. (1) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție

251. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că formarea auditorilor de justiție în cadrul cabinetelor de avocatură, prevăzută de art. 26 alin. (1) și art. 33 alin. (1) din legea supusă controlului, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție și constituie un element de afectare a independenței justiției prin raporturile care se creează între maestru și auditor. Spre deosebire de formarea auditorilor în cadrul unor instituții publice, formarea în cadrul unor entități private, chiar în cadrul unor profesii de utilitate publică, constituie o vulnerabilitate pentru întregul sistem judiciar, având în vedere și aspecte precum caracterul neuniform al pregătirii juridice.

252. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că avocatul are dreptul să asiste și să reprezinte persoanele fizice și juridice în fața instanțelor autorității judecătorești și a altor organe de jurisdicție, a organelor de urmărire penală, a autorităților și instituțiilor publice, precum și în fața altor persoane fizice sau juridice, care au obligația să permită și să asigure avocatului desfășurarea nestingherită a activității sale [art. 2 alin. (3) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 24 mai 2018]. Totodată, în exercitarea profesiei, avocații sunt parteneri indispensabili ai justiției, ocrotiți de lege (art. 38 din Legea nr. 51/1995). Posibilitatea auditorilor de justiție de a efectua stagii de practică la cabinetele de avocatură reprezintă o etapă de formare profesională a acestora. Auditorii de justiție iau contact cu profesia de avocat, cu responsabilitățile pe care aceasta le implică și cu modul în care avocații își pregătesc și susțin cazurile. Un astfel de stagiul se constituie într-o experiență profesională valoroasă, care ajută auditorul de justiție să înțeleagă și să aprecieze activitatea avocaților. Trebuie subliniat faptul că auditorul de justiție la momentul efectuării stagiului nu este judecător, astfel că invocarea art. 124 din Constituție nu este pertinentă. Mai mult, art. 33 alin. (1) din legea criticată nici măcar nu se referă la efectuarea de către auditorii de justiție a unui stagiul la cabinetele de avocatură, având cu totul și cu totul alt conținut. Prin urmare, art. 26 alin. (1) și art. 33 alin. (1) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție.

(3.6) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 43 alin. (2) și ale art. 75 alin. (5) din lege în raport cu art. 16 alin. (1) din Constituție

253. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că, în cazul existenței de medii egale, folosirea pentru departajarea candidaților, a criteriului cunoașterii limbii unei minorități naționale cu o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor în raza instanței sau a parchetului, prevăzut de art. 43 alin. (2) și art. 75 alin. (5) din legea criticată, încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, întrucât nu se întemeiază pe o justificare rezonabilă și obiectivă, în condițiile în care limba română este limba procesului judiciar.

254. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că dispozițiile art. 43 alin. (2) corelate cu cele ale art. 61 alin. (1), precum și cu ale art. 75 alin. (5) din legea supusă controlului reglementează un criteriu de departajare pentru numirea în funcția de judecător/procuror stagiar sau de judecător/procuror definitiv în ipoteza particulară a circumscripțiilor instanțelor și parchetelor unde o minoritate națională are o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor; în acest caz, *la medii egale*, au prioritate față de criteriile generale de departajare [art. 41, respectiv art. 75 alin. (4) din legea analizată] candidații cunoscători ai limbii acelei minorități. Este de observat că dispozițiile legale criticate nu stabilesc drept criteriu de diferențiere apartenența la o minoritate sau alta a candidatului, ci au în vedere o chestiune funcțională, cunoașterea limbii minorității naționale respective. Prin urmare, art. 43 alin. (2) și art. 75 alin. (5) din lege nu încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție.

(3.7) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 45 alin. (1) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție

255. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 45 alin. (1) din legea supusă controlului sunt contrare art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât, deși prin Legea organizării judiciare, completurile de judecată de la judecătorii sunt formate dintr-un singur judecător, conform Legii statutului judecătorilor și procurorilor, ele pot avea 2 judecători membri (unul definitiv și altul stagiar).

256. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că la judecătorii completul este și rămâne compus dintr-un singur judecător. Judecătorul stagiar participă la aceste completuri, nefăcând parte din acestea. De aceea, judecătorul stagiar are vot consultativ. Prin urmare, art. 45 alin. (1) nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 alin. (3) din Constituție.

(3.8) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 alin. (3) și (4) și ale art. 121 alin. (4) din lege în raport cu art. 1 alin. (1) și (5) din Constituție

257. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că prevederile art. 59 alin. (3) și (4), coroborat cu cele ale art. 121 alin. (4) din legea supusă controlului, nu sunt clare, întrucât s-ar înțelege că probele orale pot fi înregistrate la alegere, fie audio, fie audio-video, ceea ce ar fi absurd, iar, pe de altă parte, posibilitatea înregistrării probelor orale doar prin mijloace audio reprezintă o vulnerabilitate care poate afecta credibilitatea concursului și, implicit, a sistemului de justiție.

258. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea observă că autorii acestora nu demonstrează prin ce anume cele două texte sunt lipsite de previzibilitate. Faptul că înregistrarea probei orale la examenul de capacitate al judecătorilor/procurorilor sau a interviului susținut pentru promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție (ÎCCJ) se face audio sau audio-video, respectiv numai audio-video nu reprezintă decât opțiunea legiuitorului. Faptul că în niciunul dintre cazuri înregistrarea nu se pune la dispoziția publicului este o chestiune firească, întrucât probele de concurs

nu reprezintă decât aspecte ce țin de cariera profesională a persoanei. Prin urmare, art. 59 alin. (3) și (4) și art. 121 alin. (4) din lege nu încalcă art. 1 alin. (1) și (5) din Constituție.

(3.9) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 63 alin. (1) din lege în raport cu art. 16 alin. (1) din Constituție

259. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 63 alin. (1) din legea criticată sunt contrare art. 16 alin. (1) din Constituție, întrucât pentru numirea în magistratură, pe bază de concurs, se face o diferență nejustificată între ofițerii și agenții de poliție judiciară, în măsura în care ambele categorii au calitatea de organ de urmărire penală și atribuții identice. Este discutabilă diferența de tratament între un jandarm care, în baza delegării procurorului din cadrul Direcției Naționale Anticorupție (DNA)/Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) sau de la parchetele militare, face acte de urmărire penală și nu i se recunoaște relevanța activității, față de un alt jandarm, încadrat ca jurist, care nu a efectuat activități în cadrul unui dosar de urmărire penală și căruia i se recunoaște relevanța activității.

260. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că aspectul antamat este unul de opțiune și oportunitate legislativă. Totodată, instanța constituțională nu are competența de a suplini conținutul normativ al textului criticat și de a include în sfera funcțiilor care dau dreptul la susținerea concursului conform art. 63 din legea supusă controlului și a agenților de poliție judiciară. Prin urmare, art. 63 alin. (1) din lege nu încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție.

(3.10) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 88 alin. (2), ale art. 89, 114 și 150 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1) și art. 124 din Constituție

261. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că renunțarea la evaluarea judecătorilor ÎCCJ, precum și la probele scrise pentru promovarea la instanța supremă, prevăzută de art. 88 alin. (2), art. 89, 114 și 150 din legea criticată, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 124 din Constituție, deoarece nesusținerea unei probe scrise cu caracter teoretic și practic pentru promovarea la ÎCCJ reprezintă o abdicare de la principiul potrivit căruia promovarea la instanțele superioare trebuie să se facă în baza unor criterii obiective constând în verificarea cunoștințelor teoretice și practice. În condițiile în care evaluarea are ca obiectiv stabilirea nivelului de competență profesională a judecătorilor și vizează îmbunătățirea performanțelor profesionale, creșterea eficienței activității instanțelor și a încrederii publice în autoritatea judecătorească, menținerea și consolidarea calității sistemului judiciar, nu există nicio rațiune pentru care aceste obiective să nu se aplice și judecătorilor de la nivelul instanței supreme.

262. În acest context, se susține că trebuiau reglementate următoarele aspecte: reintroducerea probei de verificare a cunoștințelor de specialitate; selecția comisiilor de concurs să fie realizată exclusiv prin tragere la sorți, la nivelul INM; regulile de desemnare ar trebui să fie mai detaliate, să existe criterii transparente de înscriere în baza de date și de desemnare în comisii, precum și reguli de limitare a numărului de participări; interdicția de numire ca membru în orice altă comisie constituită pentru selecția judecătorilor vreme de 3 ani de la data la care acel judecător a fost desemnat membru al unei comisii de concurs privind funcțiile rezervate judecătorilor în sistemul judiciar; interdicția de numire ca membru în aceste comisii a persoanelor din afara corpului magistraților care au desfășurat activitate politică sau cel puțin aparentă activitate politică cel puțin 3 ani anterior numirii; reglementarea unor criterii clare pentru evitarea conflictelor de interese între membrii comisiilor de concurs.

263. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate**, Curtea reține că soluția legislativă potrivit căreia judecătorii ÎCCJ nu sunt supuși evaluării profesionale reprezintă o opțiune legislativă justificată de poziția instituțională a ÎCCJ. Legiuitorul are competența de a stabili dacă aceștia sunt supuși sau nu evaluării profesionale, ambele soluții fiind deopotrivă constituționale. Având în vedere poziția ÎCCJ în sistemul judiciar, problema evaluării judecătorilor acesteia nu poate fi comparată cu evaluarea judecătorilor de la instanțele ierarhic inferioare, unde rezultatul evaluării este atât o condiție de corespundere profesională, cât și una de promovare la instanțele ierarhic superioare. Aceleași considerente se impun și în privința art. 89 din legea criticată, care reglementează comisiile de evaluare profesională și care, în mod evident, nu prevede astfel de comisii pentru judecătorii ÎCCJ.

264. De asemenea, Curtea observă că nicio dispoziție constituțională nu prevede condițiile în care judecătorii promovează la ÎCCJ, astfel că legiuitorul este liber să le reglementeze. Singura exigență pe care o impune Constituția cu privire la promovarea judecătorilor este ca aceasta să fie dispusă de CSM [a se vedea, în acest sens, art. 125 alin. (2) din Constituție și Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2018, paragrafele 162—164].

265. Art. 114 din legea criticată stabilește că concursul de promovare constă într-o probă având ca obiect evaluarea hotărârilor judecătorești redactate și într-un interviu susținut în fața Secției pentru judecătoria a CSM. Faptul că probele de concurs sunt diferite de cele pentru promovarea pe loc sau efectivă la tribunale/tribunale specializate/curți de apel și nu constau, prin urmare, în susținerea unor probe pentru verificarea cunoștințelor practice și teoretice sau în evaluarea activității și conduitei candidaților în ultimii 3 ani se explică prin caracterul unic și supraordonat al ÎCCJ în sistemul judiciar. Legiuitorul are o anumită marjă de apreciere în acest sens, putând diferenția modul de promovare a judecătorilor pentru tribunale/tribunale specializate/curți de apel, pe de o parte, și ÎCCJ, pe de altă parte. De altfel, se poate observa că promovarea la ÎCCJ este o promovare efectivă, astfel că are similitudini cu promovarea efectivă la tribunale/tribunale specializate/curți de apel. Faptul că nu există o identitate în privința modului de promovare nu este o problemă cu relevanță constituțională, ci de opțiune legislativă justificată de poziția instituțională a ÎCCJ.

266. Se mai reține că invocarea art. 150 din legea contestată este mai degrabă în sensul unui argument suplimentar care să susțină neconstituționalitatea art. 114 din aceeași lege, nefiind criticat în mod direct, din moment ce consacră numirea prin concurs sau examen în funcții de conducere din cadrul judecătorilor/tribunalelor/tribunalelor specializate/curților de apel și parchetelor de pe lângă acestea.

267. În final, se reține că recomandările sau dorințele exprimate de autorii obiecției în vederea îmbunătățirii procedurilor pentru numirea în funcția de judecător la ÎCCJ sunt aspecte de oportunitate legislativă, iar Curtea Constituțională nu se poate subroga în competențele Parlamentului.

268. Prin urmare, art. 88 alin. (2), art. 89, 114 și 150 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1) și art. 124 din Constituție.

(3.11) **Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 115 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1), art. 20 alin. (2), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție**

269. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că promovarea la ÎCCJ și numirea în funcții de conducere la aceeași instanță sunt controlate, potrivit art. 115 din legea supusă controlului, în totalitate de Secția pentru judecătoria a CSM, aspect contrar art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) și (5) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2), precum și art. 16 alin. (1)

din Constituție. Conform normei criticate, acestea constau într-o probă având ca obiect evaluarea hotărârilor judecătorești redactate de candidați (de către o subcomisie formată din 2 judecători din cadrul ÎCCJ, numiți de președintele ÎCCJ, și un profesor universitar, numit de Secția pentru judecătoria a CSM) și un interviu susținut în fața Secției pentru judecătoria a CSM. În noua procedură, este ocolit INM și crește rolul președintelui ÎCCJ, atât prin prezența la interviu în componența Secției pentru judecătoria, cât și prin desemnarea directă a majorității membrilor subcomisiei de evaluare a hotărârilor judecătorești redactate. Practic, concursul nu are caracter meritocratic și se reduce la o numire făcută de majoritatea membrilor Secției pentru judecătoria a CSM (președintele ÎCCJ, 4 judecători și ministrul justiției).

270. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate**, Curtea reține că aspectul antamat este o chestiune de legiferare. Faptul că președintele ÎCCJ numește 2 judecători ai ÎCCJ în componența comisiei de evaluare pentru concursul de promovare în funcția de judecător la ÎCCJ, iar CSM un profesor universitar constituie o chestiune de opțiune și oportunitate legislativă. Nicio prevedere constituțională nu stabilește titularul dreptului de a desemna membrii comisiei de promovare, astfel că aceasta ține de marja de apreciere a legiuitorului. Prin urmare, art. 115 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1), art. 20 alin. (2), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție.

(3.12) **Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 117 alin. (6) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 alin. (1), art. 20 alin. (2), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție**

271. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că art. 117 alin. (6) din lege prevede că orice persoană poate trimite în scris sesizări sau observații în legătură cu actele publicate pentru a fi avute în vedere la evaluare, deși Comisia de la Veneția a dezavuat în avizele sale o astfel de procedură.

272. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate**, Curtea observă că acestea pornesc de la o premisă greșită. Textul în discuție nu se referă la evaluarea activității judecătorului de către public, ci la sesizările și observațiile ce pot fi primite din partea opiniei publice pentru realizarea evaluării de către Comisia de evaluare a candidaților pentru promovarea la ÎCCJ. Aceste sesizări/observații pot fi avute în vedere de către Comisie, aceasta putând să le ia în considerare numai dacă se referă la criteriile de evaluare a hotărârilor judecătorești prevăzute la art. 117 alin. (2) din legea contestată. Prin urmare, art. 117 alin. (6) din lege nu încalcă art. 20 din Constituție.

(3.13) **Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 128, 132, 133, 135 și 139—141 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție**

273. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că dispozițiile art. 132 din legea supusă controlului încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție, întrucât prin promovarea efectivă la instanțele superioare, până la ÎCCJ, care se face pe criterii subiective, cu eliminarea criteriului obiectiv al probei scrise de verificare a cunoștințelor, scade calitatea profesională a judecătorilor de la instanțele superioare, este afectată calitatea actului de justiție, scade prestigiul justiției și se descurajează candidații. Aceste aspecte trebuie coroborate cu faptul că promovările pe loc vor fi blocate o perioadă lungă de timp sub pretextul dorinței de stimulare a magistraților de a se înscrie la interviurile pentru promovări efective. Modalitatea în care are loc promovarea efectivă constituie un regres imens, încălcând independența magistraților și un principiu fundamental într-un stat de drept, și anume cel al meritocrației.

274. Formal, președintele curții de apel face parte din comisia pentru evaluarea în vederea promovării, dar și din comisia de evaluare a tuturor judecătorilor curții de apel,

cumulând astfel o putere de decizie mare atât în privința modului de evaluare a judecătorilor din cadrul curții de apel, cât și în privința desemnării judecătorilor care vor fi promovați efectiv la curtea de apel. Art. 132 alin. (8) din legea supusă controlului reglementează în mod neclar compunerea comisiilor de evaluare a procurorilor pentru promovarea efectivă, întrucât nu se cunoaște numărul membrilor acestora, textul prevăzând că sunt formate dintr-un președinte și 2—4 membri. Promovarea efectivă la curți de apel, tribunale și parchetele de pe lângă acestea încalcă independența judecătorilor, dispozițiile art. 128, 133, 140 și 141 din legea criticată fiind contrare art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) și (5) cu referire la art. 148 și art. 20 alin. (2) din Constituție.

275. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea observă că, în realitate, critica specifică este formulată în privința art. 132, 135 și 139 din legea criticată, care reglementează comisiile de concurs pentru promovarea pe loc/efectivă, precum și probele de concurs în privința celor două forme de promovare. Pe lângă acestea, sunt formulate critici generale în raport cu art. 128, 133, 140 și 141 din legea criticată.

276. Curtea reține că există o diferență între probele susținute de judecători/procurori după cum promovarea este pe loc sau efectivă. Dacă la promovarea pe loc se susțin probe scrise cu caracter teoretic și practic, la promovarea efectivă se susține o probă având ca obiect evaluarea activității și a conduitei candidaților în ultimii 3 ani de activitate desfășurată.

277. Curtea Constituțională nu are competența de a compara cele două soluții legislative între ele și de a stabili dacă accesul la promovarea pe loc sau efectivă este mai facilă sau nu; de asemenea, nu are competența de a stabili dacă accesul la cele două forme de promovare trebuie să se facă în condiții identice. Este o chestiune de opțiune a legiuitorului, care, în funcție de situația concretă a sistemului judiciar, stabilește modul de acces la cele două forme de promovare. Legiuitorul este în drept să încurajeze judecătorii sau procurorii să promoveze pe loc sau efectiv în funcție de nevoile sistemului.

278. Constituția nu reglementează criterii în funcție de care trebuie realizată promovarea, astfel că stabilirea acestora revine legiuitorului, care, acționând în marja sa de apreciere, are deplina legitimitate de a reglementa întregul sistem de promovări. Evident, promovările se realizează prin concurs pentru a se asigura accesul persoanelor în cauză, judecători și procurori, la funcțiile de la instanțele și parchetele superioare într-un mod egal și nediscriminatoriu, în conformitate cu art. 16 din Constituție, dar reglementarea *in concreto* a probelor de concurs pentru diversele categorii de promovări este o atribuție a legiuitorului. Or, critica formulată se mărginește numai la a puncta că la promovarea efectivă trebuia reglementată ca probă de concurs proba scrisă de verificare a cunoștințelor, ceea ce demonstrează că se plasează în sfera opțiunilor legislative și nu pune în discuție aspecte de neconstituționalitate.

279. Autorii obiecției arată că promovările pe loc vor fi blocate o perioadă lungă de timp sub pretextul dorinței de stimulare a magistraților de a se înscrie la interviurile pentru promovări efective; or, o asemenea afirmație nu este decât una speculativă, și nu un argument de neconstituționalitate. Chiar dacă ar fi adevărat ceea ce susțin autorii obiecției, se poate constata că aspectul învedereat este unul de fapt, și nu unul de drept; or, Curtea nu se poate pronunța pe aspecte viitoare de fapt.

280. În privința evaluării și promovării judecătorilor de la curțile de apel, Curtea constată că președintele curții de apel nu face parte din comisia de promovare a acestora la ÎCCJ [comisie compusă din 2 judecători la ÎCCJ și un profesor universitar — art. 115 alin. (1) din lege —, ci din comisia compusă conform art. 132 alin. (6), comisie care vizează promovarea judecătorilor de la judecătoria și de la tribunal, nu și a judecătorilor de la curți

de apel], ci numai din comisia de evaluare [art. 89 alin. (1) lit. b)], astfel că nu se poate susține că acesta evaluează activitatea judecătorilor de la curtea de apel și decide cu privire la promovarea lor.

281. Critica referitoare la art. 132 alin. (8) din legea supusă controlului, care stabilește că comisia de evaluare în cazul promovării efective a procurorilor este compusă dintr-un președinte și 2—4 membri, nu poate fi reținută, întrucât legea acordă o marjă de apreciere Secției pentru procurori a CSM în vederea stabilirii numărului concret al membrilor comisiei de evaluare în cazul promovării efective a procurorilor. Dacă legea nu stabilește în mod exact numărul membrilor, ci indică un minim și un maxim de membri ai respectivei comisii, aceasta nu înseamnă că legea este neclară, ci că, în funcție de împrejurările și situațiile concrete, Secția pentru procurori a CSM poate să varieze numărul de membri ai comisiilor în aceste limite.

282. Prin urmare, art. 128, 132, 133, 135 și 139—141 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție.

(3.14) Critici privind promovarea la Parchetul General, DNA și DIICOT

283. Critici. Se susține că vechimea necesară pentru promovarea la Parchetul General, DNA și DIICOT nu este corelată cu realitatea exprimată de reprezentanții acestor instituții.

284. Examinând criticile formulate, Curtea reține că nu se poate pronunța pe aspecte de fapt, ci doar pe cele de drept.

(3.15) Criticile privind art. 140 din lege

285. Critici. Se susține că neconstituționalitatea art. 140 din legea supusă controlului derivă din faptul că secția din cadrul CSM oferă argumente contestatarilor rezultatelor concursurilor de promovare doar în cazul admiterii contestațiilor, nu și în cazul respingerii acestora. Această împrejurare este de natură să arunce o umbră asupra activității de soluționare a contestațiilor.

286. Examinând criticile formulate, Curtea reține că textul criticat nu reglementează o asemenea situație, admiterea contestației nefiind motivată.

(3.16) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 143 alin. (2) din lege în raport cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție

287. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că necesitatea avizului președintelui ÎCCJ în privința candidaturilor pentru funcțiile de vicepreședinte și președinte de secție, prevăzută de art. 143 alin. (2) din lege, constituie o barieră nejustificată în calea unor candidaturi și încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție. Acest aviz este de natură a crea un sistem clientelar, în care persoanele care vor dori să ocupe aceste funcții vor trebui să se supună președintelui instanței supreme, în caz contrar neavând vreo șansă în acest demers.

288. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea observă că aspectul antamat este o chestiune de opțiune legislativă. Avizul solicitat cu privire la compatibilitatea planului managerial întocmit de candidat cu planul managerial al președintelui ÎCCJ nu este unul conform, ci consultativ pentru ca Secția pentru judecători a CSM să poată evalua coerența acțiunilor și măsurilor viitoare ale conducerii ÎCCJ. Prin urmare, art. 143 alin. (2) din lege nu încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție.

(3.17) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 145—149 din lege în raport cu art. 124, art. 133 alin. (1) și art. 148 din Constituție.

289. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 145—149 din legea criticată încalcă art. 124, art. 133 alin. (1) și art. 148 din Constituție, întrucât omit să reglementeze un rol central al Secției pentru procurori a CSM în numirea procurorilor de rang înalt în funcții de conducere.

Necesitatea acestui rol central a fost stabilită de Comisia de la Veneția într-un aviz privind România. Legea menține un număr extrem de mare de categorii de funcții în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA și DIICOT în care numirea este politică. Menținerea unui sistem de numire politică a șefilor de secție nu este justificată, cu atât mai mult cu cât aceștia continuă să lucreze efectiv în dosare, ceea ce generează riscul ca un politician plasat într-o poziție-cheie în stat să influențeze cursul unei anchete penale prin impunerea numirii procurorului-șef de secție.

290. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate**, Curtea reține că Constituția nu cuprinde dispoziții speciale referitoare la procedura de numire a procurorilor de rang înalt în funcții de conducere.

291. Legiuitorul este liber să reglementeze procedura de numire a procurorilor de rang înalt în funcții de conducere, cu condiția ca, în această procedură, atât CSM, cât și ministrul Justiției să fie implicați potrivit rolului lor constituțional. Constituția nu stabilește că promovarea procurorilor se face exclusiv de CSM [spre deosebire de dispoziția expresă cuprinsă în privința judecătorilor — art. 125 alin. (2) din Constituție], astfel că legiuitorul are o largă marjă de apreciere în acest sens; astfel, acesta a decis că promovarea procurorilor până la nivelul parchetelor de pe lângă curțile de apel să fie făcută de CSM, însă numirile în cele mai înalte funcții printr-o procedură de conlucrare între ministrul Justiției, CSM și Președintele României, fiecare acționând potrivit rolului său constituțional.

292. Comisia de la Veneția, prin Avizul nr. 924/2018, a stabilit doar că „implicarea efectivă a unui consiliu judiciar (sau a unui consiliu pentru procurori), dacă o astfel de structură există, este esențială, reprezentând o garanție de neutralitate și de expertiză profesională, apolitică”, ceea ce nu înseamnă că acest consiliu trebuie să fie un decident în toate cazurile, ci să aibă un rol esențial în procedură. Spre exemplu, potrivit art. 148 alin. (2) din legea criticată, avizul negativ al CSM îl obligă pe ministrul Justiției să organizeze un nou interviu cu candidatul care a primit acest aviz. Chiar dacă ministrul Justiției decide continuarea procedurii cu respectivul candidat, se poate observa că avizul CSM, pe de o parte, a avut drept efect organizarea unui nou interviu, iar, pe de altă parte, avizul emis va fi discutat în cadrul noului interviu și reprezintă un reper pentru ministrul Justiției în promovarea în continuare a procedurii de numire.

293. Cu privire la critica potrivit căreia se menține un sistem de numire politică a șefilor de secție, se poate observa că acest aspect este o chestiune de opțiune și oportunitate legislativă, și nu de constituționalitate. Este adevărat că se pot imagina mai multe sisteme și modalități de numire a procurorilor de rang înalt în funcții de conducere, însă Curtea Constituțională nu are competența să evalueze dacă un sistem sau altul este mai potrivit raportat la dorințele majorității sau minorității parlamentare. Atât timp cât sistemul de numire pentru care a optat legiuitorul respectă competențele constituționale ale ministrului Justiției, CSM și Președintelui României, astfel cum rezultă acestea din jurisprudența Curții Constituționale, înseamnă că normele care îl consacră sunt constituționale în substanța lor.

294. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea art. 133 alin. (1) din Constituție. Curtea menționează că, în context, invocarea art. 124 din Constituție este greșită, întrucât acesta nu se referă la procurori, ci la judecători, pentru că numai aceștia înfăptuiesc justiția.

295. Se mai observă că critica formulată din perspectiva art. 148 din Constituție are în vedere valorificarea Recomandărilor Mecanismului de cooperare și verificare (MCV) emise în temeiul Deciziei Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor

obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (2006/928/CE). Or, Recomandările MCV nu pot fi analizate în cadrul controlului de constituționalitate, acestea putând fi valorificate, în cazul de față, de către legiuitor în evaluarea oportunității diverselor soluții legislative promovate. Prin urmare, art. 148 din Constituție nu are incidență în cauză.

296. **Așadar, art. 145—149 din legea criticată nu încalcă art. 124, art. 133 alin. (1) și art. 148 din Constituție.**

(3.18) **Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 150 alin. (2) și ale art. 167 din lege în raport cu art. 1 alin. (3), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție**

297. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că numirea în alte funcții de conducere decât cele de președinte la judecătorii, tribunale, tribunale specializate și curți de apel sau de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel și prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, tribunal specializat sau judecătore se face fără concurs sau examen, la propunerea președintelui instanței sau a conducătorului parchetului, potrivit procedurii prevăzute de prezenta lege. Astfel, numirea în funcția de vicepreședinte de instanță sau procuror adjunct de parchet se va face pe criterii subiective, fără concurs sau examen. Autorii sesizării reiterează faptul că lipsa unei probe scrise, cu caracter teoretic și practic, reprezintă o abdicare de la principiul potrivit căruia numirile în funcții importante pentru sistemul judiciar trebuie să se facă în baza unor criterii obiective de verificare a cunoștințelor profesionale. Dispozițiile art. 150 alin. (2) și ale art. 167 din legea criticată, care prevăd eliminarea ocupării prin concurs a funcției de vicepreședinte de instanță/președinte de secție de la nivelul judecătoriilor, tribunalelor și curților de apel, respectiv de adjunct al prim-procurorului parchetului, procuror-șef de secție sunt contrare art. 1 alin. (3), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție și constituie un regres, prin aceste norme urmărindu-se crearea unei dependențe a celor care ocupă funcții manageriale în instanțe/parchete față de Secția pentru judecători/procurori și de președintele instanței/conducătorul parchetului.

298. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate**, Curtea reține că Constituția nu prevede condițiile în care judecătorii/procurorii promovează în diverse funcții de conducere la judecătorii, tribunale, tribunale specializate și curți de apel sau la parchetul de pe lângă curtea de apel/tribunal/tribunal specializat/judecătore, astfel că legiuitorul este liber să le reglementeze. Singura exigență pe care o impune Constituția este cea cu privire la promovarea judecătorilor, și anume să fie dispusă de CSM. Or, promovarea judecătorilor în funcțiile de conducere menționate la art. 150 alin. (2) din legea criticată se dispune, conform alin. (3), de Secția pentru judecători a CSM, ceea ce înseamnă că exigența prevăzută de art. 125 alin. (2) din Constituție este îndeplinită; în rest, stabilirea condițiilor pe care judecătorii trebuie să le îndeplinească pentru a fi numiți în respectivele funcții este de competența legiuitorului, care are o marjă de apreciere în acest sens, putând opta pentru cea mai potrivită soluție raportat la situația concretă existentă. În ceea ce privește promovarea procurorilor, Constituția nu reglementează nicio condiție specifică. Astfel, legiuitorul are deplina competență de a stabili condițiile și autoritatea competentă să îi numească pe aceștia în diverse funcții de conducere.

299. Prin urmare, art. 150 alin. (2) și art. 167 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3), art. 124 alin. (3) și art. 148 din Constituție.

(3.19) **Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 160 alin. (6) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție**

300. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că, întrucât contestarea testării psihologice prevăzută de art. 160

alin. (6) din legea criticată presupune o nouă testare, se încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 124 din Constituție. Astfel, are loc schimbarea parametrilor concursului și acordarea unei a doua șanse sau ignorarea unei prezentări bune la testarea psihologică, reprezentând practic o a doua testare acordată candidaților care au contestat-o pe prima. Aceasta nu este o contestație propriu-zisă, ci mai degrabă o nouă testare; în mod normal, ar fi trebuit ca această contestație să se bazeze pe reevaluarea testului inițial, efectuată de comisia de contestații pe baza înregistrării interviului inițial.

301. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că contestația formulată împotriva calificativului acordat la testarea psihologică — ce conține un test scris și un interviu — în cadrul concursului/examenului pentru numirea în funcția de președinte la judecătoria/tribunale/tribunale specializate/curți de apel sau de procuror general al parchetelor de pe lângă acestea duce la reevaluarea testului scris și la susținerea unui nou interviu. Faptul că această contestație duce la susținerea încă o dată a interviului nu este o chestiune de constituționalitate, ci una de opțiune legislativă. **Prin urmare, art. 160 alin. (6) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) și art. 124 din Constituție.**

(3.20) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 169 alin. (8) și ale art. 172 alin. (8) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

302. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că, spre deosebire de situația revocării procurorilor de rang înalt, pentru revocarea din funcțiile de conducere de la instanțele și parchetele inferioare, contestarea măsurii în instanță suspendă executarea revocării. Pentru identitate de rațiune, trebuia să fie identitate de soluție în sensul suspendării executării revocării în toate cazurile.

303. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că în discuție este o problemă de interpretare și de aplicare a legii. Dacă în cazul măsurii de revocare a procurorului prevăzută la art. 169 alin. (1) din legea criticată, contestarea măsurii poate duce la suspendarea executării ei până la soluționarea cauzei, aspect expres reglementat prin art. 169 alin. (8) din aceeași lege, pentru procurorii de rang înalt prevăzuți la art. 172 alin. (1) din lege nu a fost reglementată suspendarea executării măsurii revocării până la soluționarea cauzei. Având în vedere că procedurile de revocare sunt diferite reglementate în privința celor două categorii de procurori, se constată că legiuitorul are o largă marjă de apreciere în a reglementa în mod corelativ o cauză de suspendare obligatorie, facultativă sau, din contră, să refuze expres o asemenea măsură ori să nu dispună nimic, lăsând aplicabile normele de contencios administrativ. În cauză, a ales să nu reglementeze o cauză de suspendare obligatorie, facultativă și nici să refuze suspendarea, situație în care devine aplicabilă reglementarea de drept comun din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, și anume posibilitatea instanței de a suspenda executarea actului — art. 15 — *Solicitarea suspendării prin acțiunea principală*. Așadar, ambele măsuri de revocare îndreptate împotriva judecătorilor/procurorilor ocupând funcții de conducere, odată contestate, pot fi suspendate de instanța judecătorească competentă. **Prin urmare, art. 169 alin. (8) și art. 172 alin. (8) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.**

(3.21) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 188 alin. (4) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (4), art. 124 alin. (3), art. 125 alin. (2) și art. 131 din Constituție

304. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că menținerea avizului conform al ministrului apărării naționale pentru dobândirea calității de ofițer activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale cu privire la magistrații militari, prevăzut de art. 188 alin. (4) din legea criticată, este contrar art. 1 alin. (3) și (4), art. 124 alin. (3), art. 125 alin. (2) și art. 131 din Constituție.

În acest sens, prin faptul că un politician stabilește cine devine sau nu magistrat militar se realizează o imixtiune nepermisă a executivului în justiție, o încălcare flagrantă a principiului separației puterilor în stat.

305. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că admiterea acestora ar echivala cu transformarea judecătorului militar într-unul civil, care ar avea competența de a judeca infracțiunile comise de militari. Or, judecătorul, pentru a deveni unul militar, trebuie să dobândească în mod logic și calitatea de militar, în cazul de față de ofițer în activitate. Iar dobândirea calității de militar se face, ca regulă generală, printr-un act al Ministerului Apărării Naționale. CSM nu are competența funcțională de a decide de unul singur acordarea calității de militar unui judecător. Transferul sau numirea în funcția de judecător/procuror militar trebuie să reflecte o cooperare și un dialog între cele două paliere (judecătorească și militar), unul fără altul neputând funcționa.

306. Dacă s-ar accepta eliminarea avizului conform al ministrului apărării naționale, s-ar ajunge la situația desființării instituției judecătorului/procurorului militar, întrucât competențele specifice acestora ar fi preluate de judecătoria/procurorii civili, care ar dobândi competența soluționării cauzelor privind infracțiuni săvârșite de militari.

307. Un eventual aviz consultativ al ministrului apărării, așa cum sugerează autorii obiecției, ar însemna că de fapt CSM numește singur *proprio motu* un ofițer activ, ceea ce este inadmisibil.

308. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea a statuat că numirea, promovarea și evoluția carierei de magistrat a judecătorilor și procurorilor militari se fac în aceleași condiții ca și în cazul magistraților de la celelalte instanțe judecătorești și parchete. Singura condiție suplimentară pe care trebuie să o îndeplinească înainte de a fi numiți este aceea de a deveni militari activi în cadrul Ministerului Apărării Naționale. Aceasta însă nu înseamnă relații de subordonare pe planul îndeplinirii atribuțiilor ce le revin magistraților. Magistrații militari beneficiază de toate drepturile și au toate obligațiile prevăzute de lege pentru judecători, respectiv pentru procurori (Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, Decizia nr. 610 din 20 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 474 din 16 iulie 2007, sau Decizia nr. 781 din 1 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 593 din 7 august 2007). **Prin urmare, art. 188 alin. (4) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (4), art. 124 alin. (3), art. 125 alin. (2) și art. 131 din Constituție.**

(3.22) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 206 din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5), art. 124, art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție

309. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că art. 206 din legea criticată este contrar art. 1 alin. (3) și (5), art. 124, art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, neconstituționalitatea textului derivând din faptul că li se acordă judecătorilor și procurorilor posibilitatea de a ocupa funcții care excedează activității de îndeplinire a justiției. Soluțiile legislative criticate le permit acestora să fie membri în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial. Astfel, funcțiile în cadrul unor persoane de drept privat sunt incompatibile cu demnitatea de magistrat. Incompatibilitatea cu orice altă funcție publică sau privată prevăzută de art. 125 alin. (3) din Constituție a constituit temeiul pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-au argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia.

310. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție stabilesc că „(3) *Funcția de judecător este*

incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”, respectiv că „(2) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”.

311. Prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 167, Curtea a statuat că „un judecător sau procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, care, potrivit art. 285 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011, sunt cele de asistent universitar; lector universitar/șef de lucrări; conferențiar universitar și profesor universitar. De asemenea, art. 285 alin. (2) din aceeași lege prevede că în instituțiile de învățământ superior funcțiile de cercetare sunt: asistent cercetare; cercetător științific; cercetător științific gradul III; cercetător științific gradul II și cercetător științific gradul I, funcții care, conform alin. (3), sunt echivalente cu cele didactice. Totodată, în virtutea funcției pe care o dețin de judecător sau procuror, aceștia pot presta activități de instruire în cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri”. „În sistemul nostru constituțional normele antereferte sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică)” (Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 169).

312. Curtea observă că art. 11 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, în vigoare, prevede că „judecătorii și procurorii pot fi membri ai societăților științifice sau academice, precum și ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial”. De asemenea, art. 76 din aceeași lege prevede că „judecătorii și procurorii sunt liberi să organizeze sau să adere la organizații profesionale locale, naționale sau internaționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor profesionale, precum și la cele prevăzute la art. 11 alin. (3), putând face parte din organele de conducere ale acestora”.

313. În acest context normativ, Curtea reține că recunoașterea calității de membru în asociații care au drept scop apărarea drepturilor și intereselor profesionale ale judecătorilor și procurorilor în mod implicit înseamnă că aceste persoane fac parte din adunarea generală a unei asociații, așadar fac parte din organele lor de conducere. Prin urmare, și în prezent aceștia fac parte din organele de conducere ale respectivelor asociații. Doar dacă nu s-ar recunoaște posibilitatea judecătorilor și procurorilor de a înființa asociații, atunci într-adevăr aceștia nu ar putea face parte din organele lor de conducere, dar acest lucru ar echivala cu imposibilitatea lor de a-și apăra într-un cadru organizat drepturile și interesele profesionale. Or, din moment ce legislația națională prevede acest lucru, înseamnă că ei devin automat membri ai organelor lor de conducere. Așadar, calitatea de membru într-o asociație implică și calitatea de membru în organul său de conducere. Cele două aspecte nu se pot disocia, fiind legate intrinsec.

314. În privința fundației, Comitetul director se compune din cel puțin 3 membri desemnați de fondator sau, după caz, de fondatori, la momentul constituirii fundației, cu alte cuvinte, în măsura în care membrii sunt numai judecători/procurori, aceștia vor face parte în mod implicit din organul de conducere al fundației [art. 30 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 31 ianuarie 2000]. Cele arătate la paragraful precedent sunt valabile și în privința fundațiilor.

315. De altfel, art. 206 din legea criticată nu schimbă cu nimic soluția legislativă aflată în vigoare, care, la rândul ei, prevede posibilitatea judecătorilor și procurorilor de a fi membri ai persoanelor juridice de drept privat fără scop patrimonial și de a face parte din organele lor de conducere.

316. În aceste condiții, textul legal criticat urmează să se aplice în concordanță cu dispozițiile Constituției și cu jurisprudența Curții Constituționale. Prin urmare, art. 206 din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5), art. 124, art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție.

(3.23) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 228 alin. (5)—(7) din lege în raport cu art. 21 din Constituție

317. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că prevederile art. 228 alin. (5)—(7) din lege aduc atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție, întrucât exclud de la controlul judecătoresc actele care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații.

318. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că art. 228 alin. (1) din legea contestată reglementează interdicția judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți, personalului de specialitate juridică asimilat acestora, personalului auxiliar de specialitate și personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații. Persoanele menționate au obligația, în conformitate cu prevederile art. 228 alin. (3) din legea criticată, de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații. Verificarea veridicității declarațiilor se realizează de către CSAT, anual, din oficiu sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției, Plenul sau secțiile CSM ori de judecătorul sau procurorul vizat, iar rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității prevăzute la art. 228 alin. (1) din legea criticată se concretizează într-un înscris care se comunică CSM, Ministerului Justiției, celui vizat de verificare, precum și, la cerere, oricărei persoane.

319. Din critica formulată rezultă că CSAT emite un înscris doar dacă constată incompatibilități; prin urmare, nu emite niciun înscris dacă nu s-a constatat încălcarea incompatibilității, iar persoana care justifică un interes legitim, conform legii, nu are acces la instanța de contencios administrativ.

320. Astfel, se identifică două situații posibile: (a) declarația a fost verificată, este veridică, CSAT nu emite niciun înscris cu privire la rezultatul verificării; și (b) declarația a fost verificată, nu este veridică, CSAT emite un înscris cu privire la rezultatul verificării. În ipoteza a doua, rezultatul verificării poate fi contestat (ca urmare a celor stabilite prin Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018), în timp ce în prima ipoteză rezultatul verificării nu poate fi contestat, întrucât nu se emite niciun act. De altfel, posibilitatea de a contesta actul CSAT în fața instanțelor judecătorești competente este o consecință directă a Deciziei Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 121, prin care s-a stabilit că asemenea acte ale CSAT trebuie supuse controlului judecătoresc. Prin urmare, art. 228 alin. (5)—(7) din lege nu încalcă art. 21 din Constituție.

(3.24) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 234 alin. (2) din lege în raport cu art. 1, art. 125 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție

321. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că art. 234 alin. (2) din legea contestată încalcă art. 1, art. 125 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție, întrucât reglementează posibilitatea magistraților de a dobândi calitatea de expert; or, activitatea principală a magistratului trebuie să rămână judecarea cauzelor sau efectuarea/supravegherea urmăririi penale, nicidecum alte activități lucrative, chiar având legătură cu domeniul justiției.

322. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că activitatea judecătorului nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune existența unei laturi de formare activă sau pasivă inerentă, de altfel, oricărei categorii profesionale. Judecătorul/Procurorul nu are doar obligația de a se forma și pregăti profesional în mod corespunzător, ci și opțiunea de a împărtăși, transmite și disemina cunoștințele practice și teoretice acumulate în exercitarea funcției sale viitorilor judecători/procurori (Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018, paragraful 104). De asemenea, activitatea judecătorului nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune existența unei laturi de dezvoltare a însuși sistemului de justiție în ansamblul său, sens în care, integrat funcției sale de autoritate publică, poate exercita calitatea de expert în proiecte care vizează în mod direct domeniul justiției. Prin experiența sa, contribuie la dezvoltarea sistemului de justiție național. Curtea subliniază faptul că participarea la proiectele respective trebuie în prealabil aprobată/însoțită de autoritățile naționale beneficiare (Ministerul Justiției, CSM, ÎCCJ, Ministerul Public și INM) și să fie circumscrisă domeniului justiției. Prin urmare, art. 234 alin. (2) din lege nu încalcă art. 1, art. 125 alin. (3) și art. 20 alin. (2) din Constituție.

(3.25) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 235 alin. (2), ale art. 275 alin. (1), (3) și (6), ale art. 277 alin. (6), ale art. 278 alin. (2) și ale art. 279 din lege în raport cu prevederile art. 1, ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție

323. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 235 alin. (2), ale art. 275 alin. (1), (3) și (6), ale art. 277 alin. (6), ale art. 278 alin. (2) și ale art. 279 din legea criticată încalcă prevederile art. 1, ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție, întrucât reglementează un alt regim disciplinar pentru magistrații-asistenți ai ÎCCJ față de regimul existent pentru judecători/procurori.

324. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că legiuitorul are deplina legitimitate constituțională de a reglementa proceduri disciplinare distincte pentru judecători, procurori, magistrați-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat magistraților, având în vedere rolul, poziția și locul în care aceștia funcționează. Faptul că pentru judecători și procurori sancțiunea disciplinară se aplică de către secția corespunzătoare a CSM nu înseamnă că și pentru magistrații-asistenți sau personalul de specialitate juridică asimilat magistraților tot secțiile trebuie să se pronunțe. Din contră, pentru situații juridice diferite, legiuitorul este în drept să reglementeze un tratament juridic diferențiat, ceea ce a și făcut, sancțiunea disciplinară urmând a fi aplicată de către președintele ÎCCJ, respectiv de către conducătorul instituției în care funcționează respectivul personal.

325. Curtea mai reține că aspectul invocat este unul de oportunitate legislativă, Constituția necuprinzând vreo reglementare expresă sau implicită în acest sens. Astfel, legiuitorul este liber să aprecieze soluția legislativă cea mai potrivită raportat la specificul situației diverselor categorii de personal. Prin urmare, art. 235 alin. (2), art. 275 alin. (1), (3)

și (6), art. 277 alin. (6), art. 278 alin. (2) și art. 279 din lege nu încalcă prevederile art. 1, ale art. 124 și ale art. 148 din Constituție.

(3.26) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 269 alin. (16) din lege în raport cu art. 1, 16, 124 și 148 din Constituție

326. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 269 alin. (16) din legea contestată sunt contrare art. 1, 16, 124 și 148 din Constituție, întrucât lipsa obligativității asigurării de răspundere civilă pentru magistrați diminuează ideea de răspundere și creează o discriminare față de alte categorii profesionale.

327. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că prevederile Constituției nu cuprind reglementări exprese sau implicite cu privire la asigurarea de răspundere civilă a magistraților. Reglementarea acestuia este o chestiune de opțiune și oportunitate legislativă. De altfel, critica formulată nu este argumentată, fiind mai degrabă o afirmație. Prin urmare, art. 269 alin. (16) din lege nu încalcă art. 1, 16, 124 și 148 din Constituție.

(3.27) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 271 din lege în raport cu art. 1 alin. (5), art. 124 alin. (3), art. 126 alin. (3), art. 132 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituție

328. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor contravin prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 124 alin. (3), ale art. 126 alin. (3), ale art. 132 alin. (1) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție prin omisiunea de a reglementa răspunderea judecătorilor și a procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale ÎCCJ. Se apreciază că reglementarea ca abatere disciplinară a nerespectării normelor de drept material sau procesual, în cadrul activității jurisdicționale, în cazul îndeplinirii condițiilor pentru angajarea răspunderii disciplinare, pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență nu constituie o garanție suficientă pentru înfăptuirea justiției cu respectarea obligativității deciziilor ÎCCJ pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, precum și a deciziilor Curții Constituționale, în sensul celor reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 23 iulie 2012.

329. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că, prin Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 11 ianuarie 2012, precitată, a statuat că atât deciziile sale, cât și cele ale ÎCCJ pronunțate în soluționarea recursului în interesul legii dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, respectarea lor nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și prevederile din tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și 148 din Constituție. Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

330. Curtea a mai reținut că art. 124 alin. (3) din Constituție, alături de garanția independenței judecătorilor, prevede și obligația acestora de a se supune numai legii. Noțiunea de „lege” prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție „este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție” (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie

2011). Astfel fiind și având în vedere că **obligativitatea deciziilor în discuție** este consacrată de Constituție, care constituie o lege în sensul art. 124 din Legea fundamentală, Curtea a constatat că sunt neîntemeiate criticile formulate prin raportare la acest text constituțional.

331. Examinând textul art. 271 din legea criticată, se constată că nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de ÎCCJ în soluționarea recursurilor în interesul legii nu a mai fost reglementată ca abatere disciplinară distinctă în cuprinsul textului de lege antereferit. Însă acest lucru nu înseamnă că nerespectarea acestora nu poate angaja răspunderea disciplinară a judecătorului sau a procurorului în măsura în care se demonstrează că și-a exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

332. Potrivit art. 272 alin. (1) și (2) din legea criticată, *„(1) Există rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.*

(2) Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual”.

333. Prin urmare, orice normă juridică este cuprinsă într-un act de reglementare fie primar, fie secundar. Constituția, la rândul său, este o lege, cuprinzând norme juridice, și **prevede caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale [art. 147 alin. (4)]**. Prin urmare, încălcarea cu rea-credință sau gravă neglijență a acestui text constituțional reprezintă o abatere disciplinară în sensul art. 271 lit. s) din legea criticată. Este adevărat că noua reglementare nu mai stabilește ca abatere disciplinară orice încălcare a deciziilor Curții Constituționale, ci numai pe acelea care sunt făcute cu rea-credință sau gravă neglijență.

334. Aceleași aspecte trebuie reliefate și în privința deciziilor ÎCCJ pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii și a cererilor pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la dezlegarea unei chestiuni de drept (atât în materie civilă, cât și în materie penală), **acestea fiind obligatorii pentru instanțele judecătorești [art. 517 alin. (4) și art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă, respectiv art. 474 alin. (4) și art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală]**. Astfel, noua reglementare nu mai stabilește ca abatere disciplinară orice încălcare a acestor decizii ale ÎCCJ, ci numai pe acelea care sunt făcute cu rea-credință sau gravă neglijență.

335. Curtea mai observă că, potrivit art. 52 alin. (3) din Constituție, *„Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență”*. Cu alte cuvinte, în privința abaterilor disciplinare ale judecătorilor, legiuitorul a corelat art. 126 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție cu art. 52 alin. (3) din Constituție, rezultând că, fără a fi afectat caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale sau ale ÎCCJ, răspunderea judecătorilor și procurorilor se angajează în condițiile art. 52 alin. (3) din Constituție, condiții care angajează, la rândul lor, și răspunderea statului pentru erori judiciare.

336. În consecință, art. 271 din legea supusă controlului prevede în continuare că nerespectarea deciziilor Curții Constituționale sau a celor ale ÎCCJ pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii și a cererilor pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la dezlegarea unei chestiuni de drept constituie abatere disciplinară atunci când judecătorul/procurorul își exercită funcția cu rea-credință sau gravă neglijență. Prin urmare, art. 271 din lege nu încalcă art. 1 alin. (5), art. 124 alin. (3), art. 126 alin. (3), art. 132 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

(3.28) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 273 alin. (1) lit. c) și d) din lege în raport cu art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție

337. **Criticile de neconstituționalitate.** Se susține că sancțiunea disciplinară a retrogradării în grad profesional, prevăzută de art. 273 alin. (1) lit. d) din legea criticată, constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului. Sancțiunea mutării disciplinare pentru o perioadă efectivă de la 1 an la 3 ani, la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior, prevăzută de art. 273 alin. (1) lit. c), constituie o încălcare a principiului inamovibilității și independenței judecătorului/procurorului, fiind contrară art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

338. **Examinând criticile de neconstituționalitate formulate,** Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale, limitele inamovibilității trebuie întotdeauna raportate la conduita pe care o are judecătorul, acest principiu aplicându-se în mod plenar atunci când acesta își exercită funcția în limitele și potrivit legii. Principiul inamovibilității este acea stare de drept care, în garantarea independenței judecătorilor, îi apără de riscul de a fi demisi, destituiți sau retrogradați din funcție fără temei legitim ori mutați la alte instanțe, prin delegare, detașare sau chiar prin promovare, fără consimțământul lor (Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005). Așadar, principiul inamovibilității îl apără pe judecător cu privire la a nu fi transferat, mutat, înlocuit, retrogradat sau destituit din funcție în mod aleatoriu/șicanator/după bunul plac al reprezentanților autorităților executive, legiuitoare sau judiciare, însă nu se poate susține că acest principiu constituțional îl apără pe magistrat de normativizarea unor sancțiuni disciplinare, aplicabile exclusiv în ipoteza constatării unor abateri disciplinare. Magistratul are garanția că aceste sancțiuni pot fi dispuse și aplicate numai în cadrul unei proceduri disciplinare, soluționate de Consiliul Superior al Magistraturii, și nu aleatoriu, ceea ce reprezintă chiar o expresie a acestui principiu, fiind aplicată cu temei legitim (abatere disciplinară) — (Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 235). Dacă judecătorul a săvârșit o faptă care angajează răspunderea sa disciplinară, principiul inamovibilității nu poate împiedica aplicarea unei sancțiuni proporționale și disuasive în legătură cu fapta sa. Faptul că retrogradarea în funcție nu este o sancțiune temporară este o chestiune de opțiune a legiuitorului, care a oferit CSM, instanță de judecată în materie disciplinară, posibilitatea de a aplica și o asemenea sancțiune în cazurile constatării unor abateri disciplinare grave (Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 236).

339. În ceea ce privește judecătorul, Curtea constată că, în cazul săvârșirii unor abateri disciplinare și constatate ca atare, inamovibilitatea nu îl mai protejează pe judecător și poate fi opusă reglementării unor sancțiuni disciplinare corespunzătoare. De asemenea, Curtea observă că procurorul nu este inamovibil; de aceea, criticile ce privesc statutul său nu pot fi analizate din perspectiva invocată.

340. De altfel, Curtea constată că sancțiunea retrogradării în grad profesional și cea a mutării disciplinare pentru o perioadă efectivă de la 1 an la 3 ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior, sunt reglementate și în textul în vigoare — art. 100 alin. (1) lit. c) și d) din Legea nr. 303/2004. Soluția legislativă cuprinsă în art. 100 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 303/2004 a mai format obiectul controlului de constituționalitate *a priori* exercitat de Curtea Constituțională (Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragrafele 234—237), considerentele cuprinse în decizia antereferită aplicându-se în mod corespunzător. Prin urmare, art. 273 alin. (1) lit. c) și d) din lege nu încalcă art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

(3.29) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 284 alin. (5) din lege în raport cu art. 133 din Constituție

341. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că limitarea locurilor pentru promovarea pe loc la 20% din totalul posturilor vacante pe fiecare nivel de instanțe, prevăzută de art. 284 alin. (5) din legea criticată, este contrară art. 133 din Constituție. Numărul locurilor pentru promovarea pe loc trebuie să fie stabilit de CSM.

342. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că Parlamentul are o competență generală de legiferare. Faptul că acesta a stabilit un număr maxim al locurilor pentru promovarea pe loc pentru fiecare nivel de instanțe nu înseamnă că și-a depășit competența. CSM are în continuare competența de a stabili numărul concret al acestor posturi, cu obligația de a se încadra în procentul maxim stabilit prin lege. Toate autoritățile publice trebuie să se supună legii; acestea nu pot acționa *contra legem*, ci în limitele legii. Prin urmare, art. 284 alin. (5) din lege nu încalcă art. 133 din Constituție.

(3.30) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 289 alin. (2) din lege în raport cu art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

343. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 289 alin. (2) din legea contestată reglementează aplicabilitatea dispozițiilor referitoare la magistrații-asistenți ai ÎCCJ și în privința magistraților-asistenți ai Curții Constituționale până la adoptarea unei legi speciale, dar nu mai mult de 90 de zile. Se arată că această dispoziție este neclară și neacoperitoare pentru situația în care, până la expirarea termenului de 90 de zile, nu se adoptă legea specială. Neconstituționalitatea derivă tocmai din faptul că norma astfel redactată poate genera un vid legislativ cu privire la statutul magistraților-asistenți ai Curții Constituționale.

344. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că textul analizat cuprinde o obligație de rezultat pe care legiuitorul și-a impus-o. Prin urmare, art. 289 alin. (2) din lege nu încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

(3.31) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 290 din lege în raport cu art. 16 alin. (1) din Constituție

345. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că dispozițiile art. 290 din lege, care prevăd posibilitatea judecătorilor de la ÎCCJ de a opta pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție. Acordarea unor astfel de recompense nu este explicată și este discriminatorie față de ceilalți magistrați din sistem.

346. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că autorii obiecției de neconstituționalitate pleacă de la premisa că toți judecătorii, indiferent de nivelul instanței la care funcționează, sunt în aceeași situație juridică. Însă trebuie observat că judecătorii de la ÎCCJ au parcurs toate treptele în cariera lor profesională, astfel că din acest punct de vedere aceștia se găsesc într-o situație diferită față de ceilalți judecători de la instanțele ierarhic inferioare, ceea ce înseamnă că legiuitorul poate reglementa beneficii distincte în favoarea acestora. Prin urmare, criteriul folosit de legiuitor nu este arbitrar, ci se circumscrie unei cariere judiciare complete a judecătorului — acesta parcurgând toate gradele profesionale —, la care se mai adaugă și obligația acestuia de a activa cel puțin 5 ani la instanța supremă. Toate acestea justifică un tratament juridic distinct al judecătorului de la ÎCCJ care este eliberat din funcție din motive neimputabile față de cel de la o instanță ierarhic inferioară.

347. Cu privire la incidența art. 16 alin. (1) din Constituție, Curtea a reținut că, potrivit jurisprudenței sale, principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994). De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (a se vedea în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 599 din 11 iulie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014). Așadar, nesocotirea principiului egalității în drepturi are drept consecință neconstituționalitatea privilegiului sau a discriminării care a determinat, din punct de vedere normativ, încălcarea principiului. În acest sens, Curtea constată că, potrivit jurisprudenței sale, discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept (Decizia nr. 62 din 21 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 25 februarie 1994), iar remediul constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului (a se vedea în acest sens Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 164 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 296 din 23 mai 2013, sau Decizia nr. 681 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 8 decembrie 2014). În schimb, privilegiul se definește ca un avantaj sau o favoare nejustificată acordată unei persoane/categorii de persoane; în acest caz, neconstituționalitatea privilegiului nu echivalează cu acordarea beneficiului acestuia tuturor persoanelor/categoriilor de persoane, ci cu eliminarea sa, respectiv cu eliminarea privilegiului nejustificat acordat. Așadar, sintagma „fără privilegii și fără discriminări” din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Constituție privește două ipoteze normative distincte, iar incidența uneia sau alteia dintre acestea implică, în mod necesar, sancțiuni de drept constituțional diferite, astfel cum s-a arătat mai sus.

348. Astfel, textul în discuție nu vizează un privilegiu sau o discriminare, ci o deosebire de tratament juridic determinată de faptul că situația în care se află judecătorul de la ÎCCJ diferă de cea a celorlalți judecători; or, această deosebire de tratament se bazează pe un criteriu obiectiv și rațional — parcurgerea tuturor treptelor profesionale ale carierei de judecător. Prin urmare, art. 290 din lege nu încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție.

(3.32) Criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor anexei nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la lege în raport cu art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) din Constituție

349. Criticile de neconstituționalitate. Se susține că introducerea criteriului de evaluare a judecătorilor/procurorilor constând în numărul hotărârilor modificate/desființate/casate, respectiv a soluțiilor/măsurilor imputabile, prevăzută în anexa nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la lege, încalcă art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) din Constituție, respectiv principiul independenței funcționale a judecătorilor.

350. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea reține că, prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, a statuat că principiul constituțional al independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității. Independența judecătorului nu constituie și nu poate fi interpretată ca o putere discreționară a acestuia sau o piedică în calea angajării răspunderii sale în condițiile legii, indiferent că este vorba despre răspundere penală, civilă sau disciplinară. Este sarcina legiuitorului de a realiza echilibrul necesar între independența și

responsabilitatea judecătorilor, cu respectarea dispozițiilor constituționale în materie și a angajamentelor pe care România și le-a asumat prin tratatele la care este parte.

351. Independența judecătorului nu exclude responsabilitatea acestuia în exercitarea funcției pe care o deține. Responsabilitatea judecătorului stă, printre alte elemente, la baza calității actului de justiție și, implicit, la baza imparțialității acestuia (Decizia nr. 54 din 7 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 683 din 6 august 2018, paragraful 23).

352. Evaluarea judecătorului trebuie realizată în raport cu activitatea pe care acesta o prestează, altfel nu s-ar putea

cuantifica modul în care acesta își exercită funcția. Calitatea activității sale se apreciază în funcție de acest criteriu, care nu este unul singular, ci face parte din mai multe criterii, iar evaluarea pe fiecare criteriu în parte duce la concluzia generală privitoare la calitatea activității desfășurate. Mai mult, potrivit art. 102 alin. (1) din lege, judecătorii nemulțumiți de calificativul acordat pot face contestație la Secția pentru judecători a CSM, iar hotărârea acesteia poate fi atacată la Secția de contencios administrativ și fiscal a ÎCCJ [art. 102 alin. (8)]. Prin urmare, anexa nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la lege nu încalcă art. 124 alin. (3) și art. 1 alin. (3) din Constituție.

353. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi în privința art. 88 alin. (2), a art. 206 teza finală, a art. 234 alin. (2), a art. 271 și a art. 290 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor și cu unanimitate de voturi în privința Legii privind statutul judecătorilor și procurorilor, în ansamblul său, precum și a celorlalte dispoziții din aceasta,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiate, obiecțiile de neconstituționalitate și constată că Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, în ansamblul său, precum și dispozițiile art. 17 alin. (5), art. 21 alin. (4), art. 22, art. 25, art. 26 alin. (1), art. 33 alin. (1), art. 43 alin. (2), art. 45 alin. (1), art. 59 alin. (3) și (4), art. 63 alin. (1), art. 75 alin. (5), art. 88 alin. (2), art. 89, art. 114, art. 115, art. 117 alin. (6), art. 121 alin. (4), art. 128, art. 132, art. 133, art. 135, art. 139—141, art. 143 alin. (2), art. 145—149, art. 150, art. 160 alin. (6), art. 167, art. 169 alin. (8), art. 172 alin. (8), art. 188 alin. (4), art. 206, art. 228 alin. (5)—(7), art. 234 alin. (2), art. 235 alin. (2), art. 269 alin. (16), art. 271, art. 273 alin. (1) lit. c) și d), art. 275 alin. (1), (3) și (6), art. 277 alin. (6), art. 278 alin. (2), art. 279, art. 283, art. 284 alin. (5), art. 289 alin. (2), art. 290 din aceeași lege și ale anexei nr. 1 pct. B art. 2 lit. b) la aceasta sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 9 noiembrie 2022.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
MARIAN ENACHE

Prim-magistrat-asistent,
Benke Károly

★

OPINIE SEPARATĂ 1

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că obiecția de neconstituționalitate privind art. 206 teza finală din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea sa pentru argumentele ce urmează a fi expuse.

Dispozițiile art. 206 teza finală din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor prevăd că judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor au dreptul să fie „membri [...] ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, putând face parte din organele de conducere ale acestora”. Acestea contravin prevederilor art. 1 alin. (5), art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție. Art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție stabilesc că „(3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”, respectiv că „(2) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”.

Cu privire la aceste texte constituționale se constată că ele au acest conținut încă din 1991 și extrem de important este că inițial Comisia de redactare a Constituției propusese ca aceste texte să aibă un conținut foarte restrictiv, și anume ca funcțiile de judecător și procuror să fie incompatibile cu orice funcție publică sau privată. Au fost două amendamente admise care au consacrat conținutul actual al celor două articole și au stabilit această excepție (a se vedea Geneza Constituției României — Lucrările Adunării Constituante, Ed. R.A. Monitorul Oficial, București, 1998, în special, p. 664). Totodată, subliniem că acest regim strict al incompatibilităților reprezintă o garanție, pe de o parte, pentru asigurarea independenței și imparțialității judecătorilor și, pe de altă parte, pentru asigurarea imparțialității procurorilor.

În virtutea noilor dispoziții legale referitoare la interdicții și incompatibilități, judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora pot fi membri sau parte din organele de conducere ale unor organizații nonguvernamentale, care nu sunt asociații

profesionale și care sunt finanțate din diferite surse, inclusiv de partide politice, în vederea realizării unor interese care nu au legătură cu activitatea de îndeplinire a justiției. Astfel, apartenența la aceste organizații, precum și activitatea pe care o pot desfășura în acest cadru, permit o interferență cu activitatea profesională a judecătorilor și procurorilor, care poate fi influențată direct sau indirect, cu consecințe asupra independenței și imparțialității sistemului de justiție, precum și asupra dreptului cetățenilor la un proces echitabil.

Prin Decizia nr. 45/2018, paragraful 167, Curtea a statuat că „un judecător sau procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, care, potrivit art. 285 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, sunt cele de asistent universitar; lector universitar/șef de lucrări; conferențiar universitar și profesor universitar. De asemenea, art. 285 alin. (2) din aceeași lege prevede că în instituțiile de învățământ superior funcțiile de cercetare sunt: asistent cercetare; cercetător științific; cercetător științific gradul III; cercetător științific gradul II și cercetător științific gradul I, funcții care, conform alin. (3), sunt echivalente cu cele didactice. Totodată, în virtutea funcției pe care o dețin de judecător și procuror, aceștia pot presta activități de instruire în cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri”. „În sistemul nostru constituțional normele antereferte sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică)” [paragraful 169].

Textul analizat pune în discuție compatibilitatea funcției de judecător/procuror cu o funcție privată, aceea de membru în organismele de conducere ale diverselor asociații și fundații care au un scop distinct de apărarea drepturilor și intereselor profesionale ale judecătorilor și procurorilor.

Se reține că potrivit Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 în mod implicit calitatea de membru al asociației atrage și calitate de membru în organul său de conducere. Astfel, chiar dacă o asemenea reglementare este acceptabilă în privința asociațiilor care au ca scop apărarea drepturilor și intereselor profesionale ale judecătorilor și procurorilor (dar și aici este vorba tot de o funcție privată într-o asociație), ea nu este deloc adecvată în privința asociațiilor cu un alt scop. Astfel, judecătorii și procurorii devin angajați în cadrul unor organizații nonguvernamentale, care la rândul lor au o schemă de personal/obiective proprii/finanțare distinctă de cea din domeniul bugetar. Toate aceste lucruri duc la concluzia că judecătorul/procurorul va conduce o asemenea asociație, va decide politica economică și de personal a acesteia, precum și modul în care trebuie să își îndeplinească scopul [elaborarea strategiei de funcționare a asociației, administrarea asociației, gestionarea proiectelor asociației, inițierea unor negocieri/intrarea în raporturi juridice cu terții — care la rândul lor pot fi implicați în diverse proceduri judiciare (reclamanți, pârâți, suspecți, inculpați etc.), organizarea de diverse evenimente/intruniri/dezbateri care nu au nicio legătură cu activitatea de judecător/procuror].

Judecător,
Cristian Deliorga

Un alt rezultat al acestui text este asocierea imaginii unei persoane juridice private fără scop patrimonial cu persoana judecătorului/procurorului, cu imaginea funcției publice pe care acesta o exercită. *În mod normal, judecătorul/procurorul ar trebui să își dea demisia din funcție pentru a putea ocupa o astfel de funcție eminentă privată.*

Recunoașterea posibilității judecătorului/procurorului de a exercita funcții private (retribuite sau nu) are drept consecință fragilizarea și afectarea temeiului pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-a argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia (a se vedea Decizia nr. 900/2020, care face referire cu obstinație la regimul de incompatibilități și interdicții specifice judecătorilor și procurorilor — paragrafele 124—129, 143, 146, 149, 152).

Brevitatis causa, Constituția stabilește ca regulă incompatibilitatea funcției de judecător/procuror cu orice funcție (indiferent de natura ei), cu o singură excepție — funcții didactice în învățământul superior. Observăm caracterul strict al excepției: (a) să se exercite o funcție didactică și (b) funcția didactică să fie exercitată în învățământul superior. Or, dacă acceptăm că excepțiile sunt de strictă interpretare — *exceptio est strictissimae interpretationis* — înseamnă că orice extindere a sferei lor de cuprindere contravine înseși rațiunii excepției reglementate de legiuitorul constituțional (funcțiile de conducere din cadrul asociațiilor/fundațiilor nu sunt și nu pot fi funcții didactice în învățământul superior).

Graviora manent ... textul constituțional expres și foarte constrângător al art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) este încălcat prin construcții legislative *sui-generis* (de altfel, prin Decizia nr. 45/2018, Curtea a exclus posibilitatea unor astfel de construcții care să depășească limitele și cadrul impus prin Constituție). Și în aceste condiții se naște întrebarea retorică dacă o normă de rang infraconstituțional poate să înfrângă însăși supremația Constituției sau dacă după 4 ani de la pronunțarea Deciziei nr. 45/2018, Curtea poate să dea un nou înțeles art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, fără ca acestea să fi fost revizuite.

În acest context legislativ, se constată că o jurisprudență a Curții Constituționale trebuie să fie constantă, să nu cunoască fluctuații și să nu ignore conținutului clar și precis al normelor constituționale.

Mai mult, un text care are un conținut normativ antinomic cu Constituția nu poate fi interpretat și aplicat potrivit Constituției și jurisprudenței Curții Constituționale.

Totodată, în final, este de observat că și Legea nr. 303/2004 (art. 11 și art. 76) cuprinde o soluție legislativă identică cu cea analizată, însă acest lucru nu înseamnă că este și constituțională pentru simplul motiv că ea deja face parte din dreptul pozitiv. Acesta nu poate fi un argument în sensul constituționalității art. 206 teza finală din legea criticată. Din contră, dispozițiile respective au aceleași probleme de constituționalitate pe care le-am evocat deja.

În consecință, apreciem că art. 206 teza finală din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor este neconstituțional, iar obiecția de neconstituționalitate trebuia admisă cu privire la acesta.

Judecător,
Varga Attila

OPINIE SEPARATĂ 2

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că obiecția de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 234 alin. (1) și (2), precum și ale art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea sa pentru argumentele ce urmează a fi expuse.

1. Curtea a fost investită cu controlul de constituționalitate a dispozițiilor art. 234 alin. (2) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, care prevăd că „*Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora pot fi membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a proiectelor de acte normative, a unor documente interne sau internaționale și pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției*”. Acestea contravin prevederilor art. 1 alin. (5), art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție. Art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție stabilesc că „(3) *Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior*”, respectiv că „(2) *Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior*”.

Cu privire la istoricul acestor texte constituționale, se constată că ele au acest conținut încă din 1991 și extrem de important este că inițial Comisia de redactare a Constituției propusese ca aceste texte să aibă un conținut foarte restrictiv, și anume ca funcțiile de judecător și procuror să fie incompatibile cu orice funcție publică sau privată. Au fost două amendamente admise care au consacrat conținutul actual al celor două articole și au stabilit această excepție (a se vedea Geneza Constituției României — Lucrările Adunării Constituante, Ed. R.A. Monitorul Oficial, București, 1998, în special, p. 664).

Prin Decizia nr. 45/2018, paragraful 167, Curtea a statuat că „un judecător sau procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, care, potrivit art. 285 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, sunt cele de asistent universitar; lector universitar/șef de lucrări; conferențiar universitar și profesor universitar. De asemenea, art. 285 alin. (2) din aceeași lege prevede că în instituțiile de învățământ superior funcțiile de cercetare sunt: asistent cercetare; cercetător științific; cercetător științific gradul III; cercetător științific gradul II și cercetător științific gradul I, funcții care, conform alin. (3), sunt echivalente cu cele didactice. Totodată, în virtutea funcției pe care o dețin de judecător și procuror, aceștia pot presta activități de instruire în cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri”. „În sistemul nostru constituțional normele antereferte sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică)” (paragraful 169).

Totodată, subliniem că acest regim strict al incompatibilităților reprezintă o garanție, pe de o parte, pentru asigurarea independenței și imparțialității judecătorilor și, pe de altă parte, pentru asigurarea imparțialității procurorilor. Astfel, art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție îi protejează pe judecători/procurori de orice imixtiune în activitatea lor, protejează imaginea justiției și protejează sistemul de justiție. Prin urmare, aceste incompatibilități, care se concretizează prin restricții/limitări, protejează autoritatea judecătorească la nivel

sistemic, funcțional și individual. De aceea, existența normativă a acestor restricții/limitări nu trebuie percepută ca fiind obstacole în dezvoltarea profesională sau personală a judecătorilor și procurorilor.

În virtutea noilor dispoziții legale referitoare la interdicții și incompatibilități, judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora pot avea calitatea de expert în proiectele cu finanțare externă în domeniul justiției.

Pentru a înțelege sensul acestei norme juridice, trebuie să determinăm conținutul sintagmei „proiecte cu finanțare externă”. Aceste proiecte aparțin unor finanțatori, persoane fizice sau juridice care susțin cu bani realizarea unui plan în scopul îndeplinirii anumitor obiective pe care și le stabilesc și interese pe care le urmăresc în mod firesc. Mai mult, se poate observa că în discuție sunt numai finanțările externe, cu alte cuvinte finanțarea trebuie să provină de la o persoană fizică sau juridică străină. Rezultă că odată ce o organizație sau entitate dintr-o altă ordine juridică decât cea română și-a propus derularea unui plan în România (în domeniul justiției) poate angaja pe baza unui contract individual de muncă (ceea ce presupune un raport de subordonare) sau pe bază de voluntariat orice judecător sau procuror în calitate de specialist pentru a-și derula planul menționat. Astfel, ca natură juridică calitatea de expert este o funcție privată, judecătorul/procurorul devenind parte într-un raport juridic de muncă/civil.

Onorariile oferite în cadrul acestor proiecte pot fi atractive, iar interesul manifestat de judecători și procurori cu privire la ocuparea acestor funcții și exercitarea competențelor specifice acestora le poate redirecționa atenția de la cele inerente profesiei de bază, ducând, astfel, la neglijarea propriei activități de judecată/investigare, după caz.

Prin urmare, un judecător/procuror este compatibil cu „calitatea” de expert într-un proiect derulat în domeniul justiției, cu condiția ca sursa finanțării să fie una externă. Dacă sursa finanțării este una internă, eventual, proiectul este derulat de statul român, brusc judecătorul/procurorul devine incompatibil cu o asemenea funcție. Ne întrebăm dacă un proiect cofinanțat din fonduri europene este un proiect cu finanțare externă, întrucât pe de o parte, fondurile Uniunii Europene se constituie și din contribuția statelor membre, adică a României, deci au o componentă internă, iar, pe de altă parte, cofinanțarea este eminentamente internă. Însă, cert este că un proiect finanțat strict din fonduri externe (ale altor state, ale persoanelor fizice sau juridice străine) face ca o funcție privată să fie compatibilă cu cea de judecător/procuror. Astfel, în înțelesul textului analizat, sursa finanțării — să fie externă/internă — determină starea de incompatibilitate. O astfel de soluție legislativă nu poate fi acceptată din perspectiva art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție.

Chiar dacă decizia Curții Constituționale afirmă că aceste proiecte mai întâi trebuie aprobate de autoritățile judiciare, se constată că textul analizat nu conține o asemenea cerință. Pur și simplu un judecător sau procuror dacă află că există în curs de derulare un proiect cu finanțare externă din domeniul justiției poate aplica la funcția de expert în cadrul acestuia. Legea nu stabilește vreo aprobare necesară din partea autorităților menționate. De altfel, se poate observa că indiferent dacă proiectul este sau nu aprobat de aceste autorități (deci, o eventuală procedură prealabilă derulării sale) problema rămâne

aceeași: cumularea calității de judecător/procuror cu o altă funcție (privată) ce nu face parte din sfera celor didactice.

Recunoașterea posibilității judecătorului/procurorului de a exercita funcții private (retribuite sau nu), indiferent că au sau nu legătură cu serviciul justiției, serviciu care ține de esența prerogativelor statului, are drept consecință fragilizarea și afectarea temeiului pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-a argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia (a se vedea Decizia nr. 900/2020, care face referire cu obstinație la regimul de incompatibilități și interdicții specifice judecătorilor și procurorilor — paragrafele 124—129, 143, 146, 149, 152).

Brevitatis causa, Constituția stabilește ca regula incompatibilitatea funcției de judecător/procuror cu orice funcție (indiferent de natura ei), cu o singură excepție — funcții didactice în învățământul superior. Observăm caracterul strict al excepției: (a) să se exercite o funcție didactică și (b) funcția didactică să fie exercitată în învățământul superior. Or, dacă acceptăm că excepțiile sunt de strictă interpretare — *exceptio est strictissimae interpretationis* — înseamnă că orice extindere a sferei lor de cuprindere contravine înseși rațiunii excepției reglementate de legiuitorul constituțional (calitatea de expert nu este și nu poate fi o funcție didactică în învățământul superior).

Graviora manent ... textul constituțional expres și foarte constrângător al art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) este încălcat prin construcții legislative *sui generis* (de altfel, prin Decizia nr. 45/2018, Curtea a exclus posibilitatea unor astfel de construcții care să depășească limitele și cadrul impus prin Constituție). Și în aceste condiții se naște întrebarea retorică dacă o normă de rang infraconstituțional poate să înfrângă însăși supremația Constituției sau dacă după 4 ani de la pronunțarea Deciziei nr. 45/2018 Curtea poate să dea un nou înțeles art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, fără ca acestea să fi fost revizuite.

În acest context legislativ, se constată că o jurisprudență a Curții Constituționale trebuie să fie constantă, să nu cunoască fluctuații și să nu ignore conținutul clar și precis al normelor constituționale.

Totodată, menționăm că este neconstituțională și reglementarea din art. 234 alin. (2) al legii referitoare la posibilitatea judecătorilor/procurorilor de a face parte din comisii de întocmire a proiectelor de acte normative. Se încalcă principiul separației puterilor în stat în sensul că un exponent al autorității judecătorești participă la redactarea unui proiect de act normativ. În realitate, nu judecătorii sau procurorii în mod individual trebuie să facă parte din aceste comisii, ci inițiatorul proiectului sau propunerii de lege poate să consulte, într-un cadru organizat, autoritatea judecătorească, în speță, Consiliul Superior al Magistraturii, acesta realizând legătura funcțională între autoritatea judecătorească și celelalte puteri. Se ajunge la situația în care judecătorul/procurorul, membru al unei asemenea comisii, să se subordoneze funcțional președintelui de comisie — un politician (secretar de stat/ministru etc.), să își încalce neutralitatea inerentă funcției sale de judecător/procuror, să promoveze soluții legislative modificatoare ale unor legi în vigoare, pe care teoretic trebuie să le aplice și să lucreze în interiorul unei puteri a statului — spre exemplu, dacă se dorește adoptarea unei hotărâri/ordonanțe/ordonanțe de urgență a Guvernului, proiectul acesteia se elaborează în cadrul puterii executive, în cadrul Guvernului, astfel că — având în vedere poziția lor constituțională — judecătorul sau procurorul nu poate face parte dintr-o astfel de comisie integrată puterii executive.

Aceeași afirmație este valabilă și în privința propunerilor legislative, inițiate pe filieră parlamentară. O persoană nu poate să fie în mod concomitent atât judecător/procuror, cât și membru în comisiile de întocmire a diverselor acte normative pentru că ar cumula calități specifice puterii judecătorești și puterii legiuitoare/executive, ceea ce este inadmisibil.

Prin urmare, apreciem că se încalcă următoarele texte constituționale: art. 1 alin. (4), art. 124 alin. (2) și (3) în componenta sa de imparțialitate, independență și supunere față de lege a judecătorilor, art. 125 alin. (3) privind incompatibilitățile judecătorilor și art. 132 privind imparțialitate și incompatibilitățile procurorilor.

În consecință, apreciem că art. 234 alin. (2) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor este neconstituțional, iar obiecția de neconstituționalitate trebuia admisă cu privire la aceasta.

2. De asemenea, se constată că odată ce a fost constatată neconstituționalitatea respectivului alineat, Curtea, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, avea posibilitatea să își extindă controlul și asupra alineatului (1) al art. 234 din lege, potrivit căruia „Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora pot participa la elaborarea de publicații, pot elabora articole, studii de specialitate, lucrări literare, artistice ori științifice, pot participa la emisiuni audiovizuale, cu excepția celor cu caracter politic și își pot exprima opinia cu privire la politicile publice sau inițiativele legislative în domeniul justiției sau în alte domenii de interes public, fără caracter politic”.

Conform jurisprudenței Curții Constituționale, independența justiției nu înseamnă o libertate absolută a judecătorului de a se exprima sau manifesta după criterii arbitrare, ci cu respectarea obligației sale de rezervă (Decizia nr. 45/2018, paragraful 136). În acest sens, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „magistrații sunt ținuti de obligația de rezervă care îi împiedică să reacționeze într-o anumită situație” (a se vedea Hotărârea din 26 aprilie 1995, pronunțată în Cauza *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, paragraful 34, sau Hotărârea din 18 septembrie 2012, pronunțată în Cauza *Alter Zeitschriften GmbH nr. 2 împotriva Austriei*, paragraful 39, sau, în același sens, Decizia Curții Constituționale nr. 435 din 26 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 576 din 4 iulie 2006).

Raportat la textul analizat, în primul rând, evident, judecătorul/procurorul nu poate comenta în cadrul emisiunilor audiovizuale cauzele pe care le instrumentează. Însă, în al doilea rând, nu putem să nu observăm faptul că judecătorul/procurorul va putea participa, de exemplu, la emisiuni de divertisment sau va putea să își exprime punctul de vedere cu privire la diverse frământări sociale (greve/manifestații), va putea aborda aspecte ce țin de economia statului, modul de gestionare a acesteia, despre felul în care o instituție a statului își exercită competențele, poate emite opinii publice cu privire la probleme juridice actuale — care ar putea intra ulterior pe rolul instanțelor judecătorești, despre politica monetară a statului, despre sistemul de impozitare etc.

În al treilea rând, judecătorul/procurorul își va putea exprima opinia asupra inițiativelor legislative din orice domeniu de interes public, „fără caracter politic”. Pare că textul fixează două limite în privința dreptului judecătorului/procurorului de a-și exprima opinia cu privire la inițiativele legislative, respectiv domeniul inițiativei să fie de interes public și să nu aibă caracter politic. Or, se poate observa că nu există un domeniu care să facă

obiectul legiferării și să nu fie de interes public — toate domeniile legiferării sunt de interes public. De asemenea, orice inițiativă legislativă are întotdeauna și un caracter politic, chiar dacă textul menționat — prin repetarea sintagmei „fără caracter politic” — încearcă să inducă ideea că ar exista inițiative legislative fără caracter politic. În consecință, potrivit textului criticat, judecătorul/procurorul poate comenta oportunitatea sau justetea oricărui propuneri și proiect de legi, inițiate de parlamentari și Guvern. Astfel, textul afectează independența și imparțialitatea judecătorilor, respectiv imparțialitatea procurorilor [contrar art. 124 alin. (2) și (3) și art. 132 din Constituție]. De asemenea, deschide calea judecătorilor/procurorilor de a se implica în sfera de competență a altor puteri ale statului, încălcând, astfel, separația puterilor în stat [art. 1 alin. (4) din Constituție]; mai mult, acest text este, în același timp, și contradictoriu, contrar exigențelor de calitate a legilor prevăzute de art. 1 alin. (5) din Constituție (din moment ce afirmă că un act esențialmente politic nu este politic sau un domeniu de legiferare poate sau nu să fie de interes public).

De altfel, și Comisia de la Veneția a subliniat faptul că „judecătorii nu ar trebui să se pună într-o poziție în care independența sau imparțialitatea lor să fie pusă la îndoială. Acest lucru justifică normele naționale privind incompatibilitatea funcției judiciare cu alte funcții și este, de asemenea, un motiv pentru care multe state restrâng activitatea politică a judecătorilor” [Colecția de opinii și rapoarte privind instanțele judecătorești și judecătorii, CDL-PI(2019)008, p.13].

Prin urmare, apreciem că art. 234 alin. (1) din lege contravine prevederilor art. 1 alin. (4) și (5), art. 124 alin. (2) și (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

3. Cu privire la critica de neconstituționalitate a prevederilor art. 271 din lege, se observă că aceasta vizează eliminarea dintre cazurile de abatere disciplinară a situației în care judecătorii sau procurorii nu respectă deciziile Curții Constituționale și deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii (ori în dezlegarea unor chestiuni de drept), noua reglementare consacrând o exonerare de răspundere pentru judecători și procurori sub acest aspect.

Astfel, noua reglementare nu preia soluția legislativă a textului în vigoare, respectiv art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Acest din urmă text stabilește că reprezintă abatere disciplinară nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii. Prin Decizia nr. 2/2012, Curtea Constituțională a reținut că aceste dispoziții dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție, și a constatat că „principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii”.

Curtea a reținut că „principiul independenței judecătorilor nu exclude intervenția instanțelor de control judiciar pe calea exercitării căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești, și nici pronunțarea de către instanța supremă a unor decizii menite să unifice diferențele de interpretare și aplicare a acelui text

de lege. De altfel, scopul legiuitorului constituțional nu a fost acela de a reglementa o ingerință a Înaltei Curte de Casație și Justiție în activitatea de judecată a instanțelor, ci stabilirea unei practici unitare, atunci când se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile”. Având în vedere rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, prevăzut de art. 126 alin. (3) din Constituție, respectiv acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, prin exonerarea de răspundere a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii se încalcă, pe de o parte, dispozițiile art. 126 alin. (3) din Constituție, ca urmare a faptului că lipsește de efecte rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar, pe de altă parte, dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 21 din Constituție, întrucât permite judecătorilor și procurorilor să respecte arbitrar aceste decizii, fiind afectat astfel dreptul la un proces echitabil, respectiv principiul securității juridice care impune asigurarea interpretării unitare a legii.

În privința exonerării de răspundere a judecătorilor și procurorilor ca urmare a nerespectării deciziilor Curții Constituționale, Curtea Constituțională s-a pronunțat deja prin Decizia nr. 2/2012, statuând că, potrivit art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală, de la data publicării, deciziile sale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Norma constituțională nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile acestei Curți, în întregul lor, sunt general obligatorii. De asemenea, prin Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008, Curtea a reținut că „decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor”. Tot astfel, prin Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că „puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta”. Curtea a mai statuat că „atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei”.

Având în vedere normele constituționale ale art. 126 alin. (3), respectiv ale art. 147 alin. (4), deciziile Curții Constituționale a României și deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție asigură și garantează supremația Constituției, stabilitatea sistemului judiciar, dreptul la un proces echitabil, predictibilitatea actului de justiție, interpretarea și aplicarea unitară a legislației și unificarea jurisprudenței pe teritoriul României. Cu referire la ambele categorii de decizii, se constată că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de Constituție. Or, *lipsirea de garanții a principiului supremației Constituției, a stabilității sistemului judiciar, limitarea sau restrângerea predictibilității actului de justiție sau lipsa practicilor judiciare unitare sunt elemente care afectează în mod esențial existența unui stat de drept, constituind practici neconstituționale.*

Constituția prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și obligația acestora de a se supune numai legii. Noțiunea de „lege” prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție „este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție” (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011). Curtea a mai constatat că „principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii”.

Ținând seama de cele de mai sus, soluția legislativă de eliminare a răspunderii disciplinare a judecătorilor în cazul nerespectării deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii apare ca fiind contrară jurisprudenței Curții Constituționale în domeniu, întrucât respectarea deciziilor Curții Constituționale al căror efect obligatoriu este consacrat de art. 147 alin. (4) din Constituție, și a deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, al căror efect obligatoriu derivă din dispozițiile art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, reprezintă o componentă esențială a statului de drept. Mai mult, permite judecătorilor să aplice și să respecte arbitrar deciziile Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind afectat astfel dreptul la un proces echitabil, respectiv principiul securității juridice care impune asigurarea interpretării unitare a legii, fiind încălcat art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi însă interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative — care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de „independență” —, ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora — care, în acest caz, se circumscriu sintagmei „se supun numai legii”. Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție (Decizia nr. 2/2012).

Noua soluție legislativă consacră o relativizare a caracterului obligatoriu/general obligatoriu al deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Constituționale. Chiar dacă acestea rămân obligatorii/general obligatorii, una dintre garanțiile care asigură punerea în practică a acestui caracter este eliminată. Faptul că în ordinea juridică națională anumite acte cu caracter jurisdicțional sunt obligatorii, înseamnă că există și garanții pentru asigurarea acestei obligativități. Iar una dintre garanții este chiar obligația judecătorului/procurorului de

a le aplica sub sancțiunea răspunderii sale disciplinare. Altfel, s-ar ajunge în situația în care judecătorul/procurorul ar aplica subiectiv/aleatoriu/după bunul plac aceste decizii. Totodată, o asemenea soluție legislativă creează o aparență de neobligativitate a deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, ceea ce induce în sistemul judiciar percepția caracterului opțional al acestora. Mai mult, în privința deciziilor Curții Constituționale este afectată voința legiuitorului constituant care, în anul 2003, a întărit forța deciziilor antereferte, care au dobândit caracter general obligatoriu. Noua reglementare reprezintă, așadar, un regres sub aspectul efectelor pe care deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Constituționale le produc în ordinea juridică națională. Prin urmare, se constată o slăbire a caracterului obligatoriu al deciziilor celor mai înalte jurisdicții în stat.

În ceea ce privește incidența jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, invocată în cuprinsul *Expunerii de motive*, apreciem că aceasta nu este relevantă și nu justifică eliminarea abaterii disciplinare în discuție. Această eventuală contrarietate de jurisprudențe are loc în cazuri rare, însă, în cvasimajoritatea situațiilor nu există o astfel de contrarietate de jurisprudență. Și atunci, omisiunea de reglementare criticată, cu evidentă relevanță constituțională, afectează autoritatea deciziilor instanțelor supreme ale statului, dând judecătorului de caz posibilitatea de a le evalua, devenind un supra-judecător al acestora, și de a le înlătura de la aplicare, fără ca o asemenea conduită să poată fi calificată drept o sancțiune disciplinară. Cu alte cuvinte, pentru situații de excepție/rar întâlnite în practică, dar care produc emoții la nivel societal, și care mai ales prin prisma hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene din 18 mai 2021 (Cauzele conexate C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19) și din 22 februarie 2022 (Cauza C-430/21) nu pun probleme în momentul de față, se repudiază o garanție a coerenței sistemului de drept național — abaterea disciplinară constând în nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Faptul că, prin decizia la care facem prezenta opinie separată, s-a arătat că în continuare se menține caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar fapta judecătorului/procurorului de ignorare a acestora este în continuare abatere disciplinară dacă este săvârșită cu gravă neglijență sau rea-credință nu demonstrează altceva decât că acestor decizii li s-a știrbit autoritatea jurisdicțională supremă pe care, teoretic, ar trebui să o aibă într-un sistem de drept. Rezultă o insecuritate juridică și o instabilitate vădită în aplicarea normelor naționale, dar și a celor de drept european — pentru că, până la urmă, deciziile instanțelor naționale supreme, în aplicarea normelor de drept european, pot stabili soluții care să asigure coeziunea, coerența și constituționalitatea ordinii de drept.

Sunt încălcate, astfel, prevederile art. 1 alin. (5), art. 21 alin. (3), art. 126 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În consecință, apreciem că dispozițiile art. 234 alin. (1) și (2) și art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor sunt neconstituționale, iar obiecția de neconstituționalitate trebuia admisă și cu privire la acestea.

Judecător,
Varga Attila